

ความพึงพอใจของเกษตรกรผู้ปลูกข้าวโพดภายใต้โครงการส่งเสริม
การปลูกครบวงจรของเอกชน ในอำเภอลี่ จังหวัดลำพูน

SATISFACTION OF CORN GROWERS IN THE COMPLETE-CYCLE
EXTENSION PROJECT OF PRIVATE SECTORS IN LI DISTRICT,
LAMPHUN PROVINCE

จิรายุส เมืองมาหล้า

ปัญหาพิเศษนี้เป็นส่วนหนึ่งของความสมบูรณ์ของการศึกษาตามหลักสูตร
ปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาส่งเสริมการเกษตร
โครงการบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยแม่โจ้

พ.ศ. 2550

ลิขสิทธิ์ของมหาวิทยาลัยแม่โจ้

ใบรับรองปัญหาพิเศษ

โครงการบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยแม่โจ้
ปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาส่งเสริมการเกษตร

ชื่อเรื่อง

ความพึงพอใจของเกษตรกรผู้ปลูกข้าวโพดภายใต้โครงการส่งเสริม
การปลูกครบวงจรของเอกชน ในอำเภอลี่ จังหวัดลำพูน

SATISFACTION OF CORN GROWERS IN THE COMPLETE-CYCLE
EXTENSION PROJECT OF PRIVATE SECTORS IN LI DISTRICT,
LAMPHUN PROVINCE

โดย

จิรายุส เมืองมาหล้า

พิจารณาเห็นชอบโดย

ประธานกรรมการที่ปรึกษา

(อาจารย์กิตติพงษ์ ไตรทิรกุล)

วันที่ 19 เดือน พ.ค. พ.ศ. 2550

กรรมการที่ปรึกษา

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.บุญสม วราเอกศิริ)

วันที่ 2 เดือน พ.ค. พ.ศ. 50

กรรมการที่ปรึกษา

(รองศาสตราจารย์ ดร.บุญธรรม เทศนา)

วันที่ 19 เดือน พ.ค. พ.ศ. 2550

ประธานกรรมการประจำหลักสูตร

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.บุญสม วราเอกศิริ)

วันที่ 6 เดือน พ.ค. พ.ศ. 50

โครงการบัณฑิตวิทยาลัยรับรองแล้ว

(รองศาสตราจารย์ ดร.เทพ พงษ์พานิช)

ประธานคณะกรรมการ โครงการบัณฑิตวิทยาลัย

วันที่ 21 เดือน พ.ค. พ.ศ. 2550

ชื่อเรื่อง	ความพึงพอใจของเกษตรกรผู้ปลูกข้าวโพดภายใต้โครงการ ส่งเสริมการปลูกครบวงจรของเอกชน ในอำเภอลี้ จังหวัดลำพูน
ชื่อผู้เขียน	นายจิรายุส เมืองมาหล้า
ชื่อปริญญา	วิทยาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาส่งเสริมการเกษตร
ประธานกรรมการที่ปรึกษา	อาจารย์กิตติพงษ์ โคธิรกุล

บทคัดย่อ

การศึกษาเรื่อง ความพึงพอใจของเกษตรกรผู้ปลูกข้าวโพดภายใต้โครงการส่งเสริมการปลูกครบวงจรของเอกชน ในอำเภอลี้ จังหวัดลำพูนมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาถึงลักษณะส่วนบุคคล เศรษฐกิจและสังคมของเกษตรกรผู้ปลูกข้าวโพดภายใต้โครงการส่งเสริมการปลูกครบวงจรของเอกชน เพื่อศึกษาถึงความพึงพอใจของเกษตรกรผู้ปลูกข้าวโพดภายใต้โครงการส่งเสริมการปลูกครบวงจรของเอกชน และเพื่อศึกษาปัญหาและข้อเสนอแนะของเกษตรกรต่อโครงการส่งเสริมการปลูกครบวงจรของเอกชน ในอำเภอลี้ จังหวัดลำพูน จากกลุ่มตัวอย่างจำนวน 75 ราย โดยใช้แบบสอบถามในการรวบรวมข้อมูล และนำมาวิเคราะห์ด้วยเครื่องคอมพิวเตอร์ โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปเพื่อการวิจัย

ผลการศึกษาลักษณะส่วนบุคคล เศรษฐกิจและสังคม พบว่า ผู้ให้ข้อมูลส่วนใหญ่เป็นเพศชาย มีอายุเฉลี่ยประมาณ 44 ปี จบการศึกษาในระดับประถมศึกษา มีสมาชิกภายในครอบครัวเฉลี่ยประมาณ 4 คน มีจำนวนแรงงานที่ทำงานในการปลูกข้าวโพดเฉลี่ยประมาณ 10 คน ซึ่งในหัตถ์ดำเนินการปลูกข้าวโพดใช้แรงงานในครัวเรือนทั้งหมดและจ้างชั่วคราวบางส่วน มีพื้นที่ปลูกข้าวโพดเฉลี่ยประมาณ 14 ไร่ มีลักษณะการถือครองเป็นของตนเอง มีประสบการณ์ในการทำเกษตรเฉลี่ยประมาณ 10 ปี และมีประสบการณ์ในการปลูกข้าวโพดเฉลี่ยประมาณ 7 ปี โดยมีรายได้จากการปลูกข้าวโพดเฉลี่ยประมาณ 47,950 บาทต่อปี มีรายได้รวมเฉลี่ยประมาณ 51,317.33 บาทต่อปี และใช้เงินทุนในการปลูกข้าวโพดจากการกู้ธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร ส่วนใหญ่เป็นสมาชิกธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร ได้รับข่าวสารเกี่ยวกับการปลูกข้าวโพดจากวิทยุและโทรทัศน์ ส่วนใหญ่ไม่เคยติดต่อกับเจ้าหน้าที่ทางการเกษตรหรือบริษัทเอกชน และไม่เคยมีประสบการณ์ในการฝึกอบรม

ผลการศึกษาความพึงพอใจของเกษตรกรผู้ปลูกข้าวโพดภายใต้โครงการส่งเสริมการปลูกครบวงจรของเอกชน พบว่า ผู้ให้ข้อมูลมีความพึงพอใจของเกษตรกรผู้ปลูกข้าวโพดภายใต้โครงการส่งเสริมการปลูกครบวงจรของเอกชนโดยรวมในระดับปานกลาง ในด้านการส่งเสริม

และการคัดเลือกเกษตรกร ด้านการรับซื้อผลผลิต ด้านการสนับสนุนปัจจัยการผลิต และด้านการฝึกอบรมและการให้คำแนะนำ

ผลการศึกษาปัญหาและข้อเสนอแนะในการปลูกข้าวโพดภายใต้โครงการส่งเสริมการปลูกครบวงจรของเอกชน พบว่า ผู้ให้ข้อมูลมีปัญหาโดยรวมในระดับปานกลางในด้านการคัดเลือกเกษตรกร ด้านการสนับสนุนปัจจัยการผลิต ด้านการฝึกอบรมและการให้คำแนะนำ และด้านการรับซื้อผลผลิต

Title	Satisfaction of Corn Growers in the Complete-Cycle Extension Project of Private Sectors in Li District, Lamphun Province
Author	Mr. Jirayus Meangmala
Degree of	Master of Science in Agricultural Extension
Advisory Committee Chairperson	Mr. Kittipong Towthirakul

ABSTRACT

The objectives of this study were to find out about: 1) personal and socio-economic characteristics of corn grower farmers in the complete-cycle extension project of private sectors, 2) their satisfaction in the complete-cycle extension project, and 3) problems encountered by corn growers with in complete-cycle extension project of private sectors. The data were collected by using questionnaire from 75 samples of the corn grower farmers in the project and analyzed by the research statistical package.

Results of the study revealed most of the respondents had an average age of 44 years-old, completed primary school, and had an average of 4 household members, and an average of 10 people contributing to corn growing. They had an average corn plantation area of 14 rai. The respondents were land owners, average corn growing experience was only 7 years. They had an average income (from corn growing) of 47,950 baht per year. Also they had an average yearly income of 51,317.33 baht and were members of Bank for Agriculture and Agricultural Cooperatives. They obtained information about corn growing from radio and television. They had not contacted with agricultural extension officers and they had never taken training programs.

It was found that the farmers had a moderate level of overall satisfaction with farmer selection, buying production, support for production factors, and the training programs.

In case of problem encountered, it was found that the respondents had a moderate level problem on farmer selection, support for production factors, training programs, and buy production.

กิตติกรรมประกาศ

ปัญหาพิเศษฉบับนี้สำเร็จลุล่วงไปด้วยดี เนื่องจากได้รับความกรุณาจากอาจารย์ กิตติพงษ์ โตธิรกุล ประธานกรรมการที่ปรึกษา พร้อมด้วยผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. บุญสม วราเอกศิริ รองศาสตราจารย์ ดร.บุญธรรม เทศนา กรรมการที่ปรึกษา ที่ได้กรุณาชี้แนะวิชาการ และคำแนะนำถึงวิถีทางและข้อบกพร่องต่าง ๆ ให้เกิดความกระจ่างยิ่งขึ้น ขอขอบคุณผู้รู้ นักวิชาการผู้เป็นเจ้าของตำราที่ใช้ประกอบการศึกษาครั้งนี้ ตลอดจนผู้ให้ข้อมูลในแบบสอบถาม เพื่อการวิจัย

ขอขอบคุณท่านคณาจารย์ นักวิชาการเกษตร เจ้าหน้าที่ภาควิชาส่งเสริมการเกษตร ตลอดจนสำนักงานเกษตรอำเภอที่กรุณาแนะนำและให้ความช่วยเหลือในขณะที่กำลังศึกษา และประกอบปัญหาพิเศษ

คุณค่าและประโยชน์แห่งปัญหาพิเศษฉบับนี้ ขอมอบเป็นเครื่องบูชาพระคุณของคุณพ่อ คุณแม่ ตลอดจนครูบา-อาจารย์ และผู้มีพระคุณทุกท่าน ที่ได้อบรมสั่งสอน ให้ความรัก ความห่วงใย และเป็นกำลังใจด้วยดีต่อเนื่องเสมอมา

จิรายุส เมืองมาหล้า

พฤษภาคม 2550

สารบัญเรื่อง

	หน้า
บทคัดย่อ	(3)
ABSTRACT	(5)
กิตติกรรมประกาศ	(7)
สารบัญเรื่อง	(8)
สารบัญตาราง	(11)
สารบัญภาพ	(13)
บทที่ 1 บทนำ	1
ปัญหาของการวิจัย	3
วัตถุประสงค์ในการวิจัย	3
ขอบเขตของการวิจัย	4
ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ	4
นิยามศัพท์ปฏิบัติการ	5
บทที่ 2 การตรวจเอกสาร	7
การเกษตรแบบครบวงจร	7
ยุทธศาสตร์การพัฒนา	10
แนวคิดเกี่ยวกับการผลิตแบบมีสัญญาผูกพัน	11
ลักษณะการส่งเสริมการเกษตรแบบครบวงจรของบริษัทเอกชน	12
การส่งเสริมของห้างหุ้นส่วนจำกัดจิราพืชไร่	13
การส่งเสริมของบริษัท สันติภาพเทรดดิ้ง จำกัด	15
การปลูกข้าวโพด	16
สถานการณ์ข้าวโพด	16
การใช้ประโยชน์จากข้าวโพด	17
อุตสาหกรรมจากข้าวโพด	18
โครงสร้างของอุตสาหกรรมข้าวโพดในทศวรรษหน้า	18
ข้อจำกัดของอุตสาหกรรมข้าวโพดในปัจจุบัน	19
เทคโนโลยีการผลิตข้าวโพดอุตสาหกรรมในทศวรรษหน้า	19
แหล่งผลิตในประเทศที่สำคัญ	20

สารบัญเรื่อง (ต่อ)

	หน้า
ความพึงพอใจ	22
ความหมายของความพึงพอใจ	22
ตัวแปรและปัจจัยที่มีผลต่อความพึงพอใจ	23
แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับความพึงพอใจในการทำงาน	24
สิ่งจูงใจที่ทำให้เกิดความพึงพอใจ	27
การวัดความพึงพอใจ	29
งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	31
ภาคสรุป	32
บทที่ 3 วิธีการวิจัย	34
สถานที่ดำเนินการวิจัย	34
ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง	34
เครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูล	36
การทดสอบเครื่องมือ	37
การเก็บรวบรวมข้อมูล	38
การวิเคราะห์ข้อมูล	38
ระยะเวลาในการวิจัย	39
บทที่ 4 ผลการวิจัยและวิจารณ์	40
ลักษณะส่วนบุคคล เศรษฐกิจ และสังคม ของผู้ให้ข้อมูล	40
ลักษณะส่วนบุคคล	40
ลักษณะทางเศรษฐกิจ	50
ลักษณะทางสังคม	54
ความพึงพอใจของเกษตรกรผู้ปลูกข้าวโพดภายใต้โครงการส่งเสริมการปลูก	
ครบวงจรของเอกชน	60
ความพึงพอใจด้านการส่งเสริมและการคัดเลือกเกษตรกร	60
ความพึงพอใจด้านการสนับสนุนปัจจัยการผลิต	62
ความพึงพอใจด้านการฝึกอบรมและการให้คำแนะนำ	65
ความพึงพอใจด้านการรับซื้อผลผลิต	68

สารบัญเรื่อง (ต่อ)

	หน้า
ปัญหาและข้อเสนอแนะในการปลูกข้าวโพดภายใต้โครงการส่งเสริมการปลูก	
ครบวงจรของเอกชน	70
ปัญหาด้านการคัดเลือกเกษตรกร	70
ปัญหาด้านการสนับสนุนปัจจัยการผลิต	70
ปัญหาด้านการฝึกอบรมและการให้คำแนะนำ	73
ปัญหาด้านการรับซื้อผลผลิต	73
บทที่ 5 สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ	76
สรุปผลการวิจัย	76
อภิปรายผลการวิจัย	80
ข้อเสนอแนะ	82
ข้อเสนอแนะจากผลการวิจัย	82
ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป	83
บรรณานุกรม	84
ภาคผนวก	88
ภาคผนวก ก แบบสอบถาม	89
ภาคผนวก ข ประวัติผู้วิจัย	97

สารบัญตาราง

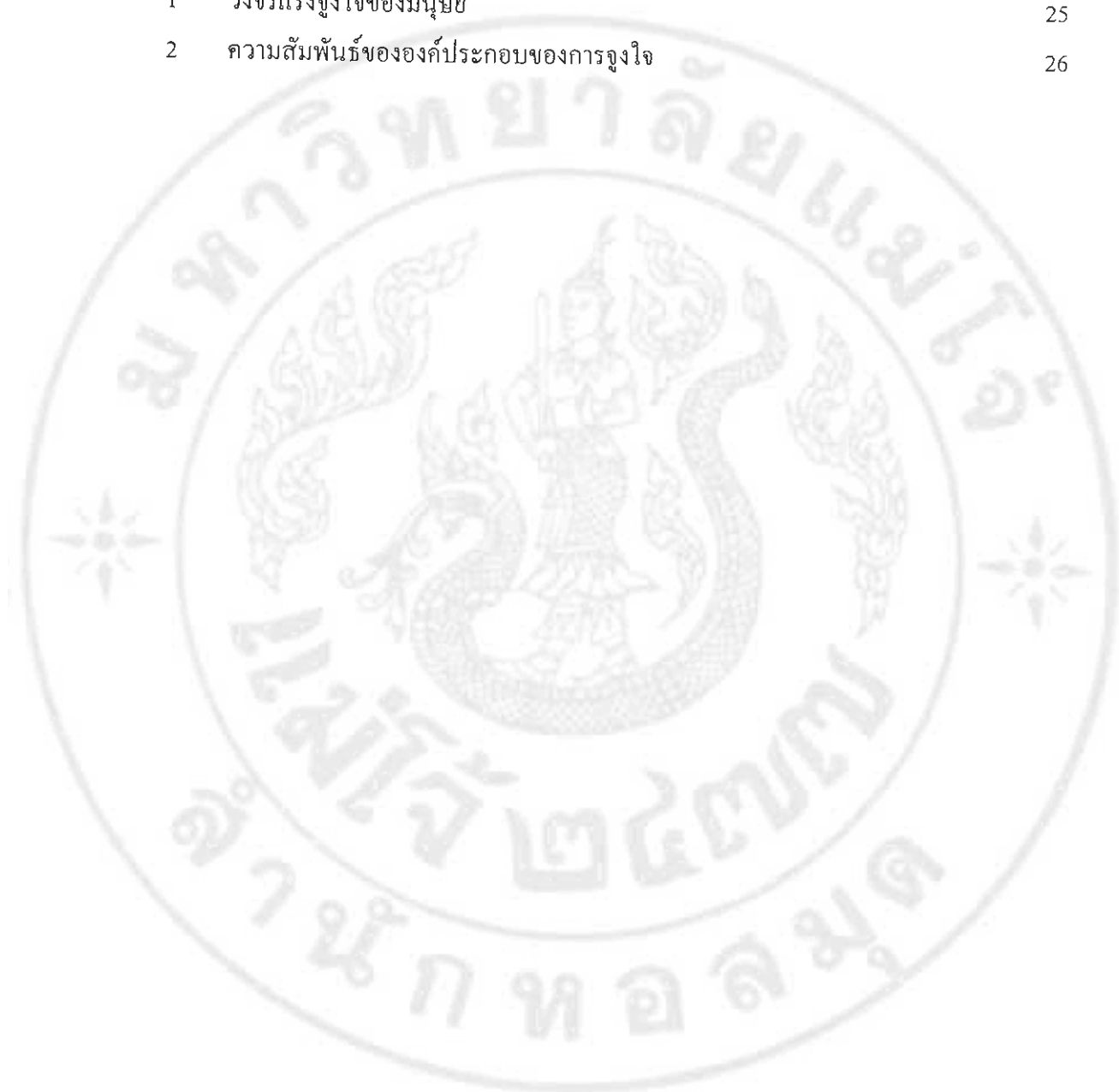
ตารางที่	หน้า
1 ยุทธศาสตร์การพัฒนา	10
2 ประมาณการต้นทุนการผลิต ข้าวโพดเลี้ยงสัตว์เฉลี่ยทั้งประเทศ ปีเพาะปลูก 2541-2542	21
3 จำนวนประชากรของเกษตรกรผู้ปลูกข้าวโพดภายใต้โครงการส่งเสริมการปลูก ครบวงจรของเอกชน ในอำเภอสี จังหวัดลำพูน	36
4 จำนวนและร้อยละของผู้ให้ข้อมูลจำแนกตามเพศ	41
5 จำนวนและร้อยละของผู้ให้ข้อมูลจำแนกตามอายุ	42
6 จำนวนและร้อยละของผู้ให้ข้อมูลจำแนกตามระดับการศึกษา	43
7 จำนวนและร้อยละของผู้ให้ข้อมูลจำแนกตามสมาชิกภายในครอบครัว	44
8 จำนวนและร้อยละของผู้ให้ข้อมูลจำแนกตามประเภทของแรงงานที่ใช้ในการ ปลูกข้าวโพด	45
9 จำนวนและร้อยละของผู้ให้ข้อมูลจำแนกตามจำนวนแรงงานที่ใช้ในการปลูก ข้าวโพด	46
10 จำนวนและร้อยละของผู้ให้ข้อมูลจำแนกตามจำนวนพื้นที่ปลูกข้าวโพด	47
11 จำนวนและร้อยละของผู้ให้ข้อมูลจำแนกตามประสบการณ์ในการทำเกษตร	48
12 จำนวนและร้อยละของผู้ให้ข้อมูลจำแนกตามประสบการณ์ในการปลูกข้าวโพด	49
13 จำนวนและร้อยละของผู้ให้ข้อมูลจำแนกตามลักษณะการถือครองที่ดิน	49
14 จำนวนและร้อยละของผู้ให้ข้อมูลจำแนกตามช่วงรายได้จากการปลูกข้าวโพด	50
15 จำนวนและร้อยละของผู้ให้ข้อมูลจำแนกตามช่วงรายได้จากพืชอื่น	51
16 จำนวนและร้อยละของผู้ให้ข้อมูลจำแนกตามช่วงรายได้รายได้จากการเลี้ยงสัตว์	52
17 จำนวนและร้อยละของผู้ให้ข้อมูลจำแนกตามช่วงรายได้รวม	53
18 จำนวนและร้อยละของผู้ให้ข้อมูลจำแนกตามแหล่งเงินทุนที่นำมาใช้ในการปลูก ข้าวโพด	54
19 จำนวนและร้อยละของผู้ให้ข้อมูลจำแนกตามการเป็นสมาชิกของสถาบันเกษตรกร	55
20 จำนวนและร้อยละของผู้ให้ข้อมูลจำแนกตามแหล่งรับรู้ข่าวสารเกี่ยวกับการปลูก ข้าวโพด	56

สารบัญตาราง (ต่อ)

ตารางที่	หน้า
21 จำนวนและร้อยละของผู้ให้ข้อมูลจำแนกตามการติดต่อกับเจ้าหน้าที่ทางการเกษตร	58
22 จำนวนและร้อยละของผู้ให้ข้อมูลจำแนกตามประสบการณ์การฝึกอบรม	59
23 จำนวนและร้อยละของผู้ให้ข้อมูล จำแนกตามความพึงพอใจของเกษตรกรผู้ปลูก ข้าวโพดภายใต้โครงการส่งเสริมการปลูกครบวงจรของเอกชนด้านการส่งเสริม ปลูกและการคัดเลือกเกษตรกร	61
24 จำนวนและร้อยละของผู้ให้ข้อมูล จำแนกตามความพึงพอใจของเกษตรกรผู้ปลูก ข้าวโพดภายใต้โครงการส่งเสริมการปลูกครบวงจรของเอกชนด้านการสนับสนุน ปัจจัยการผลิต	63
25 จำนวนและร้อยละของผู้ให้ข้อมูล จำแนกตามความพึงพอใจของเกษตรกรผู้ปลูก ข้าวโพดภายใต้โครงการส่งเสริมการปลูกครบวงจรของเอกชนด้านการฝึกอบรม และการให้คำแนะนำ	66
26 จำนวนและร้อยละของผู้ให้ข้อมูล จำแนกตามความพึงพอใจของเกษตรกรผู้ปลูก ข้าวโพดภายใต้โครงการส่งเสริมการปลูกครบวงจรของเอกชนด้านการรับซื้อ	69
27 จำนวนและร้อยละของผู้ให้ข้อมูล จำแนกตามระดับปัญหาเกษตรกรผู้ปลูกข้าวโพด ภายใต้โครงการส่งเสริมการปลูกครบวงจรของเอกชนด้านการคัดเลือกเกษตรกร	71
28 จำนวนและร้อยละของผู้ให้ข้อมูล จำแนกตามระดับปัญหาของเกษตรกรผู้ปลูก ข้าวโพดภายใต้โครงการส่งเสริมการปลูกครบวงจรของเอกชนด้านการสนับสนุน ปัจจัยการผลิต	72
29 จำนวนและร้อยละของผู้ให้ข้อมูล จำแนกตามระดับปัญหาของเกษตรกรผู้ปลูก ข้าวโพดภายใต้โครงการส่งเสริมการปลูกครบวงจรของเอกชนด้านการฝึกอบรม และการให้คำแนะนำ	74
30 จำนวนและร้อยละของผู้ให้ข้อมูล จำแนกตามระดับปัญหาของเกษตรกรผู้ปลูก ข้าวโพดภายใต้โครงการส่งเสริมการปลูกครบวงจรของเอกชนด้านการรับซื้อ ผลผลิต	75

สารบัญภาพ

ภาพที่		หน้า
1	วงจรแรงงูใจของมนุษย์	25
2	ความสัมพันธ์ขององค์ประกอบของการงูใจ	26

บทที่ 1

บทนำ

(INTRODUCTION)

ข้าวโพดเป็นธัญพืชที่สำคัญมากพืชหนึ่งของโลก ผลผลิตประมาณครึ่งหนึ่งใช้เป็นอาหารมนุษย์ นอกจากนั้นใช้เป็นอาหารเลี้ยงสัตว์และอื่นๆ ข้าวโพดมีถิ่นกำเนิดแถบบริเวณประเทศตะวันตก และเป็นถิ่นนิยมบริโภคกันแถบประเทศทวีปอเมริกากลางและใต้ สำหรับประเทศไทย คนไทยมีการปลูกข้าวโพดเพื่อรับประทานสดมาตั้งแต่ครั้งสมัยสมเด็จพระนารายณ์มหาราช (พ.ศ. 2523) จวบจนปัจจุบัน บทบาทของข้าวโพดเพื่ออุตสาหกรรมเริ่มต้นจากการที่มีการส่งเสริมการเลี้ยงไก่และสุกร ทำให้มีการพัฒนาด้านการคัดเลือกและปรับปรุงพันธุ์ข้าวโพดอาหารสัตว์มาตั้งแต่ปี พ.ศ. 2463 จนจัดได้ว่าข้าวโพดเป็นพืชที่มีความสำคัญทางเศรษฐกิจพืชหนึ่ง (กรมวิชาการเกษตร, 2548)

สำหรับข้าวโพดเลี้ยงสัตว์เป็นพืชอาหารที่มีความสำคัญต่ออุตสาหกรรมการเลี้ยงสัตว์เป็นอย่างมากซึ่งจะออกในรูปแบบเนื้อสัตว์ จะมีมูลค่าเพิ่มมากกว่าการส่งออกในรูปแบบข้าวโพดเมล็ดและความต้องการใช้ข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ในประเทศมีแนวโน้มเพิ่มสูงขึ้นมากหลังจากที่มีการขยายการเลี้ยงสัตว์ตั้งแต่ปี 2535 เป็นผลให้การส่งออกลดลงตามลำดับ ปัจจุบันการผลิตข้าวโพดเลี้ยงสัตว์มีไม่เพียงพอต่อความต้องการใช้ภายในและมีปริมาณไม่แน่นอนเนื่องจากการผลิตขึ้นกับดินฟ้าอากาศ ทำให้มีความเสี่ยงต่อความเสียหายจากความแห้งแล้งมากและพื้นที่ปลูกต้องแข่งขันกับพืชเศรษฐกิจอื่นที่ให้ผลตอบแทนที่ดีกว่า ในระยะ 4-5 ปีที่ผ่านมาประเทศไทยจำเป็นต้องนำเข้าเพื่อให้เพียงพอกับความต้องการใช้ภายในทั้งๆ ที่ในอดีตไทยเคยเป็นประเทศผู้ส่งออกรายใหญ่รายหนึ่งของโลกและไทยมีศักยภาพด้านการผลิตการตลาดที่สามารถแข่งขันกับต่างประเทศได้ โดยผลผลิตข้าวโพดภายในประเทศส่วนใหญ่กว่าร้อยละ 90 จะใช้เป็นวัตถุดิบที่สำคัญในการผลิตอาหารสัตว์ โดยเฉพาะสัตว์ปีก เช่น ไก่ เป็ด ซึ่งเป็นสินค้าส่งออกที่สร้างรายได้ให้แก่ประเทศไทย ที่เหลือจะใช้เป็นพันธุ์และใช้ในอุตสาหกรรมอื่น เช่น อุตสาหกรรมน้ำมันข้าวโพด และแป้งข้าวโพด โดยพื้นที่ปลูกข้าวโพดในประเทศที่สำคัญ คือ ภาคเหนือ ได้แก่ เพชรบูรณ์ นครสวรรค์ พิจิตร โลก ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ได้แก่ นครราชสีมา ศรีสะเกษ ชัยภูมิ ภาคกลาง ได้แก่ สระบุรี ลพบุรี ภาคตะวันตก ได้แก่ สุพรรณบุรี กาญจนบุรี และภาคตะวันออก ได้แก่ สระแก้ว จันทบุรี

สำหรับประโยชน์ของข้าวโพดคือ 1) การใช้เป็นอาหารมนุษย์ ได้แก่ การใช้เมล็ดข้าวโพดเป็นอาหารประจำวัน 2) การใช้เป็นอาหารสัตว์ เมล็ดข้าวโพดเป็นธัญพืชที่มีคุณค่าอาหารสูงเป็นที่นิยมใช้ในอุตสาหกรรมเลี้ยงสัตว์ในหลายประเทศ สำหรับประเทศที่ปลูกข้าวโพดสามารถ

ใช้ข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ในรูปแบบต่างๆ กันคือ เมล็ด ชัง ต้นสด ต้นแก่ และผลพลอยได้อื่นๆ จากโรงงานอุตสาหกรรมข้าวโพด ได้แก่ เปลือกเมล็ด กาก และรำเป็นต้น และ 3) การใช้ในอุตสาหกรรมแปรรูปข้าวโพดเป็นแป้งที่มีคุณภาพดีและนิยมใช้เป็นอุตสาหกรรมในการประกอบอาหารในรูปแบบต่างๆ ได้มากมายหลายชนิด สำหรับผลพลอยได้จากเมล็ดข้าวโพดได้นำไปใช้ในอุตสาหกรรมต่างๆ เช่น อาหารกระป๋อง อาหารแห้ง น้ำมัน น้ำตาล น้ำเชื่อมแอลกอฮอล์ น้ำส้ม เวชภัณฑ์ น้ำหอม น้ำมันใส่ผม เป็นต้น

ปัจจุบันมีเกษตรกรจำนวนมากที่เลิกอาชีพการปลูกข้าวโพดเนื่องจากประสบกับภาวะการขาดทุน เพราะต้นทุนในการผลิตที่สูงและขาดตลาดรองรับ ดังนั้นการที่เกษตรกรจะเริ่มดำเนินการปลูกด้วยตนเองนั้นเป็นไปได้ยาก เพราะขาดความรู้ในการปลูกที่ถูกต้อง ความชำนาญ ประสบการณ์ และเงินทุน ตลอดจนความช่วยเหลือจากรัฐบาล ซึ่งส่วนใหญ่ทำได้เพียงระดับให้คำแนะนำในการปลูก ซึ่งยังไม่เพียงพอ โดยเฉพาะในกรณีที่เกษตรกรไม่มีประสบการณ์ในการปลูกมาก่อน และยังขาดเงินทุนที่ใช้ในการลงทุน ดังนั้นภาคเอกชนจึงมีบทบาทสำคัญที่จะช่วยเสริมบทบาทของรัฐในการช่วยเหลือเกษตรกรได้ตามนโยบายการพัฒนา โดยเอกชนมีส่วนร่วมด้วยการนำระบบตลาดข้อตกลงมาใช้ ซึ่งเป็นระบบของการประสานประโยชน์ร่วมกันระหว่างเกษตรกรกับบริษัทคู่สัญญา ปัจจุบันระบบตลาดข้อตกลงในประเทศไทยมีอยู่ 2 รูปแบบ คือ

1. โครงการส่งเสริมการปลูก เกษตรกรผู้ปลูกข้าวโพดมีที่ดินเป็นของตนเอง แต่ยังขาดวัสดุและอุปกรณ์ในการปลูก กรณีนี้เกษตรกรจะต้องนำที่ดินไปจำนองกับสถาบันการเงินเพื่อให้ได้ทุนทรัพย์ เพื่อจัดหาอุปกรณ์การปลูก โดยมีข้อตกลงกับบริษัทให้เป็นผู้จัดหาพันธุ์ข้าวโพด ปุ๋ย ยาปราบศัตรูพืช และอุปกรณ์การปลูก เมื่อเก็บเกี่ยวผลผลิต บริษัทจะนำไปจัดจำหน่ายโดยให้ผลตอบแทนแก่ผู้ปลูกในราคาที่แน่นอน ซึ่งผู้ปลูกไม่ต้องเสี่ยงต่อความผันผวนของราคาตลาด

2. โครงการประกันราคา เกษตรกรผู้ปลูกมีที่ดิน อุปกรณ์การปลูก และทรัพย์สินถาวรอื่นๆ เป็นของตนเอง ได้ทำสัญญากับบริษัทที่ทำธุรกิจการเกษตร โดยได้รับพันธุ์ข้าวโพด ยาปราบศัตรูพืช และอุปกรณ์การปลูก ในรูปสินเชื่อ เมื่อเก็บเกี่ยวผลผลิต จะส่งขายให้แก่บริษัทคู่สัญญาตามราคาที่ตกลงไว้ (บริษัท เจริญโภคภัณฑ์ จำกัด, 2534)

ปัญหาของการวิจัย (Research Problem)

จากการสำรวจจังหวัดลำพูนเป็นจังหวัดหนึ่งที่มีการปลูกข้าวโพดจำนวนมาก โดยอำเภอที่มีพื้นที่ปลูกข้าวโพดทั้งหมดประมาณ 38,145 ไร่ โดยตำบลที่มีการปลูกข้าวโพดมากที่สุดคือ ตำบลนาทราย จำนวน 7,900 ไร่ รองลงมาคือ ตำบลก้อ จำนวน 7,400 ไร่ และตำบลลี่ จำนวน 6,800 ไร่ (สำนักงานเกษตรจังหวัดลำพูน, 2546) จากปัญหาภาวะการขาดทุน เพราะต้นทุนในการผลิตที่สูง ขาดตลาดรองรับ และความไม่แน่นอนของราคา ดังนั้นบริษัทเอกชนในจังหวัดลำพูน ได้หันมาทำการผลิตในรูปโครงการจ้างปลูกข้าวโพดขึ้นภายใต้ระบบตลาดข้อตกลงที่มีการทำสัญญาร่วมกันระหว่างเกษตรกรและบริษัทเอกชน ซึ่งสามารถแก้ไขปัญหาค่าความผันผวนของราคาข้าวโพดได้มีโครงการจ้างให้เกษตรกรปลูกข้าวโพด โดยมีพื้นที่ในโครงการส่งเสริมทั้งหมด 859 ไร่ มีจำนวนสมาชิกอยู่จำนวน 93 ราย ซึ่งในการส่งเสริมของเอกชน ก็จะดำเนินการช่วยเหลือเกษตรกรเกี่ยวกับพันธุ์ข้าวโพด เคมีภัณฑ์ และอุปกรณ์การปลูก ในรูปสินเชื่อ เมื่อเก็บเกี่ยวผลผลิต จะส่งขายให้ตามสัญญาที่ตกลงไว้

เพื่อเป็นแนวทางในการนำไปใช้ประโยชน์เป็นข้อมูลที่ได้มาประกอบการตัดสินใจในการแสวงหาหรือปรับปรุงวิธีการส่งเสริมการปลูกข้าวโพดให้เกษตรกรได้อย่างถูกต้องวิธี ให้เหมาะสมเป็นรูปธรรม และมีประสิทธิภาพ ซึ่งจะทำให้การปฏิบัติงานของเอกชนมีประสิทธิภาพได้ผลดี และจะส่งผลให้เกิดประโยชน์แก่เกษตรกรผู้ปลูกข้าวโพดให้มากยิ่งขึ้น จึงควรจะมีการศึกษาความพึงพอใจของเกษตรกรผู้ปลูกข้าวโพดภายใต้โครงการส่งเสริมการปลูกครบวงจรของเอกชน ในอำเภอลำ จังหวัดลำพูน ว่ามีความพึงพอใจในระดับใด รวมทั้งเกษตรกรมีปัญหาและข้อเสนอแนะต่อโครงการส่งเสริมของเอกชนอย่างไรบ้าง

วัตถุประสงค์ในการวิจัย (Objectives of the Research)

การวิจัยเรื่อง ความพึงพอใจของเกษตรกรผู้ปลูกข้าวโพดภายใต้โครงการส่งเสริมการปลูกครบวงจรของเอกชน ในอำเภอลำ จังหวัดลำพูน มีวัตถุประสงค์ในการศึกษาดังนี้

1. เพื่อศึกษาถึงลักษณะส่วนบุคคล เศรษฐกิจและสังคมของเกษตรกรผู้ปลูกข้าวโพดภายใต้โครงการส่งเสริมการปลูกครบวงจรของเอกชน ในอำเภอลำ จังหวัดลำพูน

2. เพื่อศึกษาถึงความพึงพอใจของเกษตรกรผู้ปลูกข้าวโพดภายใต้โครงการส่งเสริมการปลูกครบวงจรของเอกชน ในอำเภอถ้ำ จังหวัดลำพูน

3. เพื่อศึกษาปัญหาและข้อเสนอแนะของเกษตรกรต่อโครงการส่งเสริมการปลูกครบวงจรของเอกชน ในอำเภอถ้ำ จังหวัดลำพูน

ขอบเขตของการวิจัย

(Scope of the Research)

การรวบรวมข้อมูลเพื่อการวิจัยในครั้งนี้ มีขอบเขต ดังนี้

1. การศึกษาครั้งนี้จะจัดเก็บรวบรวมข้อมูลในช่วงระหว่างเดือนมีนาคม พ.ศ. 2548 ถึงเดือนธันวาคม พ.ศ. 2548
2. ประชากรที่ศึกษาในครั้งนี้เป็นเกษตรกรผู้ปลูกข้าวโพดที่อยู่ภายใต้โครงการส่งเสริมการปลูกครบวงจรของเอกชน ในอำเภอถ้ำ จังหวัดลำพูน ใช้จำนวนเต็มทั้งหมด จำนวน 93 ราย
3. ศึกษาเฉพาะกรณีความพึงพอใจของเกษตรกรผู้ปลูกข้าวโพดภายใต้โครงการส่งเสริมการปลูกครบวงจรของเอกชน ในอำเภอถ้ำ จังหวัดลำพูน

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

(Expected Results)

ผลการศึกษาที่ได้สามารถใช้เป็นข้อมูลในการกำหนดแนวทางปฏิบัติงานส่งเสริมและพัฒนาการผลิตข้าวโพดในระดับอำเภอ ระดับจังหวัด และหน่วยของบริษัทเอกชน เพื่อปรับปรุงแก้ไขแผนการส่งเสริมปลูกข้าวโพดให้ถูกต้องเหมาะสม และมีประสิทธิภาพสูง ให้ความพอใจแก่ผู้เข้าร่วมโครงการทุกฝ่าย อันจะเป็นการแก้ปัญหาของเกษตรกรในอำเภอถ้ำ จังหวัดลำพูนได้อย่างแท้จริง สามารถเอื้ออำนวยให้เจ้าหน้าที่ส่งเสริมที่รับผิดชอบเกิดความมั่นใจ และสามารถนำไปใช้เป็นแนวทางและประยุกต์ใช้ในการปฏิบัติงานให้เกิดผลสัมฤทธิ์ต่อเกษตรกรผู้ปลูกข้าวโพดในอำเภอถ้ำ จังหวัดลำพูนอย่างกว้างขวางยิ่งขึ้น

นิยามศัพท์ปฏิบัติการ (Operational Definition of Terms)

เกษตรกร หมายถึง เกษตรกรผู้มีอำนาจตัดสินใจปลูกข้าวโพดภายใต้โครงการส่งเสริมการปลูกครบวงจรของเอกชน ในอำเภอสี จังหวัดลำพูน

ระดับการศึกษา หมายถึง จำนวนชั้นปีที่ผู้ให้ข้อมูลได้รับการศึกษาสูงสุด ในสถานที่เรียนทั้งของรัฐและเอกชน

รายได้ของครัวเรือน หมายถึง รายได้รวมที่ยังไม่ได้หักค่าใช้จ่ายต่างๆ ของครัวเรือนที่ได้จากการขายข้าวโพดในโครงการส่งเสริมการปลูกครบวงจรของเอกชน

ขนาดพื้นที่ปลูกข้าวโพด หมายถึง จำนวนพื้นที่ที่ทำการปลูกข้าวโพดของผู้ให้ข้อมูลคิดเป็นจำนวนไร่

ประสบการณ์ในการฝึกอบรม หมายถึง ประสบการณ์ในการเข้ารับการฝึกอบรมเกี่ยวกับการปลูกข้าวโพดหรือพืชอื่น ๆ จากเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรหรือหน่วยงานต่างๆ ที่เกี่ยวข้องได้จัดหลักสูตรอบรมขึ้น โดยนับจำนวนครั้งที่เกษตรกรเข้ารับการฝึกอบรมในปีที่ผ่านมา

การเป็นสมาชิกกลุ่ม หมายถึง การที่เกษตรกรเข้าร่วมเป็นสมาชิกกับกลุ่มต่าง ๆ ได้แก่ กลุ่มเกษตรกร กลุ่มสหกรณ์การเกษตร แม่บ้านเกษตรกร และกลุ่มอื่นๆ ในหมู่บ้านของตน

การได้รับข่าวสารเกี่ยวกับการปลูกข้าวโพด หมายถึง การได้รับข่าวสารที่เกี่ยวกับความรู้ การปลูกข้าวโพดจากแหล่งต่างๆ เช่น วิทยุ โทรทัศน์ นิตยสารการเกษตร เป็นต้น

การติดต่อกับเจ้าหน้าที่ หมายถึง จำนวนครั้งในการพบปะและรับความรู้จากเจ้าหน้าที่เกษตร และเจ้าหน้าที่ของภาคเอกชน ทั้งเจ้าหน้าที่ที่ไปพบในไร่นา และเกษตรกรไปพบที่สำนักงานเกี่ยวกับเรื่องการปลูกข้าวโพดในรอบฤดูกาลผลิต

ความพึงพอใจของเกษตรกรผู้ปลูกข้าวโพด หมายถึง ความรู้สึกที่ชอบหรือพอใจต่อการปลูกข้าวโพดภายใต้โครงการส่งเสริมการปลูกครบวงจรของเอกชนการปลูกครบวงจรของเอกชน ในอำเภอสี จังหวัดลำพูน ในความรู้สึกที่ได้รับการตอบสนองทางด้านร่างกายและจิตใจที่จะทำให้เกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการเกิดความพึงพอใจ

การศึกษาความพึงพอใจที่เข้าร่วมโครงการในทัศนะของเกษตรกรวัด โดยให้กลุ่มตัวอย่างระบุความพึงพอใจออกเป็น 5 คะแนน ดังนี้

พึงพอใจมากที่สุด	5	คะแนน
พึงพอใจมาก	4	คะแนน
พึงพอใจปานกลาง	3	คะแนน
พึงพอใจน้อย	2	คะแนน
พึงพอใจน้อยที่สุด	1	คะแนน

บทที่ 2

การตรวจเอกสาร

(REVIEW OF RELATED LITERATURES)

การวิจัยเรื่องความพึงพอใจของเกษตรกรผู้ปลูกข้าวโพดภายใต้โครงการส่งเสริมการปลูกครบวงจรของเอกชน ในอำเภอสี จังหวัดลำพูน ที่มีต่อการส่งเสริมของภาคเอกชน ได้ตรวจสอบเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้เกิดความกระจ่างถึงปัญหาการวิจัย สามารถวางแผนและออกแบบการดำเนินการวิจัยได้อย่างถูกต้องโดยครอบคลุมเนื้อหา ดังนี้

1. การเกษตรแบบครบวงจร
2. แนวคิดเกี่ยวกับการผลิตแบบมีสัญญาผูกพัน
3. ลักษณะการส่งเสริมการเกษตรแบบครบวงจรของบริษัทเอกชน
4. การปลูกข้าวโพด
5. ความพึงพอใจ
6. แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับความพึงพอใจในการทำงาน
7. สิ่งจูงใจที่ทำให้เกิดความพึงพอใจ
8. การวัดความพึงพอใจ
9. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การเกษตรแบบครบวงจร

ระบบเศรษฐกิจโลกได้เข้ามามีอิทธิพลต่อการดำรงชีวิตของเกษตรกรอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ อาทิเช่น กระแสโลกาภิวัตน์ กระแสการเคลื่อนย้ายเงินทุนอย่างเสรี และระบบเศรษฐกิจเสรีที่อาศัยกลไกตลาด (invisible hand) เป็นเครื่องมือในการจัดสรรทรัพยากร ก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในสิ่งต่างๆ มากมาย ทำให้โลกมีลักษณะแคบลง หรือโลกไร้พรมแดน นอกจากกระแสการเปลี่ยนแปลงดังกล่าวแล้ว การเปลี่ยนแปลงต่างๆ ที่เกิดขึ้นภายในประเทศไทยเอง ทั้งทางเทคโนโลยี สังคม วัฒนธรรม กฎหมายและการปฏิรูปในด้านต่างๆ ของประเทศ รวมทั้งวิกฤตเศรษฐกิจที่รุนแรง ก็ได้ส่งผลกระทบต่อภาคเกษตร (agricultural sector) การเปลี่ยนแปลงต่างๆ ที่เกิดขึ้นมีผลกระทบในเชิงบวก (โอกาส) ต่อภาคเกษตร ได้แก่ การมีรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2540 การจัดทำวาระแห่งชาติด้านการเกษตร การจัดตั้งกองทุนฟื้นฟูและพัฒนาเกษตรกร การเปิด

เสรีสินค้าเกษตรภายใต้เงื่อนไข World Trade Organization (WTO), Asean Free Trade Area (AFTA) และ Asia-Pacific Economic Cooperation (APEC) พระราชดำรัส “เศรษฐกิจพอเพียง” (sufficient economy) และ “ทฤษฎีใหม่” ของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ระบบเศรษฐกิจใหม่ (new economy) และการปรับโครงสร้างกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ สำหรับการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นมีผลกระทบในเชิงลบ (ข้อจำกัด) ต่อภาคเกษตร ได้แก่ ปังจัยการผลิตที่มีจำกัดและราคาแพง ความเสื่อมโทรมของทรัพยากรธรรมชาติ ภาคเกษตรมีขนาดใหญ่และซับซ้อนมากขึ้น การใช้มาตรการกีดกันทางการค้าที่ใช้ภายในและที่มีใช้ภายใน และการมีประเทศคู่แข่งในการผลิตสินค้าเกษตรเพิ่มขึ้น

นอกจากการเปลี่ยนแปลงในกระแสโลกาภิวัตน์และประเทศไทยที่เกิดขึ้นดังกล่าวภายในจังหวัดลำพูนเองยังมีปัจจัยที่ก่อให้เกิดผลกระทบในเชิงบวก (จุดแข็ง) ต่อภาคเกษตรของจังหวัด ได้แก่ สภาพภูมิอากาศเหมาะสมต่อการทำการเกษตรกรรม มีศูนย์ถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตรประจำตำบล ประชากรส่วนใหญ่มีพื้นฐานอาชีพเกษตรกรรมเป็นหลัก มีหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการเกษตรจำนวนมากและมีสถาบันการศึกษาที่สามารถให้ความรู้ด้านการเกษตร สำหรับปัจจัยที่ก่อให้เกิดผลกระทบในเชิงลบ (จุดอ่อน) ต่อภาคเกษตรของจังหวัดลำพูน ได้แก่ ขาดแคลนแหล่งน้ำเพื่อการเกษตร พื้นที่ทำการเกษตรมีจำกัด ความอุดมสมบูรณ์ของดินลดลง มีปัญหาเรื่องเอกสารสิทธิ์ในที่ดินทำกิน การรวมกลุ่มทางการเกษตรยังไม่เข้มแข็ง การแปรรูปผลผลิตทางการเกษตรยังไม่ได้มาตรฐาน ระบบข้อมูลข่าวสารด้านการผลิต การแปรรูปการตลาด ยังไม่ดีพอ ตลาดกลางสินค้าเกษตรมีน้อย และผลผลิตทางการเกษตรเกิดความต้องการของตลาด

ดังนั้น การประเมินสภาพแวดล้อมภายนอก (โอกาสและข้อจำกัด) และสภาพแวดล้อมภายใน (จุดแข็งและจุดอ่อน) จึงเป็นสิ่งจำเป็นอย่างยิ่ง ซึ่งจะเป็นประโยชน์ในการจัดวางยุทธศาสตร์การพัฒนา เพื่อให้บรรลุวิสัยทัศน์การเกษตร มีรายละเอียด ดังนี้ (กรมวิชาการเกษตร, 2548)

โอกาส	ข้อจำกัด
1. รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2540	1. ปังจัยการผลิตที่มีจำกัดและราคาแพง
2. วาระแห่งชาติด้านการเกษตร	2. ความเสื่อมโทรมของทรัพยากรธรรมชาติทางการเกษตร
3. กองทุนฟื้นฟูและพัฒนาเกษตรกร	3. ภาคเกษตรมีขนาดใหญ่และซับซ้อนมากขึ้น
4. การเปิดเสรีสินค้าเกษตรภายใต้เงื่อนไข WTO และ AFTA	4. การใช้มาตรการกีดกันทางการค้าที่ใช้ภายในและมีใช้ภายใน

5. พระราชดำรัส "เศรษฐกิจพอเพียง" และ"เกษตรทฤษฎีใหม่" ของ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว	5. มีประเทศคู่แข่งในการผลิตสินค้าเกษตรมากขึ้น
6. ระบบเศรษฐกิจใหม่ (new economy) ความก้าวหน้า เทคโนโลยีสารสนเทศ	6. ความผิดพลาดที่เกิดจากนโยบายและโครงการของรัฐ
7. การปรับเปลี่ยนโครงสร้างกระทรวง เกษตรและสหกรณ์	

จุดแข็ง	จุดอ่อน
1. สภาพภูมิอากาศเหมาะสมต่อการทำการเกษตรกรรม	1. ขาดแคลนแหล่งน้ำเพื่อการเกษตร
2. มีศูนย์ถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตร ประจำตำบล	2. มีปัญหาเอกสารสิทธิที่ทำกินของเกษตรกร
3. ประชากรส่วนใหญ่ประกอบอาชีพ เกษตรกรรม	3. มีปัญหาเรื่องระบบข้อมูลสารสนเทศทางด้านการเกษตร
4. หน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการเกษตร จำนวนมาก	4. การรวมกลุ่มทางการเกษตรยังไม่เข้มแข็ง
5. มีสถาบันการศึกษาที่สามารถให้ความรู้ด้านการเกษตร	5. การแปรรูปผลผลิตทางการเกษตรยังไม่ได้มาตรฐาน
	6. ระบบการตลาดยังไม่มีพัฒนาเท่าที่ควร

ดังนั้น ทางออกสำหรับการแก้ปัญหาการเกษตร คือ ยุทธศาสตร์การพลิกฟื้นสถานการณ์ (turn around-oriented strategy) กล่าวคือ ต้องพยายามขจัดหรือแก้ไขจุดอ่อนภายในต่าง ๆ ให้หมดไปและพร้อมที่จะฉกฉวยโอกาสต่างๆ ที่เป็นผลมาจากการเปลี่ยนแปลงสภาพแวดล้อมภายนอกให้มากที่สุด โดยดำเนินการปรับปรุงประสิทธิภาพในด้านต่างๆ เพื่อพลิกฟื้นและปรับตัวเพื่อรุกต่อไป (กรมวิชาการเกษตร, 2548)

ยุทธศาสตร์การพัฒนา

เพื่อให้การดำเนินการสามารถบรรลุตาม "วิสัยทัศน์" ดังกล่าว กรมส่งเสริมการเกษตร จึงได้กำหนด "พันธกิจ" ที่สำคัญไว้ 4 ประการ ดังนี้

ตารางที่ 1 ยุทธศาสตร์การพัฒนา

พันธกิจ	ยุทธศาสตร์การพัฒนา
1. ส่งเสริมและสนับสนุนการเกษตร ครบวงจร	1. ส่งเสริมให้มีโรงงานแปรรูปผลผลิตทางการเกษตร 2. ส่งเสริมให้มีการแปรรูปผลผลิตทางการเกษตรให้มี คุณภาพ และมาตรฐานตามความต้องการของตลาด 3. ส่งเสริมให้มีตลาดรองรับและประกันราคาผลผลิตทาง การเกษตร
2. ส่งเสริมและสนับสนุนให้เกษตรกรมี คุณธรรมและมีคุณภาพชีวิตที่ดี	1. ส่งเสริมการเกษตรแบบพอเพียง และเกษตรทฤษฎีใหม่ 2. ส่งเสริมการเกษตรที่เน้นการพึ่งตนเองใช้วัสดุในท้องถิ่น ลงทุนน้อยและใช้ภูมิปัญญาชาวบ้าน 3. ส่งเสริมให้ความรู้ด้านการเกษตรและคุณภาพสินค้าตาม หลักวิชาการ 4. ส่งเสริมการประชาสัมพันธ์ข้อมูลข่าวสารด้านการเกษตร และการตลาด
3. ส่งเสริมการเกษตรตั้งอยู่บนพื้นฐาน การอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและ ไม่ทำลายสิ่งแวดล้อม	1. ปรับปรุงและซ่อมบำรุงแหล่งน้ำเพื่อการเกษตร ในพื้นที่ มีศักยภาพ 2. ส่งเสริมการเพิ่มประสิทธิภาพการใช้ทรัพยากรธรรมชาติ ในการผลิตให้เกิดประโยชน์สูงสุด 3. สนับสนุนให้ประชาชนและชุมชนมีส่วนร่วมในการ บริหาร จัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม
4. ส่งเสริมและสนับสนุนให้สถาบัน/ องค์กรเกษตร ภูมิคุ้มกันเข้มแข็ง	1. ส่งเสริมการรวมกลุ่มทางการเกษตร 2. สนับสนุนการจัดตั้งกองทุนเพื่อเป็นแหล่งเงินทุนกู้ยืม ประกอบอาชีพ

แนวคิดเกี่ยวกับการผลิตแบบมีสัญญาผูกพัน

กรมส่งเสริมการเกษตร (2534: 32) ให้ความหมายของระบบการผลิตแบบมีสัญญาผูกพัน (contract farming) ว่าเป็นการจัดการทางความสัมพันธ์ระหว่างเกษตรกรผู้ผลิตกับผู้รับซื้อผลผลิตแบบแนวดิ่ง (vertical chain production and marketing) โดยที่ผู้ซื้อสามารถกำหนดความแน่นอนของวัตถุดิบ ซึ่งเป็นผลผลิตเกษตรที่ตนจะรับซื้อ โดยที่ตนเองไม่ต้องเป็นเจ้าของ (ownership) ของหน่วยการผลิตนั้นเสียเอง นั่นก็หมายความว่าเกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการยังเป็นอิสระโดยเป็นเจ้าของหน่วยการผลิตของตนอยู่ แต่มีการทำสัญญากับผู้ซื้อล่วงหน้า ซึ่งส่วนใหญ่จะเป็นโรงงานแปรรูปสินค้าเกษตร เกี่ยวกับปริมาณและคุณภาพของผลผลิตทางการเกษตรที่ตนจะผลิตป้อนให้ โดยมีเงื่อนไขอย่างน้อย 2 ประการ คือ ประการแรก ผู้รับซื้อจะต้องสร้างหลักประกันในกระบวนการผลิตของเกษตรกรในด้านต่างๆ เช่น ให้สินเชื่อ ให้ปัจจัยการผลิตที่มีคุณภาพ รวมถึงการให้บริการส่งเสริมการเกษตร เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการผลิตของเกษตรกรในสัญญา การบริการที่ให้โดยผู้ซื้อเช่นนี้ ไม่ได้เป็นประโยชน์เฉพาะเกษตรกรในโครงการเท่านั้น หากแต่ยังเป็นประโยชน์ต่อผู้ซื้อในการที่สามารถสร้างหลักประกันทางด้านคุณภาพของวัตถุดิบที่โรงงานของตนต้องการอีกด้วย ประการที่สอง ผู้รับซื้อจะต้องสร้างหลักประกันทางการตลาดให้แก่ผลผลิตที่เกษตรกรในโครงการผลิตได้ เช่น กำหนดราคาซื้อที่แน่นอนขึ้น

Roy (1972) ใน ชาลี เกตุแก้ว (2536: 10-11) ได้ศึกษาสำรวจธุรกิจในสหรัฐอเมริกา เกี่ยวกับการผลิตแบบแนวดิ่งออกเป็น 4 ประเภท และการผลิตแบบมีสัญญาผูกพันเป็นหนึ่งในสี่ประเภท ซึ่งสามารถจำแนกตามลักษณะการผูกพันได้เป็น 2 ประเภท คือ

1. Limited Management Contract เป็นการดำเนินธุรกิจภายใต้ข้อตกลงผูกพันร่วมกันระหว่างเกษตรกรกับหน่วยธุรกิจ (บริษัท/โรงงาน) ลักษณะการผูกพันจะจำกัดเฉพาะด้านการผลิต กล่าวคือ ทางบริษัทหรือโรงงานรับซื้อผลผลิต จะเป็นผู้จัดหาวัสดุการเกษตร และปัจจัยการผลิตที่จำเป็นให้แก่เกษตรกรในรูปสินเชื่อ เกษตรกรผู้ผลิตจะเป็นผู้รับภาระเกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลงราคาและปริมาณผลผลิต หรืออาจกล่าวได้ว่าเกษตรกรมีอิสระในการตัดสินใจจัดจำหน่ายผลผลิตของตน

2. Full Management Contract เป็นการดำเนินธุรกิจภายใต้ข้อตกลงผูกพันร่วมกันระหว่างเกษตรกรกับหน่วยธุรกิจ (บริษัท/โรงงาน) ทั้งในด้านการผลิตและการตลาด โดยบริษัทจะเป็นผู้จัดหาวัสดุการเกษตร ตลอดจนปัจจัยการผลิตแก่เกษตรกร และบริษัทจะประกันราคาซื้อผลผลิต กรณีนี้เกษตรกรต้องปฏิบัติตามสัญญาอย่างเคร่งครัดและยินยอมให้บริษัทเข้าดูแลควบคุมการผลิต เพราะการดำเนินธุรกิจภายใต้ข้อตกลงนี้ บริษัทจะเป็นผู้รับภาระความเสี่ยงตามข้อตกลง

และเงื่อนไขต่างๆ ซึ่งเป็นแรงจูงใจที่ทำให้เกษตรกรสนใจเข้าร่วมในการผลิต เพราะเกษตรกรจะมีความเสี่ยงในการผลิตลดลงนั่นเอง

นอกจากนี้ Tang (1985) ใน ชาลี เกตุแก้ว (2536: 12) ได้กล่าวถึงความหมายของ contract farming ว่า คือการดำเนินธุรกิจในขณะที่มีการจัดการเกี่ยวกับความเสี่ยง (business venture) ระหว่างเกษตรกรกับบริษัทเอกชน ตามขอบเขตของความผูกพัน ซึ่งจะจำกัดอยู่ภายใต้ข้อตกลงและเงื่อนไขที่เกี่ยวกับการผลิต การจัดการ และการตลาดของสินค้าต่างๆ ในลักษณะเช่นนี้ การปลูกพืชตามสัญญาผูกพันจึงเป็นกิจกรรมที่ครอบคลุมทั้งทางด้านการจัดการองค์กร การจัดการทรัพยากร กฎระเบียบ การถ่ายทอดข่าวสารข้อมูล และพฤติกรรมของบุคคลในการผลิต การแปรรูป และการจำหน่ายผลผลิตทางการเกษตร ผู้ที่ทำสัญญาไว้กับเกษตรกรเช่นนี้อาจเป็นโรงงานแปรรูปกับเกษตรกร หรืออาจเป็นผู้ขายส่งที่เป็นคนกลางระหว่างผู้ขายปลีกหรือผู้ส่งออกกับเกษตรกร

สาระสำคัญที่มักจะระบุไว้ในสัญญามืออยู่ 3 ส่วน คือ

1. การประกันปริมาณที่จะรับซื้อ
2. การประกันราคาที่จะรับซื้อ
3. การจัดหาปัจจัยการผลิต การบริการสนับสนุนการผลิตและคำแนะนำทางเทคโนโลยีให้เกษตรกร

จากแนวคิดดังกล่าวอาจสรุปได้ว่า การผลิตแบบมีสัญญาผูกพันเป็นระบบการผลิตที่มีลักษณะข้อตกลงหรือสัญญาระหว่างเกษตรกรกับบริษัท ที่มีการตกลงล่วงหน้าที่จะส่งมอบผลผลิตให้แก่บริษัทในปริมาณและคุณภาพของผลผลิตที่กำหนดไว้ โดยมีเงื่อนไขสำคัญคือ บริษัทจะต้องสร้างหลักประกันในกระบวนการผลิตรวมถึงหลักประกันทางการตลาดให้แก่เกษตรกร ซึ่งจะก่อให้เกิดประโยชน์แก่ผู้ผลิตในด้านมีหลักประกันในการส่งมอบวัตถุดิบที่ใช้ในกระบวนการผลิตสามารถผลิตสินค้าได้ตามเป้าหมายอีกด้วย

ลักษณะการส่งเสริมการเกษตรแบบครบวงจรของบริษัทเอกชน

การดำเนินการผลิตทางการเกษตรในปัจจุบัน ได้ปรับเปลี่ยนไปสู่การผลิตแบบเชิงธุรกิจมากขึ้น นอกจากเพื่อการแข่งขันที่มากขึ้นตามลำดับ การผลิตเพื่อการส่งออกเพื่อสอดคล้องกับนโยบายการค้าเสรี การที่จะให้ได้ผลผลิตที่ดีและมีคุณภาพตามเป้าหมายนั้นหน่วยผลิตตลอดจน

บริษัทต่างๆ ต้องปรับเปลี่ยนกระบวนการผลิต ตั้งแต่เริ่มคัดเลือกเกษตรกรเป้าหมาย เลือกสภาพพื้นที่ที่เหมาะสมตลอดจนเรื่องทุน เพื่อสนับสนุนการผลิต ความรู้ทางวิชาการ ที่สำคัญที่สุดในกระบวนการผลิต คือ ตลาดเพื่อรองรับสินค้าที่ผลิต ทำให้บริษัทต่างๆ ในปัจจุบัน ปรับรูปแบบการดำเนินงานเพื่อส่งเสริมการผลิตแบบครบวงจร เริ่มตั้งแต่ การคัดเลือกเกษตรกร สนับสนุนปัจจัยการผลิต การให้คำแนะนำทางวิชาการในกระบวนการผลิต ตั้งแต่เริ่มต้นจนเก็บเกี่ยวตลอดจนจัดหาตลาดรองรับผลผลิต หลังจากหักต้นทุนการผลิตแล้วส่วนกำไรก็จะเป็นของเกษตรกร

รูปแบบธุรกิจการค้าดังกล่าวได้ดำเนินการอย่างกว้างขวางโดยเฉพาะการผลิตเพื่อการส่งออก เช่น บริษัท เชียงใหม่โฟรเซนฟู้ด จำกัด บริษัท สันติภาพเทรดดิ้ง จำกัด ห้างหุ้นส่วนจำกัด จีราฟไรซ์ ฯลฯ ซึ่งเป็นบริษัทเอกชน การดำเนินธุรกิจดังกล่าว นอกจากเป็นการช่วยเหลือเกษตรกรในการประกอบอาชีพเกษตรกร ตั้งแต่ ทุนดำเนินการ คำแนะนำทางวิชาการแล้ว ยังมีตลาดรองรับสินค้าที่แน่นอน

การส่งเสริมของห้างหุ้นส่วนจำกัดจีราฟไรซ์

ห้างหุ้นส่วนจำกัดจีราฟไรซ์ เป็นห้างหุ้นส่วนที่มีโครงการจ้างให้เกษตรกรปลูกข้าวโพด โดยมีพื้นที่ในโครงการส่งเสริมในอำเภอดัก จังหวัดลำพูน มีจำนวนสมาชิกอยู่จำนวน 93 ราย ซึ่งในการส่งเสริมของห้างหุ้นส่วนฯ ดำเนินการช่วยเหลือเกษตรกรเกี่ยวกับพันธุ์ข้าวโพดเคมีภัณฑ์ และอุปกรณ์การปลูก ในรูปสินเชื่อ เมื่อเก็บเกี่ยวผลผลิต จะส่งขายให้ตามสัญญาที่ตกลงไว้ โดยผลผลิตส่วนใหญ่จะนำส่งบริษัท เจริญโภคภัณฑ์ จำกัด

การคัดเลือกเกษตรกร

ในการคัดเลือกเกษตรกรเข้าร่วมโครงการส่งเสริม ทางห้างหุ้นส่วนฯ จะมีการประชาสัมพันธ์ในเกษตรกรทราบก่อนล่วงหน้า โดยเกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการจะต้องมีคุณสมบัติดังนี้

- ต้องเป็นเกษตรกรที่อยู่ในพื้นที่
- ต้องมีพื้นที่การเกษตรเป็นของตนเอง
- ต้องเป็นลูกค้าของภาคเอกชน อย่างน้อย 1 ปี
- ต้องมีเกษตรกรที่เป็นสมาชิกของภาคเอกชน อย่างน้อย 1 คนเป็นผู้ค้ำประกัน

การสนับสนุนปัจจัยการผลิต

ห้างหุ้นส่วนฯ มีการสนับสนุนปัจจัยการผลิตให้กับเกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการ โดยมีรายละเอียดดังนี้

- ปุ๋ย สูตร 16-20-0 กระสอบละ 400 บาท
สูตร 46-0-0 กระสอบละ 450 บาท
- การเตรียมดิน โดยใช้รถไถ ขนาด 3 ผาน ราคา 300 บาท/ไร่
ขนาด 7 ผาน ราคา 200 บาท/ไร่
- เมล็ดพันธุ์ (ปริมาณตามความเหมาะสมของขนาดพื้นที่)
- เคมีเกษตร (ปริมาณตามความเหมาะสมของขนาดพื้นที่)
- จำนวนสินเชื่อที่ให้ไม่เกิน 1,000 บาทต่อไร่

การฝึกอบรมและการให้คำแนะนำ

ห้างหุ้นส่วนฯ จะมีเจ้าหน้าที่ส่งเสริมของห้างหุ้นส่วนฯ จะมีการฝึกอบรมให้เกษตรกรก่อน และจะคอยให้คำแนะนำตั้งแต่การเตรียมดิน การปลูก การบำรุงรักษา จนกระทั่งเก็บเกี่ยวผลผลิต โดยเจ้าหน้าที่จะเข้าไปเยี่ยมชมเขียนเกษตรกรเดือนละ 1 ครั้ง หรือ เข้าไปเมื่อเกษตรกรมีปัญหาในการผลิต

การรับซื้อผลผลิต

ในการรับซื้อผลผลิต ห้างหุ้นส่วนฯ จะรับซื้อผลผลิตถึงไร่ โดยมีหลักเกณฑ์ในการรับซื้อผลผลิตดังนี้

- ข้าวโพดที่ผลิตได้จะต้องมีความชื้นไม่เกิน 15% และไม่เกิน 30%
- ราคาในการรับซื้อขึ้นอยู่กับราคาดตลาด ไม่มีการกำหนด โดยเกษตรกรต้องขายผลผลิตให้กับห้างหุ้นส่วนฯ หากขายที่อื่นต้องชำระเงินต้นพร้อมดอกเบี้ยให้กับห้างหุ้นส่วนฯ ในอัตราตามที่กฎหมายกำหนด
- ห้างหุ้นส่วนฯ จะหักค่าใช้จ่ายในปัจจัยการผลิตร้อยละ 3 ของค่าใช้จ่ายทั้งหมด เมื่อเกษตรกรนำผลผลิตมาจำหน่าย (แสงจันทร์ กันทากาศ, 2548)

การส่งเสริมของบริษัท สันติภาพเทรดดิ้ง จำกัด

บริษัท สันติภาพเทรดดิ้ง จำกัด เป็นบริษัทผลิตผักเพื่อแปรรูปส่งออกประเทศญี่ปุ่น ดำเนินการส่งเสริมให้เกษตรกรปลูกแตงกวา มะเขือ นำมาแปรรูปเป็นผลิตภัณฑ์ผักดอง โดยดำเนินการส่งเสริมเกษตรกรในพื้นที่ภาคเหนือตอนบน ยกเว้นจังหวัดตาก และแม่ฮ่องสอน บริษัทฯ มีเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรไปคอยดูแลและให้คำปรึกษาเกษตรกร มีการสนับสนุนปัจจัยการผลิตต่างๆ เช่น เมล็ดพันธุ์ หรือต้นกล้า ปุ๋ย และเคมีเกษตร และดำเนินการรับซื้อผลผลิตทั้งหมดจากเกษตรกร โดยมีการกำหนดราคารับซื้อที่แน่นอน

การคัดเลือกเกษตรกร

ในการคัดเลือกเกษตรกรเข้าร่วมโครงการส่งเสริม บริษัทฯ จะมีการแจ้งในเจ้าหน้าที่เกษตรกรในพื้นที่ที่ต้องการเข้าไปส่งเสริมทราบ และให้มีการประชาสัมพันธ์ในเกษตรกรทราบ และนัดวันที่จะเข้าไปประชุมเกษตรกรเพื่อชี้แจงเงื่อนไขต่างให้เกษตรกรทราบ โดยเกษตรกรที่จะเข้าร่วมโครงการต้องมีคุณสมบัติดังนี้

- ต้องเป็นเกษตรกรที่อยู่ในพื้นที่ส่งเสริม
- ต้องมีพื้นที่การเกษตรเป็นของตนเองหรือเช่า
- พื้นที่จะต้องมีความเหมาะสมกับพืชที่จะปลูก

การสนับสนุนปัจจัยการผลิต

บริษัทฯ มีการสนับสนุนปัจจัยการผลิตให้กับเกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการ เช่น เมล็ดพันธุ์ หรือต้นกล้า ปุ๋ย และเคมีเกษตร โดยมีรายละเอียดดังนี้

- ปุ๋ย (ปริมาณตามความเหมาะสมของขนาดพื้นที่)
- เมล็ดพันธุ์หรือต้นกล้า (ปริมาณตามความเหมาะสมของขนาดพื้นที่)
- สารเคมีเกษตร (ปริมาณตามความเหมาะสมของขนาดพื้นที่) โดยแบ่งจ่ายเป็น

งวดๆ ประมาณ 5-6 งวด

การฝึกอบรมและการให้คำแนะนำ

บริษัทฯ มีเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรเข้าไปดูแลเกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการ โดยจะมีเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรดูแล 1 คนต่อ 2 อำเภอ (หรือตามความเหมาะสมของพื้นที่) ซึ่งเจ้าหน้าที่ส่งเสริมจะเข้าไปอบรมเกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการก่อนที่จะปลูก โดยมีการฝึกอบรม

ตั้งแต่การเตรียมดิน การจัดการปลูก การดูแลรักษา และการจัดการหลังการเก็บเกี่ยว ซึ่งเจ้าหน้าที่ส่งเสริมของบริษัทมีการเข้าไปดูแลและให้คำแนะนำเกษตรกรสัปดาห์ละครั้ง หรือเข้าไปดูแลเกษตรกรทันทีในกรณีที่เกษตรกรมีปัญหาเร่งด่วน

การรับซื้อผลผลิต

ในการรับซื้อผลผลิตบริษัท เกษตรกรต้องรวบรวมผลผลิตเกษตรไปจำหน่าย ณ จุดรับซื้อของบริษัทฯ โดยมีบริษัทมีหลักเกณฑ์ในการรับซื้อผลผลิตดังนี้

- เกษตรกรต้องขายผลผลิตให้กับบริษัททั้งหมด หากจำหน่ายสถานที่อื่นจะต้องปิดสวน และทำลายต้น และต้องชำระเงินเงินคืนทั้งหมดพร้อมดอกเบี้ยตามอัตราตามที่กฎหมายกำหนด
- บริษัทฯ จะหักค่าวัสดุทางการเกษตรคืนเป็นงวดๆ หากผลผลิตที่ผลิตได้ไม่สามารถหักค่าปัจจัยการผลิตได้หมด ก็จะไม่มีการเป็นผูกพันหนี้สิน
- บริษัทจะมีการกำหนดราคารับซื้อที่แน่นอน ตามเกรด หรือคุณภาพของผลผลิต และแจ้งให้เกษตรกรทราบล่วงหน้า (ประมวล คำน้อย, 2548)

การปลูกข้าวโพด

ข้าวโพดเป็นธัญพืชที่สำคัญมากพืชหนึ่งของโลก ผลผลิตประมาณครึ่งหนึ่งใช้เป็นอาหารมนุษย์ นอกจากนั้นใช้เป็นอาหารเลี้ยงสัตว์และอื่นๆ ข้าวโพดมีถิ่นกำเนิดแถบบริเวณประเทศตะวันตก และเป็นถิ่นนิยมบริโภคกันแถบประเทศทวีปอเมริกากลางและใต้ สำหรับประเทศไทย ข้าวโพดเป็นที่รู้จักและนิยมบริโภคในรูปอาหารว่างระหว่างมื้ออาหารมาช้านานแล้ว และยังมีการปลูกข้าวโพดเพื่อการเลี้ยงสัตว์กันมาก จนถึงปัจจุบันข้าวโพดนับเป็นพืชเศรษฐกิจที่สำคัญของประเทศอีกด้วย

สถานการณ์ข้าวโพด

ข้าวโพดเลี้ยงสัตว์เป็นพืชอาหารที่มีความสำคัญต่ออุตสาหกรรมการเลี้ยงสัตว์เป็นอย่างมากซึ่งจะออกในรูปแบบเนื้อสัตว์ จะมีมูลค่าเพิ่มมากกว่าการส่งออกในรูปแบบข้าวโพดเมล็ดและความต้องการใช้ข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ในประเทศมีแนวโน้มเพิ่มสูงขึ้นมากหลังจากที่มีการขยายการเลี้ยงสัตว์ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2535 เป็นผลให้การส่งออกลดลงตามลำดับปัจจุบันการผลิตข้าวโพดเลี้ยงสัตว์มีไม่เพียงพอต่อความต้องการใช้ภายในและปีปริมาณไม่แน่นอนเนื่องจากการผลิตขึ้นกับดินฟ้าอากาศ

ทำให้มีความเสี่ยงต่อความเสียหายจากความแห้งแล้งมากและพื้นที่ปลูกต้องแข่งขันกับพืชเศรษฐกิจอื่นที่ให้ผลตอบแทนที่ดีกว่าในระยะ 4-5 ปี ที่ผ่านมามาประเทศไทยจำเป็นต้องนำเข้าเพื่อให้เพียงพอ กับความต้องการใช้ภายในทั้งๆ ที่ในอดีตไทยเคยเป็นประเทศผู้ส่งออกรายใหญ่รายหนึ่งของโลก และไทยมีศักยภาพด้านการผลิตการตลาดที่สามารถแข่งขันกับต่างประเทศได้คั้งนั้นจึงควรเร่งรัดการผลิตภายในประเทศให้เพิ่มขึ้นทันกับความต้องการใช้และมีเหลือส่งออก (กรมวิชาการเกษตร, 2548)

การใช้ประโยชน์จากข้าวโพด

1. ใช้เป็นอาหารมนุษย์ ได้แก่ การใช้เมล็ดข้าวโพดเป็นอาหารประจำวันเช่น การหุงเมล็ดให้แตกแล้วหุงต้มรับประทานหรือใช้แป้งข้าวโพดทำเป็นขนมปังโรตี ประชาชนที่รับประทานข้าวโพดในรูปเมล็ดและแป้ง ได้แก่ประเทศอินเดีย อินโดนีเซีย ฟิลิปปินส์ ปากีสถาน เม็กซิโก สเปน อิตาลี โปรตุเกศ อเมริกาใต้ และหลายประเทศในยุโรป
2. ใช้เป็นอาหารสัตว์ เมล็ดข้าวโพดเป็นธัญพืชที่มีคุณค่าอาหารสูงเป็นที่นิยมใช้ในอุตสาหกรรมเลี้ยงสัตว์ในหลายประเทศ เช่นอเมริกา ออสเตรเลีย เคนมาร์ก สำหรับประเทศที่มีพลเมืองหนาแน่นทำให้ไม่มีพื้นที่ว่างพอที่จะปลูกข้าวโพด แต่ต้องการเนื้อสัตว์มากจึงจำเป็นต้องสั่งเมล็ดข้าวโพดจากประเทศที่ปลูกข้าวโพดได้มากเพื่อเอาไปเลี้ยงสัตว์ประเทศเหล่านี้ได้แก่ ญี่ปุ่น สิงคโปร์ ไต้หวัน และประเทศทางตะวันออกกลางเป็นต้น สำหรับประเทศที่ปลูกข้าวโพดเองสามารถใช้ข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ในรูปแบบต่างๆ กันคือ เมล็ด ชัง ดันสด ดันแก่ และผลพลอยได้อื่นๆ จากโรงงานอุตสาหกรรมข้าวโพด ได้แก่ เปลือกเมล็ด กาก และรำเป็นต้น ในประเทศไทยปัจจุบันมีโรงงานอาหารสัตว์ได้ใช้ข้าวโพดเป็นส่วนประกอบส่วนใหญ่ของอาหารสัตว์จะนั้น ครอบคลุมการข้าวโพดของโรงงานเหล่านี้จึงมีปริมาณสูงมาก
3. ใช้ในอุตสาหกรรม แป้งข้าวโพดเป็นแป้งที่มีคุณภาพดีและนิยมใช้เป็นอุตสาหกรรมในการประกอบอาหารในรูปแบบต่างๆ ได้มากมายหลายชนิด สำหรับผลพลอยได้จากเมล็ดข้าวโพดได้ถูกนำไปใช้ในอุตสาหกรรมต่างๆ เช่น อาหารกระป๋อง อาหารแห้ง น้ำมัน น้ำตาล น้ำเชื่อม แอลกอฮอล์ น้ำส้ม เวชภัณฑ์ น้ำหอม น้ำมันใส่ผม แบตเตอรี่อุปกรณ์กันความร้อน เครื่องเคลือบ สีย้อมหมึก พรหมน้ำมันน้ำยาซักเงา สารแทนพวกยาง สารเคมี สารระเบิด อุตสาหกรรมกระดาษแผ่นใยอัดแน่น ชังใช้ทำลูกก๊อกและกล้องสุบยา วัตถุลนวนไฟฟ้า (กรมวิชาการเกษตร, 2548)

อุตสาหกรรมจากข้าวโพด

ในปัจจุบันข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ได้ถูกนำมาทำอุตสาหกรรม หลายชนิดทั้งที่เป็นอาหารประเภทแป้ง น้ำมัน น้ำตาล และเป็นอาหารสัตว์ ได้แก่ การนำมาทำส่วนประกอบอาหาร แป้งทำขนม ส่วนผสมสารปฏิชีวนะ น้ำตาลผง สบู่ น้ำยาทำความสะอาด เครื่องสำอางค์ เครื่องดื่มประเภทแอลกอฮอล์ เครื่องดื่มน้ำผลไม้ น้ำเชื่อม น้ำหวาน น้ำสลัด เนยเทียมและมายองเนสเป็นต้น ส่วนข้าวโพดที่รับประทานฝักสด ได้แก่ ข้าวโพดฝักอ่อน สามารถใช้รับประทานเป็นพืชผักสดและบรรจุกระป๋อง ข้าวโพดหวานสามารถนำมาใช้เป็นข้าวโพดหวานฝักสด ใช้ทำข้าวโพดเมล็ดบรรจุกระป๋อง ฝักข้าวโพดบรรจุกระป๋องและ Cream style corn ต้นสดของข้าวโพดจะใช้เป็น Fodder และ Silage ได้เป็นอย่างดี ต้นแห้งของข้าวโพดสามารถนำมาทำเป็นหญ้าแห้งได้ นอกจากนี้ ชังข้าวโพดชั้นในที่เรียกว่า Wood ring สามารถนำมาใช้ทำฉนวนไฟฟ้าดับถูกปืนในเครื่องยนต์ และสารฆ่าแมลงชนิดผงได้ จากคุณสมบัติเด่นของข้าวโพดเชิงอุตสาหกรรมที่ผ่านมา นักวิทยาศาสตร์จึงได้มีการค้นคว้าทดลองเพื่อจะพัฒนาให้ข้าวโพด โดยเฉพาะข้าวโพดหวานและข้าวโพดฝักอ่อนให้มีคุณสมบัติทางโภชนาการสูงขึ้น ได้แก่ การศึกษาการเพิ่มคุณภาพของข้าวโพดหวานบรรจุกระป๋อง การศึกษาประสิทธิภาพของ เครื่องปอกเปลือกกลอกไหมในข้าวโพดฝักอ่อน การศึกษาการฆ่าเชื้ออ่อนด้วยความร้อน รวมทั้งการนำเศษเหลือของฝักอ่อนมาทำเป็นตั้งฉ่ายและน้ำผักเป็นต้น ส่วนในข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ได้มีการศึกษาการย่อยสลาย การนำข้าวโพดมาทำเป็นข้าวโพดแผ่นและสแน็ค รวมทั้งการทำ HFCS (high fructose corn syrup) กระตุ้นให้ร่างกายผลิตสารอินซูลินช่วยลดระดับน้ำตาลในเลือด และน้ำมันอีกทั้งการนำชังข้าวโพดมาใช้ประโยชน์ด้านพลังงานเชื้อเพลิงหรือเป็นส่วนประกอบอาหารสัตว์ เป็นต้น ข้อมูลการวิจัยดังกล่าวเป็นเครื่องชี้แสดงให้เห็นว่าอุตสาหกรรมของ ข้าวโพดเพื่อการบริโภคในทศวรรษหน้า ควรจะต้องมีปริมาณน้ำมันในเมล็ดสูง (high oil) มีคุณภาพของแป้งดี (high amylose) และมีคุณภาพโปรตีนสูง (high quality protein) และมีปริมาณน้ำตาลสูง (high fructose) (กรมวิชาการเกษตร, 2548)

โครงสร้างของอุตสาหกรรมข้าวโพดในทศวรรษหน้า

ในยุคที่ประชากรของโลกมีอัตราการเพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็ว ประกอบกับการที่มนุษย์โลกมีมาตรฐานการดำรงชีพที่สูงขึ้น ทำให้ระบบผลิตทางการเกษตรต้องพัฒนาให้สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงกระแสโลกาภิวัตน์ กล่าวคือ มีการเปลี่ยนแปลงจากระบบการผลิตเพื่อบริโภคมาเป็นระบบผลิตเชิงอุตสาหกรรมเป็นการค้า ระบบการผลิตดังกล่าวจะมีองค์กรหรือหน่วยรวบรวมวัตถุดิบจากเกษตรกรผู้ผลิตไปสู่โรงงานอุตสาหกรรม ลักษณะของการผลิตเช่นนี้ จะต้องเป็นการ

ผลิตในพื้นที่ใหญ่ (large scale) และมีการนำเทคโนโลยีมาใช้ในการด้านการผลิต ทั้งในระดับเกษตรกร และเทคโนโลยีการแปรรูปในโรงงานอุตสาหกรรม ทั้งนี้เพื่อให้ได้ปริมาณผลผลิตที่พอเพียงและผลิตภัณฑ์ที่มีคุณภาพตรงตามความต้องการของผู้บริโภค (กรมวิชาการเกษตร, 2548)

ข้อจำกัดของอุตสาหกรรมข้าวโพดในปัจจุบัน

ถึงแม้ว่าประเทศไทยจะดำเนินธุรกิจส่งออกสินค้าแปรรูปจากข้าวโพดมากกว่า 20 ปี แล้วนั้น แต่ก็ยังพบในปัจจุบันว่าอุตสาหกรรมของข้าวโพดยังมีข้อจำกัดอีกหลายประการ ซึ่งหากมีการแก้ไขให้เหมาะสม จะทำให้การผลิตมีประสิทธิภาพสูงขึ้น ข้อจำกัดต่างๆ เหล่านี้ได้แก่

1. ขาดแคลนนักวิจัยเฉพาะทาง
2. ขาดแคลนพันธุ์ที่เหมาะสมเฉพาะสำหรับอุตสาหกรรม
3. ขาดแคลนนักวิชาการด้านการปฏิบัติดูแลและรักษาที่เหมาะสม
4. ขาดแคลนแรงงานและแรงงานราคาสูง
5. ขาดแคลนเครื่องจักรกลการเกษตรทดแทนแรงงาน
6. ส่วนใหญ่ยังเป็นเกษตรกรรายย่อย
7. สภาพภูมิอากาศมักจะวิกฤติในช่วงฤดูปลูก (กรมวิชาการเกษตร, 2548)

เทคโนโลยีการผลิตข้าวโพดอุตสาหกรรมในทศวรรษหน้า

ในการผลิตข้าวโพดอุตสาหกรรมเพื่อให้ได้ปริมาณและคุณภาพของผลผลิตเป็นไปตามกลไกของการตลาดนั้น นอกจากจะมีการเพิ่มขนาดพื้นที่ให้มีการผลิตเชิงระบบได้ร่วมกับการนำวิธีการปฏิบัติเช่น การเตรียมดินที่เหมาะสม การใส่ปุ๋ยที่ถูกต้องทั้งอัตราและวิธีการใส่ การป้องกันกำจัดศัตรูพืช และการเก็บเกี่ยว ฯลฯ โดยมีการนำเครื่องจักรกลเกษตรมาใช้ทดแทนแรงงานแล้ว พันธุ์ของข้าวโพดนับว่าเป็นเทคโนโลยีที่สำคัญสำหรับการเพิ่มประสิทธิภาพแบบการผลิต

พันธุ์ของข้าวโพดฝักอ่อนที่เหมาะสมกับการผลิตเชิงอุตสาหกรรมในทศวรรษหน้า ควรจะเป็นพันธุ์ประเภทพันธุ์ลูกผสม โดยเฉพาะพันธุ์ลูกผสมเดี่ยวที่จะทำให้ได้ปริมาณและคุณภาพของผลผลิตสูงกว่าพันธุ์ลูกผสมสามทางและลูกผสมคู่ตามลำดับ ควรเป็นพันธุ์ที่มีอายุเก็บเกี่ยวสั้น จำนวนฝักต่อต้นออกในเวลาใกล้เคียงกัน 2 - 3 ฝัก อัตราแลกเนื้อ (เปลือก : เนื้อ) ต่ำ รูปทรงฝัก การเรียงไขปลาค้างปลา สีและกลิ่นเป็นไปตามความต้องการของตลาด ส่วนพันธุ์ข้าวโพดหวาน ควรจะได้รับ

การปรับปรุงให้เห็นพันธุ์ลูกผสมเดี่ยว เช่นเดียวกัน มียีนที่ควบคุมเป็น brittle gene (bt) หรือ shrunken (sh2) ตามความต้องการผู้บริโภค นอกจากนี้ยังต้องการขนาดฝักเล็กสำหรับบริโภคสด และขนาดฝักใหญ่สำหรับใช้เป็นเมล็ดบรรจุกระป๋อง รวมทั้งมีความกรอบ นุ่ม และลักษณะการกัดเคี้ยวดี

ในด้านการนำเครื่องจักรกลเกษตรมาทดแทนแรงงานในช่วงแห่งทศวรรษหน้าที่แรงงานขาดหายและราคาแพง ทำให้ไม่สามารถแข่งขันทางการตลาดเชิงต้นทุนได้นั้น วิเคราะห์ได้ว่า เครื่องปลูกข้าวโพด เครื่องเก็บเกี่ยว เครื่องปอกเปลือก เครื่องกำจัดสิ่งเจือปน และเครื่องจักรในโรงงานแปรรูปมีความสำคัญต่อการเพิ่มประสิทธิภาพของการผลิตข้าวโพดอุตสาหกรรม (กรมวิชาการเกษตร, 2548)

แหล่งผลิตในประเทศที่สำคัญ

ภาคเหนือ ได้แก่ เพชรบูรณ์ นครสวรรค์พิษณุโลก

ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ได้แก่ นครราชสีมา ศรีสะเกษ ชัยภูมิ

ภาคกลาง ได้แก่ สระบุรี ลพบุรี

ภาคตะวันตก ได้แก่ สุพรรณบุรีกาญจนบุรี

ภาคตะวันออก ได้แก่ สระแก้ว จันทบุรี

(กรมวิชาการเกษตร, 2548)

ตารางที่ 2 ประมาณการต้นทุนการผลิต ข้าวโพดเลี้ยงสัตว์เฉลี่ยทั้งประเทศ ปีเพาะปลูก 2541-2542

	2540/41(2540)	2541/42(2541)	2542/43(2542)
ต้นทุนผันแปร	1,104.68	1,161.93	1,225.46
1. ค่าแรงงาน	835.31	734.88	835.04
เตรียมดิน	397.86	233.38	258.51
เตรียมพันธุ์และปลูก	63.55	62.14	78.24
ดูแลรักษา	92.64	99.95	108.58
เก็บเกี่ยวรวมมัด	161.08	228.97	254.92
ค่าใช้จ่ายหลังการเก็บเกี่ยว	120.18	110.44	134.79
2. ค่าวัสดุ	241.29	348.91	358.22
ค่าเมล็ดพันธุ์ ค่าพันธุ์	111.58	181.46	190.52
ค่าปุ๋ยคอก, ปุ๋ยเคมี	98.07	126.81	128.16
ค่ายาปราบศัตรูพืชและวัชพืช	25.95	29.29	28.19
ค่าอุปกรณ์การเกษตรและวัสดุอื่นๆ	5.69	11.35	11.35
3. อื่นๆ	28.08	78.14	32.20
ค่าซ่อมแซมอุปกรณ์การเกษตร	1.75	2.27	2.27
ค่าดอกเบี้ยและค่าเสียโอกาสเงินลงทุน	26.33	75.87	29.93
ต้นทุนคงที่	112.93	156.03	156.03
ค่าภาษีที่ดิน ค่าเช่าที่ดินและค่าใช้ที่ดิน	108.30	140.89	140.89
ค่าเสื่อมอุปกรณ์การเกษตร	4.63	15.14	15.14
ต้นทุนรวมต่อไร่	1,217.61	1,317.96	1,381.49
ต้นทุนรวมต่อกิโลกกรัม (บาท/กก.)	2.45	2.52	3.12
ผลผลิตต่อไร่ (กก./ไร่)	498	523	442
ราคาผลผลิตต่อกิโลกกรัม (บาท/กก.)	4.05	3.93	
ผลตอบแทนต่อไร่	2,016.90	1,992.51	
ผลตอบแทนสุทธิต่อไร่	799.29	674.55	
ผลตอบแทนสุทธิต่อกิโลกกรัม(บาท/กก.)	1.61	1.33	

ที่มา: กรมวิชาการเกษตร (2544)

ความพึงพอใจ

ความหมายของความพึงพอใจ

ความพึงพอใจ หมายถึง พอใจ ชอบใจ เป็นลักษณะนามธรรมอันเป็นเรื่องของจิตใจ ความรู้สึกที่มีความพึงพอใจหรือไม่พึงพอใจ แล้วแต่ทัศนคติของบุคคลที่มีต่อสิ่งกระทบว่าเป็นแง่ลบหรือแง่บวก เกิดขึ้นเมื่อบุคคลประสบกับบุคคล สิ่งของ สิ่งแวดล้อมและวัฒนธรรม หรือมารยาทในสังคม อาจเปลี่ยนแปลงได้ตามกาลเวลา ความพึงพอใจเป็นเรื่องของบุคคลที่มีทัศนคติกับพฤติกรรมที่สอดคล้องและมีความสัมพันธ์อย่างมีเหตุผล เป็นเรื่องของความรู้สึก ความนึกคิด ความเชื่อ ความรู้ ความเข้าใจกันระหว่างบุคคลหนึ่งกับบุคคลอื่นๆ กดีหรือสิ่งของต่างๆ กดี ให้มีความสอดคล้องกันหรือมีลักษณะให้อยู่กับร่องกับรอยพอสมควร (ราชบัณฑิตยสถาน, 2538: 600)

ได้มีนักวิชาการหลายท่านได้ให้นิยามของความพึงพอใจไว้แตกต่างกัน ดังนี้

Wolman (1973) ใน นภจรัส อำมาตย์โยธิน (2535: 17) ให้ความหมายของความพึงพอใจ ไว้ว่า ความพึงพอใจหมายถึง ความรู้สึกมีความสุขเมื่อได้รับผลสำเร็จตามความมุ่งหมาย (goals) ความต้องการ (wants) หรือ แรงจูงใจ (motivation) ในขณะที่ White ใน นิคม พรหมย้อย (2529: 11) กล่าวว่าความพึงพอใจเป็นเรื่องของบุคคล เป็นความรู้สึกส่วนตัวของบุคคล ความหมายดังกล่าวสอดคล้องกับ Good ใน วัลยา บุตรดี (2533: 10) ได้ให้ความหมายของความพึงพอใจว่า หมายถึงคุณภาพ ประสิทธิภาพ หรือ ระดับความพึงพอใจซึ่งเป็นผลมาจากความสนใจต่างๆ และทัศนคติของบุคคลที่มีต่องาน

Vroom ใน สมเกียรติ ฉายไธสง (2539: 6-7) ได้กล่าวว่า ทัศนคติและความพึงพอใจ สิ่งหนึ่งสิ่งใดสามารถใช้ทดแทนกันได้ เพราะสองคำนี้จะหมายถึง ผลที่ได้จากการที่บุคคลเข้าไปมีส่วนร่วมในสิ่งนั้นๆ ทัศนคติทางบวก จะแสดงให้เห็นสภาพความพึงพอใจ ซึ่งสอดคล้องกับ Wolman ใน อนุศักดิ์ จันทร์มา (2537: 17) ได้ให้ความหมายของความพึงพอใจว่า หมายถึง ทัศนคติที่เป็นคุณภาพรวมยอดของความรู้สึกพอใจและไม่พอใจที่ผ่านมา ทัศนคติที่จะแสดงออกให้ทราบวันเขามีความพึงพอใจหรือไม่ โดยประเมินดูงานและผู้ปฏิบัติงาน สอดคล้องกับ Morse (1955) ซึ่งได้ให้ความหมายของความพึงพอใจไว้ว่า หมายถึง สิ่งใดก็ตามที่สามารถลดความตึงเครียดของมนุษย์ให้น้อยลง และความตึงเครียดเหล่านี้เป็นผลจากความต้องการของมนุษย์ เมื่อมนุษย์มีความต้องการมากก็จะเกิดปฏิกิริยาเรียกร้องเมื่อใดความต้องการได้รับการตอบสนอง ความตึงเครียดก็จะน้อยลงหรือหมดไป ทำให้เกิดความพึงพอใจ ขณะเดียวกัน Davis (1967) ได้ให้ความหมายของ

ความพึงพอใจว่า เป็นสิ่งที่เกิดขึ้นส่วนบุคคล เมื่อความต้องการขั้นพื้นฐานทั้งร่างกายและจิตใจ ได้รับการตอบสนอง พฤติกรรมเกี่ยวกับความพึงพอใจของมนุษย์เป็นความพยายามที่จะจัดความพึงพอใจหรือความกระวนกระวายหรือภาวะไม่สมดุลทางร่างกายเมื่อสามารถจัดสิ่งต่างๆ ออกไป มนุษย์ย่อมจะได้รับความพึงพอใจในสิ่งที่ต้องการ

จากความหมายดังกล่าวข้างต้น พอจะสรุปได้ว่า “ความพึงพอใจ” เป็นเพียงปฏิกิริยาด้านความรู้สึกต่อสิ่งเร้าหรือสิ่งกระตุ้น ที่แสดงผลออกมาในลักษณะของผลลัพธ์สุดท้ายของกระบวนการประเมิน โดยบ่งบอกถึงทิศทางของผลการประเมินว่าเป็นไปในลักษณะทิศทางบวกหรือทิศทางลบหรือไม่มีปฏิกิริยา คือ เฉยๆ ต่อสิ่งเร้าหรือสิ่งกระตุ้นนั้นก็ได้รับการแสดงความรู้สึกดีใจ ยินดีของเฉพาะบุคคลในการตอบสนองความต้องการในส่วนที่ขาดหายไปซึ่งเป็นผลมาจากปัจจัยต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง โดยปัจจัยเหล่านั้นสามารถสนองความต้องการของบุคคลทั้งทางร่างกายและจิตใจได้อย่างเหมาะสมและเป็นการแสดงออกทางพฤติกรรมของบุคคลที่จะเลือกปฏิบัติในกิจกรรมนั้นๆ

ตัวแปรและปัจจัยที่มีผลต่อความพึงพอใจ

ความพึงพอใจของมนุษย์เป็นการแสดงออกทางพฤติกรรมที่เป็นนามธรรมไม่สามารถมองเห็นเป็นรูปร่างได้การที่เราจะทราบว่าบุคคลมีความพึงพอใจหรือไม่สามารถสังเกตโดยการแสดงออกที่ค่อนข้างสลับซับซ้อนและต้องมีสิ่งเร้าที่ตรงต่อความต้องการของบุคคลจึงจะทำให้บุคคลเกิดความพึงพอใจ การที่คนจะรักและพอใจในงานตลอดจนที่ทำงานหรือไม่นั้น ขึ้นอยู่กับความมั่นคง ความสบายใจและสถานที่ทำงาน บุคคลย่อมอยากได้เงินเดือนสูง ในสภาพการทำงานที่ดีต้องการการยอมรับของหมู่คณะ ต้องการความยุติธรรม ความรู้สึกมีส่วนร่วมในองค์การและความต้องการความรู้สึกว่ากำลังปฏิบัติงานด้วยความก้าวหน้า มีความมั่นใจในการทำงานให้สำเร็จ สิ่งเหล่านี้เป็นปัจจัยสำคัญที่ทำให้เกิดความพอใจในงานตรงกันข้ามเมื่อบุคคลไม่เป็นที่ยอมรับของหมู่คณะไม่ได้รับความยุติธรรม หรือรู้สึกว่าการปฏิบัติงานไม่ก้าวหน้า รู้สึกไม่มั่นใจในความสำเร็จ เพราะงานยากหรือเกินกำลังที่จะทำ บุคคลจะเกิดความรู้สึกไม่พอใจ (อรุณ รักธรรม, 2527: 94-95)

Scashore and Thomas ใน เทพพนม เมืองแมน และ สวิง สุวรรณ (2539: 103) ได้แบ่งตัวแปรที่มีผลต่อความพึงพอใจในงานได้ 3 กลุ่ม ดังนี้

1. ตัวแปรด้านสิ่งแวดล้อม (environmental variables) ได้แก่ การเมืองและเศรษฐกิจ ลักษณะอาชีพ สิ่งแวดล้อมของหน่วยงาน เทคโนโลยี งานและสิ่งแวดล้อมของงาน
2. ตัวแปรด้านบุคคล (personal variables) ได้แก่ อายุ เพศ ความสามารถ บุคลิกภาพ

3. ผลสืบเนื่องที่สัมพันธ์กับความพอใจงาน ซึ่งวัดได้จากบุคคล องค์การและระดับสังคม ทำให้เกิดพฤติกรรมที่เกิดจากการปรับปรุงตนเองและสิ่งแวดล้อม หากประสบการณ์ที่ได้ไม่เป็นที่พึงพอใจจะนำมาซึ่งปัญหา เช่น การหลีกเลี่ยง แต่หากพึงพอใจก็จะเกิดพฤติกรรมนั้นซ้ำอีก

แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับความพึงพอใจในการทำงาน

สเตียร์ เหลืองอร่าม (2522: 70) กล่าวว่า ความพึงพอใจเป็นผลมาจากการมุ่งใจให้มนุษย์ทำงาน โดยจะออกมาในรูปของความพึงพอใจที่คนทำงานมากได้เงินมาก บรรยากาศในสถานที่ทำงานที่ซึ่งเป็นการสร้างแรงจูงใจให้เกิดความพึงพอใจในงานด้วยเงินหรือรางวัลตอบแทนด้วยกันทั้งนั้น นอกจากนี้ ยังได้กล่าวอีกว่า ความพึงพอใจในงานจะเกิดขึ้นเมื่อคนรู้สึกว่าการประสบความสำเร็จในการทำงาน เป็นที่ยอมรับสามารถทำงานด้วยตนเอง และมีโอกาสก้าวหน้าในตำแหน่งหน้าที่การงาน นอกจากนี้ถ้าหน่วยงานออกแบบงานให้ผู้ปฏิบัติเกิดความพอใจในงานแล้วหน่วยงานก็จะมีทางหาความร่วมมือจากพนักงานได้มากขึ้น และผู้ปฏิบัติงานก็จะเต็มใจทำงานมากขึ้น

สมยศ นาวิการ (2522: 391) ได้ให้ความหมายของความพึงพอใจในการปฏิบัติงานว่า คือ ความรุนแรงของความต้องการของผู้ปฏิบัติงาน สำหรับผลลัพธ์อย่างใดอย่างหนึ่ง ความพอใจอาจจะเป็นบวกหรือลบได้ในสถานการณ์ของการทำงาน ในทางทฤษฎีแล้วผลลัพธ์อย่างใดอย่างหนึ่งจะต้องให้ความพอใจ เพราะว่าผลลัพธ์ดังกล่าวนี้จะเกี่ยวข้องกับความต้องการของบุคคล ส่วน Smith ใน ณเรศ เรื่องเดช (2536: 8) ได้ให้ความหมายไว้ว่า ความพึงพอใจในการทำงานเป็นผลงานทางจิตวิทยา สรีระวิทยา และสิ่งแวดล้อม ซึ่งจะทำให้ผู้ปฏิบัติงานในหน่วยงานได้พูดอย่างจริงใจว่าเขาพอใจกับการทำงาน

คิสติน กุสลาณภาพ และสุรเชษฐ์ ชิริมณี ใน สมเกียรติ ฉายไชน์ (2539: 9) ได้ให้ทรรศนะความพึงพอใจในงานเกี่ยวข้องกับทัศนคติ หรือความถนัดของบุคคลที่มีต่องาน ความรู้สึกที่บุคคลได้รับจากการทำงานจากสังคม จากสภาพแวดล้อมทางกายภาพที่บุคคลนั้นเกี่ยวข้องอยู่ Mullins ใน สมเกียรติ ฉายไชน์ (2539: 9-10) ให้ความหมายว่า ความพึงพอใจในงาน กับทัศนคติของบุคคลที่มีต่อสิ่งต่างๆ หลายๆ ด้านเป็นสภาพภายในที่มีความสัมพันธ์กับความรู้สึกของบุคคลที่ประสบความสำเร็จในงาน ทั้งในด้านปริมาณและคุณภาพ เกิดจากแรงจูงใจของมนุษย์ในการทำงาน ซึ่งเป็นแรงผลักดันบางประการในตัวผู้ปฏิบัติงาน เกิดอาการที่ตนเองพยายามจะบรรลุถึงเป้าหมายบางอย่าง เพื่อที่จะสนองต่อความต้องการหรือความคาดหวังที่ผู้ปฏิบัติงาน เมื่อบรรลุเป้าหมายนั้นแล้วจะเกิดความพึงพอใจในการทำงาน ซึ่งเป็นผลสะท้อนกลับยังจุดเริ่มต้น

ภาพที่ 1 วงจรแรงจูงใจของมนุษย์

Gilmer *et al.* และ Ghiselli and Brow ใน ขนิษฐา ไสยภานนท์ (2538: 21) กล่าวถึงองค์ประกอบต่างๆ ที่ทำให้ผู้ปฏิบัติงาน เกิดความพึงพอใจในงาน ประกอบด้วย

1. ความมั่นคงปลอดภัย (security) ในการทำงาน
2. โอกาสก้าวหน้าในการทำงาน (opportunity for advancement)
3. ค่าจ้าง (wages)
4. ลักษณะของงานที่ทำ (intrinsic aspect of the job) ความรู้ ความสามารถของผู้ปฏิบัติงาน และได้ทำงานตามที่ถนัดก็จะพอใจ
5. การนิเทศงาน (supervision)
6. ลักษณะทางสังคม (social aspect of the job) ถ้างานใดผู้ปฏิบัติงานสามารถทำงานร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข เขาก็จะพอใจในงานนั้น
7. การคมนาคม และการติดต่อสื่อสาร (communication)
8. สิ่งตอบแทน (benefits) เช่น เงินบำเหน็จ บำนาญ เมื่อออกจากงาน การรักษาพยาบาล ที่อยู่อาศัย
9. สภาพการทำงาน (working conditions) ได้แก่ แสง เสียง อากาศ ชั่วโมงการทำงาน ถ้าสะดวกสบายเหมาะสมกับการปฏิบัติงานก็จะทำให้ผู้ปฏิบัติงานเกิดความพึงพอใจของการประกอบอาชีพ
10. ระดับอาชีพ ถ้าอาชีพอยู่ในฐานะสูง หรือระดับสูง เป็นที่นิยมนับถือของคนทั่วไป จะเป็นที่ยังพอใจของผู้ประกอบอาชีพนั้น
11. คุณภาพของผู้บังคับบัญชา หมายถึง ความสัมพันธ์อันดีระหว่างผู้บังคับบัญชา กับผู้บังคับบัญชา

จากเหตุผลดังกล่าวมาแล้วนั้น ทั้งปัจจัยที่ก่อให้เกิดความพึงพอใจและปัจจัยที่ก่อให้เกิดความไม่พึงพอใจ ต่างมีพื้นฐานอยู่ที่ความต้องการของบุคคล ซึ่ง Berelson and Steiner ใน นาสัย ทนุผล (2529: 122) ได้กล่าวว่า แรงจูงใจใดๆ ก็ตามที่มีความเข้มข้นสูงสุด มักจะมีอิทธิพลต่อการผลักดันด้านพฤติกรรม เพื่อสนองความต้องการอันเป็นบ่อเกิดของแรงจูงใจนั้น ความเข้มข้นของแรงจูงใจในมนุษย์มักจะมีแนวโน้มที่ลดน้อยถอยลงด้วยสาเหตุหนึ่งสาเหตุใดดังต่อไปนี้

1. เมื่อได้รับการตอบสนองแล้ว แรงกระตุ้นหรือแรงจูงใจในเรื่องนั้นมักจะหมดไป
2. ความขัดแย้งหรือไม่สมปรารถนาในสิ่งที่ต้องการ แรงจูงใจก็จะลดถอยและน้อยไปที่สุดในที่สุด ความขัดข้องไม่สมปรารถนาดังกล่าวอาจนำมาซึ่งความรู้สึกไม่พอใจในการทำงาน และจะพยายามถอนตัวจากสถานการณ์ของการทำงาน แรงจูงใจนี้เป็นเรื่องของกระบวนการแลกเปลี่ยนองค์ประกอบ 4 องค์ประกอบด้วยกันคือ

- 2.1 การปฏิบัติงาน
- 2.2 รางวัลที่ได้รับจากการปฏิบัติงาน
- 2.3 ความพยายามหรือความตั้งใจที่จะปฏิบัติงาน
- 2.4 ความพึงพอใจ

ภาพที่ 2 ความสัมพันธ์ขององค์ประกอบของการจูงใจ

เมื่อพิจารณาจากปลายลูกศร พบว่า ความตั้งใจในการปฏิบัติงานขึ้นอยู่กับรางวัลที่จะได้รับ และรางวัลนี้ขึ้นอยู่กับความต้องการในการปฏิบัติงาน ในทำนองเดียวกันการปฏิบัติงานขึ้นอยู่กับความพึงพอใจในงานที่ทำ และความพึงพอใจในงานที่ทำจะมีแค่ไหนก็ขึ้นอยู่กับรางวัลนั่นเอง

สิ่งจูงใจที่ทำให้เกิดความพึงพอใจ

สิ่งจูงใจ หมายถึง องค์ประกอบต่างๆ ซึ่งอาจจะเป็นวัตถุหรือสภาวะใด ๆ ซึ่งจะเป็นเครื่องโน้มน้าวจิตใจ ทำให้ผู้ปฏิบัติงานในหน่วยงานนั้นๆ ปฏิบัติงานอย่างมีประสิทธิภาพ เพื่อให้งานนั้นประสบความสำเร็จ ตามจุดหมายที่วางไว้หรือกล่าวอีกอย่างหนึ่งคือ เครื่องล่อใจนั่นเอง Barnard ในวัลยา บุตรดี (2533: 12) ได้กล่าวถึงสิ่งจูงใจที่ใช้เป็นเครื่องกระตุ้นเพื่อให้บุคคลเกิดความพึงพอใจในการปฏิบัติงานว่า

1. สิ่งจูงใจที่เป็นวัตถุ (material inducement) สิ่งเหล่านี้ได้แก่ เงินทอง สิ่งของหรือสภาวะทางกายภาพที่มีให้แก่ผู้ปฏิบัติ และสิ่งจูงใจที่ไม่ใช่วัตถุ (personal non-material opportunities) เช่น อำนาจ เกียรติภูมิ การใช้สิทธิพิเศษมากกว่าคนอื่น
2. สภาพทางกายภาพที่พึงปรารถนา (desirable physical condition) หมายถึง การจัดสภาพแวดล้อมในการทำงาน ซึ่งจะเป็นสิ่งที่ทำให้เกิดความสุข ในการทำงาน เช่น สิ่งอำนวยความสะดวกในสำนักงาน ความพร้อมของเครื่องมือ
3. ผลประโยชน์ทางอุดมคติ (ideal benefactions) หมายถึง การสนองความต้องการในด้านความภูมิใจที่ได้แสดงฝีมือ การได้แสดงความภาคภูมิใจต่อองค์กรของตน
4. ความดึงดูดใจทางสังคม (associational) หมายถึง การมีความสัมพันธ์กับบุคคลในหน่วยงาน การอยู่ร่วมกัน ความมั่นคงของสังคม จะเป็นหลักประกันในการทำงาน
5. การปรับทัศนคติและสภาพของงานให้เหมาะกับบุคคล (adaptation of conditions to habitual method and attitudes) คือ การปรับปรุงตำแหน่งความเหมาะสมให้สอดคล้องกันระหว่างงานกับคน
6. โอกาสในการมีส่วนร่วมในการทำงาน (opportunity of enlarged participation) คือ เปิดโอกาสให้บุคลากรมีส่วนร่วมในการทำงานจะทำให้เขารู้สึกว่าเขาเป็นผู้ที่มีความสำคัญในหน่วยงาน จะทำให้บุคคลที่กำลังใจในการทำงานมากขึ้น

ตามที่ Barnard กล่าวสรุปไว้ว่า สิ่งจูงใจสามารถแบ่งออกได้ 2 อย่าง คือ ที่เป็นรูปธรรม และในรูปของนามธรรม ในขณะที่ Zelenil *et al.* ในวัลยา บุตรดี (2533: 14) ได้กล่าวถึงทฤษฎีเกี่ยวกับการให้รางวัล เพื่อจูงใจในการสร้างแรงจูงใจ เพื่อให้เกิดความพึงพอใจแบ่งได้ 2 ประเภทคือ

1. ประเภทที่เป็นรางวัลภายนอก (external rewards) อันได้แก่ ค่าใช้จ่าย เงินเดือน สภาพของงาน สิ่งอำนวยความสะดวก การจัดองค์การ นโยบาย การบริหาร สถานภาพความมั่นคงของงาน ซึ่งสิ่งเหล่านี้ ถ้าให้บุคคลในหน่วยงานได้ดี ก็จะทำให้เกิดความพึงพอใจในการปฏิบัติงาน

2. ประเภทที่เป็นรางวัลภายใน (internal rewards) เป็นรางวัลที่ผู้ปฏิบัติงานได้รับจากเพื่อนร่วมงาน เช่น การยกย่องให้เกียรติ ชมเชย ความเป็นมิตร ความรัก ความซื่อสัตย์ สรปร่งง่าย ๆ คือ เป็นรางวัลทางด้านจิตใจ อันจะทำให้ผู้ปฏิบัติมีขวัญและกำลังใจในการที่จะปฏิบัติงานนั้น ให้บรรลุเป้าหมายที่ต้องการ

และนอกจากนี้ในสายตานักการศึกษาและนักจิตวิทยาของประเทศไทยได้มองถึงประเภทของสิ่งจูงใจว่ามี 2 ประเภท คือ สิ่งจูงใจที่เป็นเงิน และสิ่งจูงใจที่ไม่ใช่เงิน ถ้ามองในแง่ของการบริหาร การวางแผน การบริหาร โดยใช้หลัก put the right man in the right job คือ ใช้คนให้เหมาะสมกับงาน และจูงใจในด้านการให้สวัสดิการ เช่น การให้บำเหน็จบำนาญ ที่พักอาศัย ค่ารักษาพยาบาลและการสหนาการ (สมพงษ์ เกษมสิน ในวัธยา บุตรดี, 2533: 14-15)

ในการปฏิบัติงานใดก็ตาม กำลังกายจะต้องถูกกำกับด้วยกำลังใจเสมอ ซึ่งกำลังใจในที่นี้ หมายถึง ขวัญนั่นเอง ถ้าบุคคลใดปฏิบัติหน้าที่โดยไม่มีขวัญก็เป็นการยากที่จะทำให้งานนั้นดำเนินไปโดยสะดวก แม้กระทั่งในการทำศึกสงครามผู้นำจะต้องสร้างขวัญและกำลังใจให้กับบรรดาทหารที่ออกรบ ไม่ให้เสียขวัญหรือเสียกำลังใจ ในเรื่องที่ผู้วิจัยทำอยู่นี้เป็นเรื่องที่ศึกษาเกี่ยวกับความพึงพอใจของเกษตรกรในการเข้าร่วมโครงการ ปรับโครงสร้างระบบการผลิตการเกษตร ซึ่งเกษตรกรเหล่านั้นก็ต้องการขวัญและกำลังใจเช่นเดียวกัน ได้มีนักจิตวิทยาทั้งของไทย และต่างประเทศได้ให้ความหมายของคำว่า ขวัญ (morale) ไว้หลายความหมาย เช่น

Yoder และสมเจตน์ ชันติโชติ (2529: 1) ในจิตติ รอดประเสริฐ (2537: 19) ได้ให้ความหมายของคำว่า ขวัญ คือองค์ประกอบแห่งพฤติกรรมของผู้ปฏิบัติที่แสดงออกในรูปของความรู้ที่มีต่องาน ถ้าผู้ปฏิบัติมีความสนุกสนานในการทำสนุกสนานในการทำงาน รู้สึกรักงานผูกพันต่องานและรู้สึกว่าการงานมีความมั่นคงเรียกว่า ผู้ปฏิบัติมีขวัญดี แต่ถ้าตรงกันข้ามก็เรียกว่าขวัญไม่ดี หรือขาดขวัญ เสียขวัญ

Davis ในจิตติ รอดประเสริฐ (2537: 19) กล่าวว่า ขวัญ (morale) คือ พฤติกรรมของคนที่แสดงออกสะท้อนให้เห็นถึงลักษณะการทำงาน

เสถียร เหลืองอร่าม (2529: 77) ได้ให้คำจำกัดความของคำว่าขวัญ ว่าการแสดงออกด้านจิตใจที่มีความสำคัญต่อเศรษฐกิจและสังคม

สุรางค์ ไคว่ตระกูล (2514: 346) ในจิตติ รอดประเสริฐ (2537: 19) กล่าวว่า ขวัญเป็นนามธรรมไม่มีรูปร่าง ขวัญที่ดีในการปฏิบัติงาน คือ ความตั้งใจของคนที่จะอุทิศเวลาและแรงกายเพื่อสนองความต้องการและวัตถุประสงค์ขององค์การ

ส่วน Sherman ในจิตติ รอดประเสริฐ (2537: 19) ได้ให้ความหมายของคำว่า ขวัญ (morale) ว่าเป็นทัศนคติที่เมื่อบังเกิดแล้วจะสะท้อนให้เห็นสภาพของการทำงานของบุคคล หรือกลุ่มที่ทำงานด้วยความกระตือรือร้น เพื่อบรรลุวัตถุประสงค์ของงาน

ฉกาจ สุธรรมจรยา (2538: 18-20) กล่าวในทำนองเดียวกันว่า ความต้องการและแรงจูงใจจะเป็นตัวกำหนด หรือควบคุมพฤติกรรมของมนุษย์ที่แสดงออกในกิจกรรมต่างๆ ของการทำงาน เมื่อความต้องการผลักดัน หรือได้รับแรงจูงใจจนได้รับการตอบสนองตามเป้าหมาย บุคคลจะเกิดความพึงพอใจ ความพึงพอใจในงานของบุคคลจึงเป็นสิ่งที่ผู้บริหารองค์การ สามารถสร้างหรือควบคุมให้บังเกิดแก่ผู้ปฏิบัติงานในองค์การได้ โดยผู้บริหารในฐานะที่เป็นผู้ให้การตอบสนองความต้องการของบุคคล จำเป็นต้องมีการเลือกให้ผลประโยชน์ในสิ่งที่ผู้ปฏิบัติงานกำลังมุ่งหวังหรืออยากได้ หากผู้บริหารสามารถให้ได้อย่างถูกต้องตรงตามแรงจูงใจอยากได้ พฤติกรรมของบุคคลในองค์การก็จะแสดงออกในทางบวก แต่อย่างไรก็ตามการจูงใจมิใช่สิ่งที่จะกระทำได้ง่ายๆ จะต้องใช้วิธีการหลายๆ อย่างและต้องมีการวิเคราะห์ส่วนประกอบและปัจจัยต่าง ๆ ที่จะหาช่องทางวิธีการจูงใจให้บังเกิดผล เช่น การสนองความต้องการทางด้านร่างกายโดยการจ่ายผลตอบแทนรูปตัวเงิน เพื่อให้ผู้ปฏิบัติงานสามารถจับจ่ายใช้สอย เพื่อความต้องการในเบื้องต้น จากนั้นมาจัดให้มีความมั่นคงในหน้าที่การงาน (job-continuity) เพื่อการสนองความต้องการพื้นฐานในระยะยาว การให้ความสำคัญกับผู้ปฏิบัติงาน ให้เขาารู้สึกว่าเป็นส่วนหนึ่งขององค์การ และได้รับความอบอุ่นจากเพื่อนร่วมงาน และผู้บังคับบัญชา การพิจารณาเลื่อนตำแหน่งที่สูงขึ้นในระยะเวลาคงพอ ให้โอกาสผู้ปฏิบัติงานได้มีโอกาสแสดงความคิดเห็น และมีความรู้สึกว่ามีส่วนร่วมในการบริหาร หรือแสดงว่าผู้บริหารยอมรับในความสามารถ บุคคลในองค์การก็จะเกิดความพึงพอใจในการทำงาน

การวัดความพึงพอใจ

การวัดความพึงพอใจ เป็นการวัดความรู้สึกของบุคคลที่มีต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่งในลักษณะหนึ่งลักษณะใด ซึ่งบุญเรียง ขจรศิลป์ (2528: 53) ได้เสนอไว้ว่า เทคนิคของ Likert เป็นแบบหนึ่งที่สามารถใช้กับสถานการณ์ต่างๆ ได้อย่างกว้างขวาง ได้แก่ การสร้างประโยคหรือข้อความเกี่ยวกับเรื่องต่างๆ ที่ต้องการวัด โดยกำหนดหัวข้อให้เลือก ซึ่งโดยทั่วไปกำหนดไว้ 5 หัวข้อ เมื่อวัดทัศนคติในประเด็นต่าง ๆ ทุกประเด็นก็ควรนำคะแนนที่ได้ในแต่ละประเด็นมาหาค่าเฉลี่ยเป็นค่าทัศนคติ และบุญธรรม กิจปรีดาบริสุทธิ์ (2531: 178) ก็ได้กล่าวไว้ในทำนองเดียวกัน วิธีการของ

Likert นั้น สามารถวัดทัศนคติได้อย่างกว้างขวางกว่าแบบอื่น ๆ และสามารถวัดทัศนคติได้เกือบทุกเรื่อง และให้ค่าความเที่ยงตรงสูง

บุญเรียง ขจรศิลป์ (2528: 137) ได้ให้ทัศนะเกี่ยวกับการวัดความพึงพอใจไว้ว่า ความพึงพอใจเป็นทัศนคติอย่างหนึ่ง ซึ่งทัศนคติหรือเจตคติเป็นนามธรรม เป็นการแสดงออกก่อนข้างสลับซับซ้อน จึงเป็นการยากที่จะวัดทัศนคติได้โดยตรง แต่เราสามารถที่จะวัดทัศนคติได้โดยทางอ้อมได้ โดยวัดจากความคิดเห็นของบุคคลที่ต้องการจะศึกษาแทน ฉะนั้นการวัดความพึงพอใจก็มีขอบเขตจำกัดด้วย อาจมีความคลาดเคลื่อนเกิดขึ้น

บุญเรียง ขจรศิลป์ (2528: 25) กล่าวว่าความพึงพอใจหรือทัศนคติ หรือเจตคติ เป็นนามธรรม เป็นการแสดงออกก่อนข้างสลับซับซ้อน จึงเป็นการยากที่จะวัดทัศนคติได้โดยตรง แต่ก็สามารถวัดได้โดยอ้อมโดยการวัดความคิดเห็นและใช้เทคนิคของ Likert ในการวัด ซึ่งกำหนดหัวข้อให้เลือกโดยทั่วไป จะกำหนดไว้ 5 ข้อ เมื่อวัดทัศนคติในทุกประเด็นแล้วก็จะนำผลของคะแนนที่ได้มาหาค่าเฉลี่ย และผลออกมาเป็นค่าของทัศนคติ ซึ่งสอดคล้องกับ บุญธรรม กิจปรีดาบริสุทธ์ (2531: 185) ได้กล่าวเพิ่มเติมว่าเทคนิคนี้ สามารถนำไปใช้วัดกับทัศนคติอื่นๆ ได้ และให้ความเที่ยงตรงสูง และโยชิน ศันสนยุทธ ในนิคม พรหมย้อย (2529: 14) ได้กล่าวถึงวิธีการวัด คือการใช้แบบสอบถาม การสัมภาษณ์ การสังเกต วิธีการหนึ่งก็ได้

ในการวัดความพึงพอใจนั้นเป็นเรื่องยากพอสมควร เนื่องจากความพึงพอใจเป็นเรื่องของจิตใจ และในการวัดจะวัดจะต้องอาศัยข้อมูลหลายๆ ด้านประกอบกัน เพราะความพึงพอใจของแต่ละคน ซึ่งจะแตกต่างกันไปตามสภาพของแต่ละบุคคล ความพึงพอใจเป็นทัศนคติอย่างหนึ่ง ในด้านการวัดความพึงพอใจนั้น บุญเรียง ขจรศิลป์ (2528: 137-153) ให้ทรรศนะว่า ความพึงพอใจหรือทัศนคติ หรือเจตคติเป็นนามธรรม เป็นการแสดงออกก่อนข้างซับซ้อน จึงเป็นการยากที่จะวัดทัศนคติได้โดยตรง แต่เราสามารถวัดทัศนคติได้โดยทางอ้อม ซึ่งจะทำให้ได้โดยการวัดความคิดเห็นของบุคคลเหล่านั้นแทน ฉะนั้นการวัดความพึงพอใจก็มีขอบเขตจำกัด อาจมีความคลาดเคลื่อนเกิดจากบุคคลเหล่านั้นแทน ซึ่งแสดงความคิดเห็นไม่ตรงกับความรู้สึกที่แท้จริง ซึ่งความคลาดเคลื่อนนี้ย่อมเกิดขึ้นได้ เป็นธรรมชาติของการวัดทั่วไป เทคนิคของ Likert สามารถนำมาใช้กับสภาพการณ์ต่างๆ ได้อย่างกว้างขวาง ดังเช่น บุญธรรม กิจปรีดาบริสุทธ์ (2531: 189) ได้กล่าวว่าเทคนิคของ Likert สามารถนำมาวัดทัศนคติได้เกือบทุกเรื่อง และให้ค่าเที่ยงตรงสูง และสามารถกระทำได้หลายวิธี จะเลือกวิธีใด ก็ต้องคำนึงเรื่องที่จะศึกษาว่าวิธีใดจะถูกต้องและเหมาะสมมากที่สุด วิธีการโดยทั่วไปมีดังต่อไปนี้

1. การใช้แบบสอบถาม เป็นวิธีที่นิยมแพร่หลายวิธีหนึ่ง โดยขอร้องให้ผู้ที่เราต้องการแสดงความคิดเห็นในแบบฟอร์ม ที่กำหนดคำตอบให้เลือกหรือตอบคำถามอิสระคำถามที่

ถามอาจจะถามเกี่ยวกับเรื่อง การบริหารความสัมพันธ์ ศาสตร์การขององค์การที่ผู้ตอบแบบสอบถามทำงานอยู่ หรืออื่นๆ แล้วนำข้อมูลที่ได้มาวิเคราะห์หาข้อสรุปที่แน่นอนต่อไป

2. วัดโดยการสัมภาษณ์ ซึ่งวิธีนี้จะต้องใช้เทคนิคและการวางอุบายอย่างมาก มิฉะนั้นจะได้คำตอบ ซึ่งมีความไม่เที่ยงตรง หรือไม่มีผล

3. การสังเกต วิธีนี้ไม่ค่อยแพร่หลาย และไม่สามารถทำได้ในองค์การที่มีผู้ปฏิบัติงานมาก ๆ คงทำได้ในองค์การที่มีผู้ปฏิบัติงานไม่มากนัก ซึ่งวิธีนี้ผู้สังเกตต้องใช้เวลาและความถี่ในการสังเกตอย่างทั่วถึง

การวัดความพึงพอใจ เป็นการวัดความรู้สึกของบุคคลที่มีต่อสิ่งหนึ่งสิ่งใดในลักษณะใดลักษณะหนึ่ง และบุญเรียง ขจรศิลป์ (2528: 153) กล่าวว่าเทคนิคของ Likert เป็นแบบหนึ่งที่สามารถใช้กับสถานการณ์ต่าง ๆ ได้อย่างกว้างขวาง และในเรื่องนี้ บุญธรรม กิจปรีดาวิสุทธิ (2531: 178) ได้กล่าวไว้ทำนองเดียวกันว่า วิธีการของ Likert นั้นสามารถวัดทัศนคติได้อย่างกว้างขวางกว่าแบบอื่น ๆ และสามารถวัดทัศนคติได้เกือบทุกเรื่องและให้ค่าความเที่ยงตรงสูง

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

นาถ พันธุมนาวิน (2522: บทคัดย่อ) ได้ศึกษาเรื่องการยอมรับวิทยาการใหม่ๆ กับแรงจูงใจได้สัมฤทธิ์ความกล้าเสี่ยงและความวิตกกังวลของเกษตรกรผู้ปลูกข้าวโพด อำเภอหมวกเหล็ก จังหวัดสระบุรี และอำเภอปากช่อง จังหวัดนครราชสีมา พบว่าปริมาณเกษตรกรที่มีความรู้เกี่ยวกับข้าวโพดสุวรรณ 1 มีความสัมพันธ์กับแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ ความกล้าเสี่ยงและความวิตกกังวลสูง

จินดา มหาวิเศษศิลป์ (2525: บทคัดย่อ) ศึกษาถึงการยอมรับเทคโนโลยีการเกษตรของเกษตรกรอันเนื่องมาจากผู้นำการเปลี่ยนแปลงศึกษาเฉพาะกรณี พบว่ารายได้ ขนาดที่ดินทำการเกษตรและการศึกษาของเกษตรกร ไม่มีความสัมพันธ์กับการยอมรับและไม่มีความแตกต่างกับเจ้าหน้าที่ส่งเสริมจากรัฐกับบุคคลในท้องถิ่น ในเรื่องปุ๋ยเคมี ยาป้องกันกำจัดแมลงศัตรูพืชและเครื่องมือทุ่นแรง

ฉัฐวุฒิ พลอขอร่าม (2535: บทคัดย่อ) ศึกษาผลกระทบของโครงการข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ที่ประสานในด้านการผลิตต่อเกษตรกรในจังหวัดปราจีนบุรีและจังหวัดจันทบุรีปี 2535 พบว่าเกษตรกรมีการศึกษาก่อนข้างต่ำ ได้รับความรู้เกี่ยวกับการปลูกข้าวโพดและปรึกษาปัญหาการปลูกข้าวโพดจากเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร กู้ยืมเงินจากธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร

มีแรงงานไม่เพียงพอ ต้องจ้างแรงงานเพิ่มเติม เกษตรกรส่วนใหญ่มีพื้นที่ปลูกข้าวโพดระหว่าง 16-25 ไร่ ปลูกข้าวโพดโดยใช้เครื่องปลูกติดแทรกเตอร์ ใช้เมล็ดพันธุ์ข้าวโพดลูกผสมชั่วที่ 1 (ลูกผสมเดี่ยว หรือลูกผสมสองทาง หรือลูกผสมสามทาง) และใส่ปุ๋ยเคมีสูตร 15-15-15 ป้อนกันกำจัดวัชพืช โดยใช้สารเคมีแบบก่อนงอก ส่วนใหญ่ได้ผลผลิตข้าวโพดมากกว่า 500 กก./ไร่

ชาติ เกตุแก้ว (2536: 68) ได้ศึกษาโครงการส่งเสริมการปลูกมันฝรั่งแบบคนบวจร ในอำเภอสันทราย จังหวัดเชียงใหม่ ซึ่งมีการนำการเกษตรแบบมีสัญญาผูกพันมาใช้ในการปลูกมันฝรั่งของเกษตรกรภายใต้ความร่วมมือระหว่างสำนักงานเกษตรอำเภอสันทราย บริษัทผู้ดำเนินธุรกิจแปรรูปมันฝรั่งและกลุ่มเกษตรกร ผลการศึกษาพบว่า โครงการดังกล่าวอำนวยความสะดวกให้แก่เกษตรกรในลักษณะของรายได้ที่มีเสถียรภาพขึ้น มีตลาดรองรับผลผลิตที่แน่นอน และลดปัญหาการขาดแคลนเงินทุน ส่วนบริษัทฯ สามารถจัดหาผลผลิตได้เพียงพอกับความต้องการวัตถุดิบของโรงงานแปรรูป

ภาคสรุป (Overview)

จากการตรวจเอกสาร ทั้งทฤษฎีและผลงานงานวิจัยที่เกี่ยวข้องความพึงพอใจของเกษตรกรผู้ปลูกข้าวโพดภายใต้โครงการส่งเสริมการปลูกครบวงจรของเอกชน ในอำเภอลี้ จังหวัดลำพูน สามารถสรุปผลเพื่อเป็นแนวทางในการวิจัยครั้งนี้ว่า ข้าวโพดเป็นพืชอาหารที่มีความสำคัญต่ออุตสาหกรรมการเลี้ยงสัตว์เป็นอย่างมากซึ่งจะออกในรูปแบบเนื้อสัตว์ จะมีมูลค่าเพิ่มมากกว่าการส่งออกในรูปแบบข้าวโพดเมล็ดและความต้องการใช้ข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ในประเทศมีแนวโน้มเพิ่มสูงขึ้นมาก ในระยะ 4-5 ปี ที่ผ่านมามีประเทศไทยจำเป็นต้องนำเข้าเพื่อให้เพียงพอต่อความต้องการใช้ภายในทั้งๆ ที่ในอดีตไทยเคยเป็นประเทศผู้ส่งออกรายใหญ่อันดับหนึ่งของโลกและไทยมีศักยภาพด้านการผลิตการตลาดที่สามารถแข่งขันกับต่างประเทศได้ ซึ่งในยุคที่ประชากรของโลกมีอัตราการเพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็ว ประกอบกับการที่มนุษย์โลกมีมาตรฐานการดำรงชีพที่สูงขึ้น ทำให้ระบบผลิตทางการเกษตรต้องพัฒนาให้สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงกระแสโลกาภิวัตน์ กล่าวคือ มีการเปลี่ยนแปลงจากระบบการผลิตเพื่อบริโภคมาเป็นระบบผลิตเชิงอุตสาหกรรมเป็นการค้า ซึ่งการผลิตแบบมีสัญญาผูกพันระหว่างเอกชนกับเกษตรกรเป็นลักษณะการผลิตที่ช่วยลดความเสี่ยงในด้านการตลาด โดยเป็นระบบการผลิตที่มีลักษณะข้อตกลงหรือสัญญาระหว่างเกษตรกรกับบริษัท ที่มีการตกลงล่วงหน้าที่จะส่งมอบผลผลิตให้แก่บริษัทในปริมาณและคุณภาพของผลผลิตที่กำหนดไว้

โดยมีเงื่อนไขสำคัญคือ บริษัทจะต้องสร้างหลักประกันในกระบวนการผลิตรวมถึงหลักประกันทางการตลาดให้แก่เกษตรกร ซึ่งจะก่อให้เกิดประโยชน์แก่ผู้ผลิตในด้านมีหลักประกันในการส่งมอบวัตถุดิบที่ใช้ในกระบวนการผลิต สามารถผลิตสินค้าได้ตามเป้าหมายอีกด้วย ระบบการผลิตดังกล่าวจะมีองค์กรหรือหน่วยรวบรวมวัตถุดิบจากเกษตรกรผู้ผลิตไปสู่โรงงานอุตสาหกรรม มีการนำเทคโนโลยีมาใช้ในการผลิต ทั้งในระดับเกษตรกรและเทคโนโลยีการแปรรูปในโรงงานอุตสาหกรรม ทั้งนี้เพื่อให้ได้ปริมาณผลผลิตที่พอเพียงและผลิตภัณฑ์ที่มีคุณภาพตรงตามความต้องการของผู้บริโภค ซึ่งจากการตรวจสอบเอกสารที่เกี่ยวข้องกับความพึงพอใจของมนุษย์เป็นการแสดงออกทางพฤติกรรมที่เป็นนามธรรมไม่สามารถมองเห็นเป็นรูปร่างได้ การที่เราจะทราบว่าบุคคลมีความพึงพอใจหรือไม่สามารถสังเกตโดยการแสดงออกที่ค่อนข้างสลับซับซ้อนและต้องมึสิ่งเร้าที่ตรงต่อความต้องการของบุคคลจึงจะทำให้บุคคลเกิดความพึงพอใจ การที่คนจะรักและพอใจในงานตลอดจนที่ทำงานหรือไม่ขึ้นอยู่กับหลายประการ เช่น ความมั่นคง ความสบายใจและสถานที่ทำงาน บุคคลย่อมอยากได้เงินเดือนสูง ในสภาพการทำงานที่ดี ต้องการการยอมรับของหมู่คณะ ต้องการความยุติธรรม ความรู้สึกมีส่วนร่วมในองค์กรและความต้องการความรู้สึกว่ากำลังปฏิบัติงานด้วยความก้าวหน้า มีความมั่นใจในการทำงานให้สำเร็จ สิ่งเหล่านี้เป็นปัจจัยสำคัญที่ทำให้เกิดความพอใจในงานตรงกันข้ามเมื่อบุคคลไม่เป็นที่ยอมรับของหมู่คณะไม่ได้รับความยุติธรรม หรือรู้สึกว่าการปฏิบัติงานไม่ก้าวหน้า รู้สึกไม่มั่นใจในความสำเร็จเพราะงานยากหรือเกินกำลังที่จะทำ บุคคลจะเกิดความรู้สึกไม่พอใจ ทั้งนี้ในการส่งเสริมในด้านต่างๆ เพื่อให้ประสบความสำเร็จได้นั้น จำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องทราบถึงสภาพความเป็นอยู่ทั้งทางเศรษฐกิจ สังคม และความพึงพอใจของเกษตรกรผู้ปลูกข้าวโพดเป็นอย่างดี เพื่อเป็นแนวทางในการนำไปใช้ประโยชน์เป็นข้อมูลที่ได้มาประกอบการตัดสินใจในการแสวงหาหรือปรับปรุงวิธีการส่งเสริมการปลูกข้าวโพดให้เกษตรกรได้อย่างถูกต้องวิธีให้เหมาะสมเป็นรูปธรรมและมีประสิทธิภาพ ซึ่งจะทำให้การปฏิบัติงานของบริษัทเอกชนมีประสิทธิภาพได้ผลดี และเป็นแนวทางในการดำเนินงานของโครงการในครั้งต่อไป

บทที่ 3
วิธีการวิจัย

(RESEARCH METHODOLOGY)

การวิจัยเรื่องความพึงพอใจของเกษตรกรผู้ปลูกข้าวโพดภายใต้โครงการส่งเสริมการปลูกครบวงจรของเอกชน ในอำเภอสี จังหวัดลำพูน มีวิธีการดำเนินการวิจัยดังนี้

สถานที่ดำเนินการวิจัย
(Locale of the Research)

สถานที่ในการวิจัยครั้งนี้ได้กำหนดให้ดำเนินการวิจัยในพื้นที่อำเภอสี จังหวัดลำพูน เหตุผลที่ผู้วิจัยเลือกพื้นที่อำเภอสี จังหวัดลำพูน เป็นสถานที่วิจัยเนื่องจากอำเภอสีมีพื้นที่การปลูกข้าวโพดจำนวนมากถึง 38,145 ไร่ และมีภาคเอกชนเข้าไปส่งเสริมการปลูก

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง
(Population and Sampling Procedures)

ประชากรในการวิจัยครั้งนี้คือ เกษตรกรผู้ปลูกข้าวโพดภายใต้โครงการส่งเสริมการปลูกครบวงจรของเอกชน ในอำเภอสี จังหวัดลำพูน โดยศึกษาจากผู้ที่มีอำนาจตัดสินใจในการปลูกข้าวโพด ซึ่งมีจำนวนเกษตรกรที่อยู่ภายใต้โครงการส่งเสริมการปลูกครบวงจรของเอกชน ทั้งหมดจำนวน 93 ราย เพื่อการเก็บข้อมูลที่คงไว้ซึ่งคุณภาพของผลการวิจัยที่จะได้รับ ผู้วิจัยจึงได้กำหนดการสุ่มตัวอย่างเพื่อเป็นตัวแทนของประชากร โดยจะทำการสุ่มตัวอย่างโดยใช้วิธีการคำนวณ จากสูตรของ Yamane (1973: 275 อ้างใน บุญธรรม กิจปรีดาบริสุทธิ์, 2531: 51) ที่ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 95 จากสูตร

$$n = \frac{N}{1+N(e)^2}$$

เมื่อ n = ขนาดของกลุ่มตัวอย่าง (จำนวนตัวอย่างที่ต้องสุ่ม)

N = จำนวนประชากรทั้งหมด (93 ราย)

e = ความคลาดเคลื่อนที่ยินยอมให้เกิดขึ้น (0.05)

$$n = \frac{93}{1+93(0.05)^2}$$

$$n = 75.45$$

ดังนั้นขนาดของกลุ่มตัวอย่างเท่ากับ 75 ราย

ดังนั้น จำนวนกลุ่มตัวอย่างที่เหมาะสม 75 ราย เนื่องจากจำนวนกลุ่มตัวอย่างในแต่ละตำบลแตกต่างกัน จึงได้มีการคำนวณหาขนาดของกลุ่มตัวอย่าง โดยใช้สูตร

$$n_i = \frac{nN_i}{N}$$

เมื่อ n_i = จำนวนตัวอย่างที่สุ่มจากตัวอย่างในแต่ละกลุ่ม

n = ขนาดของกลุ่มตัวอย่างทั้งหมด

N_i = จำนวนประชากรในแต่ละกลุ่ม

N = จำนวนประชากรทั้งหมด

ตารางที่ 3 จำนวนประชากรของเกษตรกรผู้ปลูกข้าวโพดภายใต้โครงการส่งเสริมการปลูกครบวงจรของเอกชน ในอำเภอสี จังหวัดลำพูน

ตำบล	จำนวนประชากร	กลุ่มตัวอย่าง
นาทราย	14	11
ก่อ	10	8
ดงคำ	11	9
ป่าไผ่	10	8
แม่ตื่น	5	4
ศรีวิชัย	10	8
แม่ลาน	10	7
สี	23	20
รวม	93	75

เครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูล (Research Instrument)

ในการวิจัยครั้งนี้ได้กำหนดให้ใช้แบบสอบถาม เป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล ซึ่งเป็นคำถามแบบปลายปิด (close-ended questions) และคำถามแบบปลายเปิด (open-ended questions) โดยแบบสอบถามแบ่งเป็น 3 ตอน เพื่อรวบรวมข้อมูลต่างๆ ดังนี้ คือ

ตอนที่ 1 เพื่อรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับลักษณะส่วนบุคคล เศรษฐกิจ และสังคม และลักษณะที่เกี่ยวข้องกับการประกอบอาชีพ ซึ่งได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา รายได้ของครัวเรือน แรงงานในครัวเรือน ขนาดพื้นที่ปลูกข้าวโพด สภาพการถือครองที่ดิน การได้รับข่าวสารเกี่ยวกับการปลูกข้าวโพด และประสบการณ์การฝึกอบรมทางการเกษตร

ตอนที่ 2 เพื่อรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับระดับความพึงพอใจของเกษตรกรผู้ปลูกข้าวโพดภายใต้โครงการส่งเสริมการปลูกครบวงจรของเอกชน ในอำเภอสี จังหวัดลำพูน

แบบวัดข้อมูลเกี่ยวกับระดับความพึงพอใจของเกษตรกรผู้ปลูกข้าวโพดภายใต้โครงการส่งเสริมการปลูกครบวงจรของเอกชน ในอำเภอสี จังหวัดลำพูน ซึ่งเป็นการวัดแบบ rating scale โดย

แบ่งระดับความพึงพอใจเป็น 5 ระดับ คือ พึงพอใจมากที่สุด พึงพอใจมาก พึงพอใจปานกลาง พึงพอใจน้อย และพึงพอใจน้อยที่สุด

ตอนที่ 3 เพื่อรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับปัญหาและข้อเสนอแนะในการปลูกข้าวโพดใน อำเภอลี้ จังหวัดลำพูน

การทดสอบเครื่องมือ

(Pre-testing of the Instruments)

ในการทดสอบความเที่ยงตรงในเนื้อหา (content validity) ของแบบสอบถาม ผู้วิจัยได้ กำหนดแนวทางจากการตรวจเอกสาร และได้นำเสนอต่อคณะกรรมการที่ปรึกษาพิจารณาตรวจสอบ และปรับปรุงแก้ไขแบบสอบถามตามที่คณะกรรมการที่ปรึกษาเสนอแนะให้ถูกต้องมากที่สุด

ส่วนด้านการทดสอบเพื่อหาความเที่ยง (reliability) ของแบบสอบถาม โดยกำหนดให้มีการนำแบบสอบถาม ตอนที่ 2 ในส่วนของระดับความพึงพอใจของเกษตรกรผู้ปลูกข้าวโพดภายใต้ โครงการส่งเสริมการปลูกครบวงจรของเอกชน ในอำเภอลี้ จังหวัดลำพูน ไปสัมภาษณ์เกษตรกร ซึ่ง ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่างในเขตพื้นที่ทำการศึกษา แต่มีคุณสมบัติใกล้เคียงกับกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 20 ราย นำแบบสอบถามมาวิเคราะห์หาความเชื่อมั่นโดยวิธีหาค่า Coefficient of Alpha แล้วนำข้อมูลที่ได้กลับมา แก้ไขปรับปรุงข้อบกพร่องที่พบ เพื่อให้มีความสมบูรณ์ยิ่งขึ้น โดยใช้สูตรตามแบบของ Cronbach (1970) ใน บุญชม ศรีสะอาด (2535: 96) มีสูตรดังนี้

$$\alpha = \frac{k}{k-1} \left[\frac{1 - \sum S_i^2}{S^2} \right]$$

เมื่อ	α	= ความเที่ยงของแบบวัด
	k	= จำนวนข้อของเครื่องมือวัด
	S_i^2	= ความแปรปรวนของคะแนนแต่ละข้อ
	S^2	= ความแปรปรวนของคะแนนทั้งหมด

ผู้วิจัยได้ทดสอบความเชื่อมั่น (reliability) ของแบบสอบถาม จำนวน 20 ราย ผลการทดสอบความเชื่อมั่นของแบบสอบถามมีค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาเท่ากับ 0.81

การเก็บรวบรวมข้อมูล (Data Gathering)

1. ผู้วิจัยนำหนังสือ เพื่อขอความร่วมมือจากภาคเอกชน ในอำเภอถ้ำปูน เพื่อขออนุญาตดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลสำหรับใช้ในการศึกษา
2. ผู้วิจัยทำการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยการสัมภาษณ์ โดยนัดหมายสัมภาษณ์ตามวัน เวลาและสถานที่กำหนดไว้
3. ผู้วิจัยนำข้อมูลที่ได้มาสรุปผล แปลผล และรายงานผลการวิจัย

การวิเคราะห์ข้อมูล (Analysis of Data)

การวิเคราะห์ข้อมูลในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยนำข้อมูลที่รวบรวมได้จากแบบสอบถาม นำมาจัดหมวดหมู่ ตรวจสอบความสมบูรณ์ ถอดรหัส และวิเคราะห์ด้วยเครื่องคอมพิวเตอร์ โดยใช้โปรแกรมสถิติสำเร็จรูปเพื่อการวิจัย สำหรับสถิติที่ใช้คือ

1. วิเคราะห์ลักษณะส่วนบุคคล เศรษฐกิจ และสังคมของเกษตรกรผู้ปลูกข้าวโพด โดยใช้สถิติเชิงพรรณนา (descriptive statistics) เพื่ออธิบายข้อมูล ซึ่งประกอบด้วยค่าสถิติร้อยละ (percentage) เพื่อแจกแจงความถี่และจัดลำดับค่าเฉลี่ยเลขคณิต (arithmetic means) เพื่อวัดความแปรปรวนเข้าสู่ส่วนกลาง และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (standard deviation) เพื่อวัดการกระจาย
2. วิเคราะห์ระดับความพึงพอใจของเกษตรกรผู้ปลูกข้าวโพดภายใต้โครงการส่งเสริมการปลูกครบวงจรของเอกชน ในอำเภอถ้ำปูน โดยใช้ค่าระดับคะแนนเฉลี่ย (mean) โดยแบ่งออกเป็น 5 ระดับ และคำนวณหาค่าเฉลี่ยถ่วงน้ำหนัก (weight mean score: WMS)

ระดับความพึงพอใจของเกษตรกรผู้ปลูกข้าวโพด

ระดับความพึงพอใจของเกษตรกรผู้ปลูกข้าวโพด หมายถึง ความพึงพอใจของเกษตรกรผู้ปลูกข้าวโพดภายใต้โครงการส่งเสริมการปลูกครบวงจรของเอกชน ในอำเภอถ้ำปูน โดยกำหนดเกณฑ์การให้คะแนนระดับระดับความพึงพอใจของเกษตรกรผู้ปลูกข้าวโพด ดังนี้ คือ 5 = พึงพอใจมากที่สุด 4 = พึงพอใจมาก 3 = พึงพอใจปานกลาง 2 = พึงพอใจน้อย 1 = พึงพอใจน้อยที่สุด จากนั้นนำคะแนนที่ผู้ให้ข้อมูลระบุมาคำนวณหาค่าเฉลี่ยถ่วงน้ำหนัก โดยมีเกณฑ์ค่าคะแนนเฉลี่ยดังนี้

ระดับความพึงพอใจมาก	มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.68-5.00
ระดับความพึงพอใจปานกลาง	มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.34-3.67
ระดับความพึงพอใจน้อย	มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 1.00-2.33

ระยะเวลาในการวิจัย
(Research Duration)

ในการวิจัยครั้งนี้ใช้ระยะเวลาดำเนินการทั้งสิ้น ประมาณ 25 เดือน คือ ตั้งแต่เดือน
มีนาคม พ.ศ. 2548 ถึง เดือน พฤษภาคม พ.ศ. 2550

บทที่ 4

ผลการวิจัยและวิจารณ์

(RESULTS AND DISCUSSION)

การวิจัยครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาถึงลักษณะส่วนบุคคล เศรษฐกิจและสังคมของเกษตรกรผู้ปลูกข้าวโพดภายใต้โครงการส่งเสริมการปลูกครบวงจรของเอกชน และเพื่อศึกษาถึงความพึงพอใจของเกษตรกรผู้ปลูกข้าวโพดภายใต้โครงการส่งเสริมการปลูกครบวงจรของเอกชน ในอำเภอสี จังหวัดลำพูน จากจำนวน 75 ราย ซึ่งได้มาจากการสุ่มตัวอย่างแบบหลายขั้นตอน (multistage random sampling) การนำเสนอผลการวิเคราะห์ในรูปแบบตารางข้อมูลประกอบคำบรรยาย และวิจารณ์ผลการวิจัยในขอบเขตของข้อมูลที่รวบรวมมาได้ดังนี้

ตอนที่ 1 ลักษณะส่วนบุคคล เศรษฐกิจ และสังคม ของผู้ให้ข้อมูล

ตอนที่ 2 ความพึงพอใจของเกษตรกรผู้ปลูกข้าวโพดภายใต้โครงการส่งเสริมการปลูกครบวงจรของเอกชน

ตอนที่ 3 ปัญหาและข้อเสนอแนะในการปลูกข้าวโพดภายใต้โครงการส่งเสริมการปลูกครบวงจรของเอกชน

ผลการศึกษามีรายละเอียดดังต่อไปนี้

ลักษณะส่วนบุคคล เศรษฐกิจ และสังคม ของผู้ให้ข้อมูล

ลักษณะส่วนบุคคล

เพศ

จากการศึกษาพบว่า ผู้ให้ข้อมูลมากกว่าสามในสี่ (ร้อยละ 77.33) เป็นเพศชาย และร้อยละ 22.67 เป็นเพศหญิง (ตารางที่ 4) ซึ่งเป็นลักษณะของสังคมไทยที่ส่วนใหญ่เพศชายเป็นผู้นำหรือหัวหน้าครอบครัว เนื่องจากเพศชายถูกกำหนดจากสังคมให้มีความเป็นผู้นำและเป็นผู้มีอำนาจในการตัดสินใจมากกว่าเพศหญิง ซึ่งสอดคล้องกับไพรัตน์ เจริญทรัพย์ (2526: 59) ได้กล่าวว่า สังคมไทยในชนบทนั้นเพศชายมักจะได้รับการยอมรับให้เป็นผู้นำครอบครัว และมักถูกกำหนดให้เป็นผู้ตัดสินใจในเรื่องต่าง ๆ เพศหญิงมักไม่กล้าแสดงออก เพศชายยังมีความเข้มแข็ง และกล้า

ตัดสินใจมากกว่าเพศหญิง สำหรับผู้ให้ข้อมูลที่เป็นเพศหญิงนั้นจากการสัมภาษณ์เนื่องจากสามีมีภาระกิจไม่อยู่บ้านหรือบางส่วนเป็นหม้าย

ตารางที่ 4 จำนวนและร้อยละของผู้ให้ข้อมูลจำแนกตามเพศ

เพศ	จำนวน	ร้อยละ
ชาย	58	77.33
หญิง	17	22.67
รวม	75	100.00

อายุ

จากการศึกษาพบว่า ผู้ให้ข้อมูลมีอายุเฉลี่ยประมาณ 44 ปี โดยมีผู้ให้ข้อมูลที่อายุน้อยที่สุดคือ 28 ปี และผู้ให้ข้อมูลที่มีอายุมากที่สุดคือ 61 ปี (ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน 9.11) โดยผู้ให้ข้อมูลประมาณสามในสี่ (ร้อยละ 76.00) มีอายุมากกว่า 35 ปี โดยมีผู้ให้ข้อมูลอายุเท่ากับและต่ำกว่า 35 ปี มีเพียงร้อยละ 24.00 เท่านั้น (ตารางที่ 5)

แสดงให้เห็นว่าผู้ให้ข้อมูลส่วนใหญ่อยู่ในวัยกลางคนขึ้นไป (อายุระหว่าง 36-55 ปี) ซึ่งเป็นวัยทำงาน มีอาชีพที่ค่อนข้างแน่นอน ซึ่งน่าจะมีความรับผิดชอบต่อครอบครัว รู้จักใช้เหตุผล มีความสำนึกที่ดี มีความสามารถแก้ไขปัญหาต่าง ๆ ได้ดี และมีสติปัญญาอยู่ในช่วงพัฒนามากที่สุด ซึ่งสอดคล้องกับสมบุรณ์ ศาตยาชีวิน (2526: 45) ที่ระบุว่า บุคคลที่อยู่ในช่วงอายุ 35-50 ปี เป็นกลุ่มคนที่อยู่ในวัยเหมาะสมกับการทำงาน ส่งผลให้การปฏิบัติงานบรรลุวัตถุประสงค์ และประสบความสำเร็จ

ตารางที่ 5 จำนวนและร้อยละของผู้ให้ข้อมูลจำแนกตามอายุ

ช่วงอายุ (ปี)	จำนวน	ร้อยละ
35 หรือน้อยกว่า	18	24.00
36-45	23	30.67
46-55	25	33.33
55 และมากกว่า	9	12.00
รวม	75	100.00

$\bar{X} = 43.75$

SD = 9.11

Min-Max = 28 - 61

ระดับการศึกษา

จากการศึกษาพบว่า ผู้ให้ข้อมูลมากกว่าสี่ในห้า (ร้อยละ 84.00) จบการศึกษาในระดับประถมศึกษา ในขณะที่ร้อยละ 10.67 จบการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย/ปวช. มีเพียงร้อยละ 5.33 เท่านั้นที่จบการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนต้น (ตารางที่ 6)

จากผลการศึกษาแสดงให้เห็นว่า ผู้ให้ข้อมูลส่วนใหญ่มีการศึกษาเพียงภาคบังคับเท่านั้น ทั้งนี้อาจจะเนื่องจากในสังคมการเกษตรทุกคนถือว่าอาชีพนี้สำคัญต่อการมีกินมีใช้ มีรายได้เลี้ยงครอบครัว จึงไม่ใส่ใจกับการศึกษามากนัก ซึ่งเมื่อจบการศึกษาภาคบังคับแล้วก็ออกมาทำงานช่วยเหลือครอบครัว หรือบางคนมีความต้องการเรียนต่อแต่อาจมีปัญหาเรื่องทุนการศึกษา และอาจจะอยู่ห่างไกลจากสถานศึกษา ทำให้ขาดโอกาสในการศึกษาต่อ ซึ่งสอดคล้องกับบุญสม วราเอกศิริ (2529: 4) ที่ระบุว่าสาเหตุหนึ่งที่ทำให้ประชากรในชนบทเกษตร มีการศึกษาดำหรือขาดมาตรฐานการศึกษา เนื่องมาจากว่าชนบทเกษตรนั้นมักอยู่ห่างไกลความเจริญ ขาดแคลนสถานศึกษา รวมทั้งส่วนใหญ่มีปัญหาเรื่องรายได้ต่ำทำให้ไม่มีเงินเรียนต่อ

ตารางที่ 6 จำนวนและร้อยละของผู้ให้ข้อมูลจำแนกตามระดับการศึกษา

ระดับการศึกษา	จำนวน	ร้อยละ
ประถมศึกษา	63	84.00
มัธยมศึกษาตอนต้น	4	5.33
มัธยมศึกษาตอนปลาย/ปว.ช.	8	10.67
รวม	75	100.00

จำนวนสมาชิกภายในครอบครัว

จากการศึกษาจำนวนสมาชิกภายในครอบครัวของผู้ให้ข้อมูลพบว่า ผู้ให้ข้อมูลมีสมาชิกภายในครอบครัวเฉลี่ยประมาณ 4 คน (ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน 1.17) ผู้ให้ข้อมูลที่มีสมาชิกภายในครอบครัวน้อยที่สุดคือ 2 คน และผู้ให้ข้อมูลที่มีสมาชิกภายในครอบครัวมากที่สุดคือ 7 คน โดยพบว่าผู้ให้ข้อมูลประมาณสองในสาม (ร้อยละ 65.33) มีสมาชิกในครอบครัวระหว่าง 3-4 คน รองลงมาร้อยละ 20.00 มีสมาชิกระหว่าง 5-6 คน ร้อยละ 10.67 มีสมาชิกระหว่าง 1-2 คน และร้อยละ 4.00 มีสมาชิกมากกว่า 6 คน ตามลำดับ (ตารางที่ 7)

แสดงให้เห็นว่าผู้ให้ข้อมูลมีจำนวนสมาชิกในครอบครัวไม่ใหญ่นัก โดยมีจำนวนสมาชิกในครอบครัวเฉลี่ยประมาณ 4 คน ซึ่งจะเห็นได้ว่าสังคมไทยมีลักษณะเปลี่ยนแปลงไปจากเดิม กล่าวคือในอดีตครอบครัวของสังคมไทยขนาดใหญ่ แต่ในปัจจุบันขนาดของครอบครัวเล็กลง ทั้งนี้เนื่องมาครอบครัวของคนไทยในชนบทส่วนใหญ่เมื่อบุตรมีครอบครัวก็จะแยกไปสร้างบ้านใหม่ แต่ยังมีการช่วยเหลือกันระหว่างครอบครัวของพ่อแม่และลูกตามลักษณะของการอุปถัมภ์ คนที่อยู่กับครอบครัวพ่อแม่ส่วนมากจะยังไม่ได้แต่งงานหรือบุตรคนสุดท้าย

ตารางที่ 7 จำนวนและร้อยละของผู้ให้ข้อมูลจำแนกตามสมาชิกภายในครอบครัว

สมาชิกภายในครอบครัว (คน)	จำนวน	ร้อยละ
1 – 2	8	10.67
3 – 4	49	65.33
5 – 6	15	20.00
6 และมากกว่า	3	4.00
รวม	75	100.00

$\bar{X} = 3.80$

SD = 1.17

Min-Max = 2-7

ประเภทของแรงงานที่ใช้ในการปลูกข้าวโพด

จากการศึกษาพบว่า ในการดำเนินการปลูกข้าวโพดผู้ให้ข้อมูลประมาณครึ่งหนึ่ง (ร้อยละ 50.67) ใช้แรงงานในครัวเรือนบางส่วนและจ้างชั่วคราวบางส่วน รองลงมาร้อยละ 46.67 ใช้แรงงานในครัวเรือนทั้งหมด มีเพียงร้อยละ 2.66 ที่ใช้แรงงานในครัวเรือนบางส่วนและจ้างประจำบางส่วน (ตารางที่ 8)

แสดงให้เห็นว่าในการดำเนินกิจกรรมในปลูกข้าวโพดของเกษตรกรใช้แรงงานในครัวเรือนเป็นแรงงานหลัก ทั้งนี้เนื่องจากการปลูกข้าวโพดในบางกิจกรรมสมาชิกในครัวเรือนสามารถดำเนินการได้ ในขณะที่บางกิจกรรมสมาชิกในครัวเรือนไม่สามารถดำเนินการได้ทัน เช่น การปลูก การเก็บเกี่ยวผลผลิต เป็นต้น จึงทำให้ต้องมีการจ้างแรงงานเพิ่ม ซึ่งส่วนใหญ่จะเป็นแรงงานชั่วคราว มีเกษตรกร 2 รายที่มีการจ้างแรงงานประจำ ซึ่งจากการสัมภาษณ์เกษตรกรระบุว่าสาเหตุที่ต้องจ้างแรงงานประจำเนื่องจากมีพื้นที่ปลูกมากไม่สามารถดูแลรักษาข้าวโพดได้อย่างทั่วถึง จึงต้องจ้างแรงงานประจำ

ตารางที่ 8 จำนวนและร้อยละของผู้ให้ข้อมูลจำแนกตามประเภทของแรงงานที่ใช้ในการปลูกข้าวโพด

ประเภทของแรงงานที่ใช้ในการปลูกข้าวโพด	จำนวน	ร้อยละ
แรงงานในครัวเรือนบางส่วนและจ้าง		
ชั่วคราวบางส่วน	38	50.67
แรงงานในครัวเรือนทั้งหมด	35	46.67
แรงงานในครัวเรือนบางส่วนและจ้างประจำ		
บางส่วน	2	2.66
รวม	75	100.00

จำนวนแรงงานที่ใช้ในการปลูกข้าวโพด

จากการศึกษาพบว่า ผู้ให้ข้อมูลมีจำนวนแรงงานที่ทำงานในการปลูกข้าวโพดเฉลี่ยประมาณ 10 คน (ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน 9.87) โดยผู้ให้ข้อมูลที่มีจำนวนแรงงานที่ทำงานในการปลูกข้าวโพดน้อยที่สุดคือ 1 คน และผู้ให้ข้อมูลที่มีจำนวนแรงงานที่ทำงานในการปลูกข้าวโพดมากที่สุดคือ 46 คน และพบว่าผู้ให้ข้อมูลมากกว่าครึ่งหนึ่ง (ร้อยละ 52.00) มีจำนวนแรงงานที่ทำงานในการปลูกข้าวโพดระหว่าง 1-5 คน ในขณะที่มากกว่าหนึ่งในสี่ (ร้อยละ 26.67) มีจำนวนแรงงานที่ทำงานในการปลูกข้าวโพดระหว่าง 6-15 คน ส่วนอีกประมาณหนึ่งในห้า (ร้อยละ 21.33) มีจำนวนแรงงานที่ทำงานในการปลูกข้าวโพดตั้งแต่ 15 คน ขึ้นไป (ตารางที่ 9)

จากผลการศึกษาแสดงให้เห็นว่าในการดำเนินกิจกรรมในปลูกข้าวโพดของเกษตรกรใช้แรงงานจำนวนมาก ทั้งนี้เนื่องจากกิจกรรมการปลูกหรือการเก็บเกี่ยวผลผลิตเกษตรกรจะมีการจ้างแรงงานหรือใช้การลงแขก ซึ่งจากการศึกษาจำนวนสมาชิกในครอบครัวพบว่า มีประมาณ 4 คน ไม่สามารถดำเนินการได้ทัน จึงทำให้ต้องมีการจ้างแรงงานเพิ่ม และการลงแขกก็ยังคงมีการปฏิบัติกันอยู่แพร่หลายในสังคมชนบท จะเห็นได้ว่าจำนวนแรงงานในการปลูกข้าวโพดมีค่าเฉลี่ยสูงกว่าจำนวนสมาชิกในครอบครัว เนื่องจากมีการจ้างงานเพิ่ม และมีการลงแขกนั่นเอง ในขณะที่เดียวกันในการปลูกข้าวโพดของเกษตรกรมีจำนวนแตกต่างกันมาก ซึ่งสังเกตได้จากค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานมีค่าใกล้เคียงกับค่าเฉลี่ย

ตารางที่ 9 จำนวนและร้อยละของผู้ให้ข้อมูลจำแนกตามจำนวนแรงงานที่ใช้ในการปลูกข้าวโพด

จำนวนแรงงานทั้งหมด (คน)	จำนวน	ร้อยละ
1 - 5	39	52.00
6 - 10	6	8.00
11 - 15	14	18.67
มากกว่า 15	16	21.33
รวม	75	100.00

$\bar{X} = 9.51$

$SD = 9.87$

Min-Max = 1-46

จำนวนพื้นที่ปลูกข้าวโพด

ผู้ให้ข้อมูลที่ได้ทำการศึกษา นั้นมีพื้นที่ปลูกข้าวโพดเฉลี่ยประมาณ 14 ไร่ (ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน 7.22) ผู้ให้ข้อมูลที่มีพื้นที่ปลูกข้าวโพดน้อยที่สุดคือ 3 ไร่ และผู้ให้ข้อมูลที่มีพื้นที่ปลูกข้าวโพดมากที่สุดคือ 40 ไร่ โดยพบว่าผู้ให้ข้อมูลมากกว่าครึ่งหนึ่ง (ร้อยละ 62.66) มีพื้นที่ปลูกข้าวโพดไม่เกิน 15 ไร่ รองลงมา ร้อยละ 28.00 มีพื้นที่ปลูกข้าวโพดระหว่าง 16-20 ไร่ และร้อยละ 9.33 มีพื้นที่ปลูกข้าวโพดมากกว่า 20 ไร่ (ตารางที่ 10)

จากผลการศึกษาแสดงให้เห็นว่าผู้ให้ข้อมูลมีพื้นที่ปลูกข้าวโพดมากกว่าร้อยละ 60 มีพื้นที่ไม่เกิน 15 ไร่ ทั้งนี้จากการสัมภาษณ์เนื่องจากเกษตรกรมีพื้นที่ไม่มากนัก ตลอดจนเกษตรกรบางส่วนแบ่งพื้นที่บางส่วนไปปลูกไม้ผล เช่น ลำไย มะม่วง เป็นต้น

ตารางที่ 10 จำนวนและร้อยละของผู้ให้ข้อมูลจำแนกตามจำนวนพื้นที่ปลูกข้าวโพด

พื้นที่ปลูกข้าวโพด (ไร่)	จำนวน	ร้อยละ
5 และน้อยกว่า	4	5.33
6-10	19	25.33
11-15	24	32.00
16-20	21	28.00
21 และมากกว่า	7	9.33
รวม	75	100.00
$\bar{X} = 14.84$ $SD = 7.22$ $Min-Max = 3-40$		

ประสบการณ์ในการทำการเกษตร

จากการศึกษาพบว่า ผู้ให้ข้อมูลมีประสบการณ์ในการทำการเกษตรเฉลี่ยประมาณ 10 ปี (ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน 6.18) โดยมีประสบการณ์ในการทำการเกษตรน้อยที่สุดคือ 2 ปี และผู้ให้ข้อมูลมีประสบการณ์ในการทำการเกษตรมากที่สุดคือ 40 ปี โดยพบว่าผู้ให้ข้อมูลประมาณสามในสี่ (ร้อยละ 76.00) มีประสบการณ์ในการทำการเกษตรน้อยกว่า 10 ปี รองลงมาร้อยละ 14.67 มีประสบการณ์ในการทำการเกษตรมากกว่า 15 ปี และร้อยละ 9.33 มีประสบการณ์ในการทำการเกษตรระหว่าง 11-15 ปี ตามลำดับ (ตารางที่ 11)

จากผลการศึกษาแสดงให้เห็นว่าผู้ให้ข้อมูลมีประสบการณ์ในการทำการเกษตรแตกต่างกันมาก ($SD = 6.18$) โดยมีประสบการณ์ในการทำการเกษตรเฉลี่ยประมาณ 10 ปี เนื่องจากอาชีพเกษตรกรเป็นอาชีพที่ได้รับการสืบทอดมาตั้งแต่อดีต ซึ่งประชาชนที่อยู่ในชนบทเมื่อจบการศึกษาภาคบังคับแล้วก็จะออกมาช่วยพ่อแม่ทำงานในไร่นา และเมื่อมีครอบครัวก็จะแยกออกครอบครัวออกไปทำการเกษตรต่อไป โดยพ่อแม่จะแบ่งพื้นที่ให้ทำกิน

ตารางที่ 11 จำนวนและร้อยละของผู้ให้ข้อมูลจำแนกตามประสบการณ์ในการทำเกษตร

ประสบการณ์ในการทำเกษตร (ปี)	จำนวน	ร้อยละ
1 – 5	26	34.67
5 – 10	31	41.33
11 – 15	7	9.33
มากกว่า 15	11	14.67
รวม	75	100.00
$\bar{X} = 9.56$ $SD = 6.18$ $Min-Max = 2-40$		

ประสบการณ์ในการปลูกข้าวโพด

จากผลการศึกษาเกี่ยวกับประสบการณ์ในการปลูกข้าวโพดของเกษตรกรพบว่า ผู้ให้ข้อมูลมีประสบการณ์ในการปลูกข้าวโพดเฉลี่ยประมาณ 7 ปี (ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน 4.35) โดยมีประสบการณ์ในการปลูกข้าวโพดน้อยที่สุดคือ 2 ปี และผู้ให้ข้อมูลมีประสบการณ์ในการปลูกข้าวโพดมากที่สุดคือ 20 ปี โดยพบว่าผู้ให้ข้อมูลประมาณครึ่งหนึ่ง (ร้อยละ 50.67) มีประสบการณ์ในการปลูกข้าวโพดน้อยกว่าหรือเท่ากับ 5 ปี รองลงมา ร้อยละ 34.67 มีประสบการณ์ในการปลูกข้าวโพดระหว่าง 6-10 ปี ร้อยละ 9.33 มีประสบการณ์ในการปลูกข้าวโพดระหว่าง 11-15 ปี และอีกร้อยละ 5.33 มีประสบการณ์ในการปลูกข้าวโพดมากกว่า 15 ปี ตามลำดับ (ตารางที่ 12)

การที่ผู้ให้ข้อมูลมีประสบการณ์ในการปลูกข้าวโพดประมาณ 7 ปี ซึ่งใกล้เคียงกับประสบการณ์ในการทำเกษตร (เฉลี่ย 10 ปี) แสดงให้เห็นว่าผู้ให้ข้อมูลบางส่วนเริ่มทำการเกษตรโดยการปลูกข้าวโพดเป็นอาชีพเริ่มแรก

ตารางที่ 12 จำนวนและร้อยละของผู้ให้ข้อมูลจำแนกตามประสบการณ์ในการปลูกข้าวโพด

ประสบการณ์ในการปลูกข้าวโพด	จำนวน	ร้อยละ
2 – 5	38	50.67
6 – 10	26	34.67
11 – 15	7	9.33
มากกว่า 15	4	5.33
รวม	75	100.00
$\bar{X} = 7.52$ $SD = 4.35$ $Min-Max = 2-20$		

ลักษณะการถือครองที่ดิน

จากการศึกษาพบว่า ผู้ให้ข้อมูลทั้งหมด (ร้อยละ 100.00) มีลักษณะการถือครองเป็นของตนเอง ในขณะที่มีพื้นที่ถือครองเป็นของตนเองแล้ว ยังมีร้อยละ 10.67 ผู้อื่นให้เปล่า และร้อยละ 4.00 เช่าผู้อื่น ตามลำดับ (ตารางที่ 13)

แสดงให้เห็นว่าผู้ให้ข้อมูลทั้งหมดมีที่ดินในการทำเกษตรเป็นของตนเอง ซึ่งที่ดินส่วนใหญ่จะได้รับการสืบทอดมรดกจากบรรพบุรุษ มีเพียงบางส่วนที่เช่าที่ดินและผู้อื่นให้เปล่า ในส่วนของผู้อื่นให้เปล่าจะเป็นที่ดินของญาติพี่น้องมอบให้แต่ยังไม่มีการโอนกรรมสิทธิ์

ตารางที่ 13 จำนวนและร้อยละของผู้ให้ข้อมูลจำแนกตามลักษณะการถือครองที่ดิน

(n = 75)

ลักษณะการถือครองที่ดิน	จำนวน	ร้อยละ
ของตนเองทั้งหมด	75	100.00
เช่า	3	4.00
ผู้อื่นให้เปล่า	8	10.67

หมายเหตุ: ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ

ลักษณะทางเศรษฐกิจ

รายได้จากการปลูกข้าวโพด

จากการศึกษาพบว่า ผู้ให้ข้อมูลมีรายได้จากการปลูกข้าวโพดเฉลี่ยประมาณ 47,950 บาทต่อปี (ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน 25,877.05) ผู้ให้ข้อมูลที่มีรายได้จากการปลูกข้าวโพดน้อยที่สุดคือ 10,000 บาทต่อปี และผู้ให้ข้อมูลที่มีรายได้จากการปลูกข้าวโพดมากที่สุดคือ 149,300 บาทต่อปี โดยพบว่าผู้ให้ข้อมูลมากกว่าครึ่งหนึ่ง (ร้อยละ 52.00) มีรายได้จากการปลูกข้าวโพดระหว่าง 25,001-50,000 บาทต่อปี ร้อยละ 32.00 มีรายได้จากการปลูกข้าวโพดมากกว่า 50,000 บาทต่อปี ส่วนผู้ที่มีรายได้จากการปลูกข้าวโพดต่ำกว่าหรือเท่ากับ 25,000 บาทต่อปี มีเพียงร้อยละ 16.00 (ตารางที่ 14)

แสดงให้เห็นว่าผู้ให้ข้อมูลมีรายได้จากการปลูกข้าวโพดสูงและต่ำแตกต่างกันมาก ซึ่งพิจารณาได้จากค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานซึ่งมีค่าค่อนข้างสูง โดยมีรายได้จากการปลูกข้าวโพดค่อนข้างสูง เมื่อเปรียบเทียบกับรายได้จากการปลูกข้าวโพดเฉลี่ยของกรมวิชาการเกษตร (รายได้เฉลี่ย 1,737.06 บาทต่อไร่)

ตารางที่ 14 จำนวนและร้อยละของผู้ให้ข้อมูลจำแนกตามช่วงรายได้จากการปลูกข้าวโพด

รายได้จากการปลูกข้าวโพด (บาท/ปี)	จำนวน	ร้อยละ
25,000 และน้อยกว่า	12	16.00
25,001 – 50,000	39	52.00
50,001 – 75,000	13	17.33
มากกว่า 75,000	11	14.67
รวม	75	100.00
$\bar{X} = 47,950.67$ $SD = 25,877.05$ $Min-Max = 10,000-149,300$		

รายได้จากการปลูกพืชอื่น ๆ

จากการศึกษาเกี่ยวกับรายได้จากการปลูกพืชอื่น ๆ นั้น พบว่า ผู้ให้ข้อมูลมากกว่าสามในสี่ ไม่มีรายได้จากการปลูกพืชอื่น ๆ (ร้อยละ 76.00) และมีเพียงร้อยละ 24.00 ที่มีรายได้จากการปลูกพืชอื่น ๆ โดยผู้ให้ข้อมูลที่มีรายได้จากการปลูกพืชอื่น ๆ มีรายได้เฉลี่ยประมาณ 13,028 บาทต่อปี (ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน 10,820.01) โดยผู้ให้ข้อมูลที่มีรายได้จากการปลูกพืชอื่น ๆ น้อยที่สุดคือ 2,000 บาทต่อปี และผู้ให้ข้อมูลที่มีรายได้จากการปลูกพืชอื่น ๆ มากที่สุดคือ 30,000 บาทต่อปี โดยพบว่าผู้ให้ข้อมูลมากกว่าครึ่งหนึ่ง (ร้อยละ 66.67) มีรายได้จากการปลูกพืชอื่น ๆ ไม่เกิน 15,000 บาทต่อปี ในขณะที่เกือบหนึ่งในสาม (ร้อยละ 33.33) มีรายได้อื่น ๆ มากกว่า 15,000 บาทต่อปี (ตารางที่ 15)

แสดงให้เห็นว่าผู้ให้ข้อมูลมีรายได้จากการปลูกพืชอื่น ๆ นอกเหนือจากการปลูกข้าวโพดเฉลี่ยประมาณ 13,028 บาทต่อปี ซึ่งส่วนใหญ่จะเป็นรายได้ที่ได้มากจากการปลูกข้าวสำหรับเกษตรกรที่ไม่มีรายได้จากการปลูกพืชอื่น ๆ เนื่องจากปลูกข้าวโพดเพียงอย่างเดียว ในขณะที่เดียวกันแสดงให้เห็นว่าผู้ให้ข้อมูลมีรายได้จากการปลูกพืชอื่น ๆ สูงและต่ำแตกต่างกันมาก ซึ่งพิจารณาได้จากค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานซึ่งมีค่าใกล้เคียงค่าเฉลี่ย

ตารางที่ 15 จำนวนและร้อยละของผู้ให้ข้อมูลจำแนกตามช่วงรายได้จากพืชอื่น ๆ

รายได้จากพืชอื่น ๆ (บาท)	จำนวน	ร้อยละ
ไม่มี	57	76.00
มี	18	24.00
ต่ำกว่าหรือเท่ากับ 5,000	7	38.89
5,001 – 10,000	4	22.22
10,001 – 15,000	1	5.56
มากกว่า 15,000	6	33.33
รวม	75	100.00
$\bar{X} = 13,027.78$ $SD = 10,820.01$ $Min-Max = 2,000-30,000$		

รายได้จากการเลี้ยงสัตว์

จากการศึกษาเกี่ยวกับรายได้จากการเลี้ยงสัตว์ นั้น พบว่า ผู้ให้ข้อมูลส่วนน้อยที่มีรายได้จากการเลี้ยงสัตว์ ประมาณร้อยละ 6.67 และร้อยละ 93.33 ไม่มีรายได้จากการเลี้ยงสัตว์ โดยผู้ให้ข้อมูลที่มีรายได้จากการเลี้ยงสัตว์ มีรายได้เฉลี่ยประมาณ 3,600 บาทต่อปี (ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน 3,560.20) โดยผู้ให้ข้อมูลที่มีรายได้จากการเลี้ยงสัตว์ น้อยที่สุดคือ 500 บาทต่อปี และผู้ให้ข้อมูลที่มีรายได้จากการเลี้ยงสัตว์มากที่สุดคือ 9,000 บาทต่อปี โดยพบว่าผู้ให้ข้อมูลมากกว่าสามในสี่ของผู้ให้ข้อมูลที่มีรายได้จากการเลี้ยงสัตว์ (ร้อยละ 80.00) มีรายได้จากการเลี้ยงสัตว์ไม่เกิน 5,000 บาทต่อปี มีเพียงร้อยละ 20.00 มีรายได้จากการเลี้ยงสัตว์มากกว่า 5,000 บาทต่อปี (ตารางที่ 16)

แสดงให้เห็นว่าผู้ให้ข้อมูลมีรายได้จากการเลี้ยงสัตว์เพียงร้อยละ 6.67 เท่านั้น ซึ่งส่วนใหญ่มีการเลี้ยงสัตว์ไว้เพื่อบริโภคในครอบครัว หากมีสัตว์เลี้ยงมากเหลือจากการบริโภคในครอบครัวก็จะนำไปขาย เช่น เป็ด ไก่ และหมู หากพิจารณาจากค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานแสดงให้เห็นว่าผู้ให้ข้อมูลมีรายได้จากการเลี้ยงสัตว์แตกต่างกันมาก (ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานมีค่าใกล้เคียงกับค่าเฉลี่ย)

ตารางที่ 16 จำนวนและร้อยละของผู้ให้ข้อมูลจำแนกตามช่วงรายได้รายได้จากการเลี้ยงสัตว์

รายได้จากการเลี้ยงสัตว์ (บาท)	จำนวน	ร้อยละ
ไม่มี	70	93.33
มี	5	6.67
2,500 และน้อยกว่า	2	40.00
2,501 – 5,000	2	40.00
5,000 มากกว่า	1	20.00
รวม	75	100.00
$\bar{X} = 3,600$ $SD = 3,560.20$ $Min-Max = 500-9,000$		

รายได้ทั้งหมด

จากการศึกษาพบว่า ผู้ให้ข้อมูลมีรายได้รวมเฉลี่ยประมาณ 51,317.33 บาทต่อปี (ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน 29,400.82) ผู้ให้ข้อมูลที่มีรายได้รวมน้อยที่สุดคือ 10,000 บาทต่อปี และผู้ให้ข้อมูลที่มีรายได้รวมมากที่สุดคือ 160,300 บาทต่อปี โดยพบว่าผู้ให้ข้อมูลมากกว่าสามในห้า (ร้อยละ 64.00) มีรายได้รวมไม่เกิน 50,000 บาทต่อปี ซึ่งต่ำกว่าค่าเฉลี่ย ร้อยละ 20.00 มีรายได้รวมระหว่าง 50,001-75,000 บาทต่อปี ส่วนผู้ที่มีรายได้รวมมากกว่า 75,000 บาทต่อปี มีเพียงร้อยละ 16.00 (ตารางที่ 17)

แสดงให้เห็นว่าผู้ให้ข้อมูลมีรายได้จากการทำการเกษตรค่อนข้างต่ำ เมื่อเปรียบเทียบกับรายได้เฉลี่ยจากการทำเกษตรกรรมของคนต่อปีของประชาชนในจังหวัดลำพูนที่มีรายได้เท่ากับ 68,859 บาทต่อคนต่อปี

ตารางที่ 17 จำนวนและร้อยละของผู้ให้ข้อมูลจำแนกตามช่วงรายได้รวม

รายได้ทั้งหมด (บาท/ปี)	จำนวน	ร้อยละ
25,000 และต่ำกว่า	10	13.33
25,001 – 50,000	38	50.67
50,001 – 75,000	15	20.00
75,001 และมากกว่า	12	16.00
รวม	75	100.00
$\bar{X} = 51,317.33$ $SD = 29,400.82$ $Min-Max = 10,000-160,300$		

แหล่งเงินทุนที่นำมาใช้ในการปลูกข้าวโพด

ผู้ให้ข้อมูลเกือบทั้งหมด (ร้อยละ 82.67) ได้ระบุว่าใช้เงินทุนในการปลูกข้าวโพดจากการกู้ธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร ในขณะที่ร้อยละ 30.67 ซึ่งรวมทั้งผู้ที่กู้เงินจากธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร ระบุว่าใช้เงินทุนของตนเองในการลงทุน ร้อยละ 26.67 ใช้เงินทุนจากการกู้กลุ่มเกษตรกร ในขณะที่ร้อยละ 9.33 ระบุว่ากู้เงินจากญาติพี่น้อง ร้อยละ 6.67 กู้จากสหกรณ์การเกษตร และอีกร้อยละ 5.24 ระบุว่ากู้เงินจากเพื่อนบ้านและกองทุนหมู่บ้านตามลำดับ (ตารางที่ 18)

จากผลการศึกษาแสดงให้เห็นว่าในการปลูกข้าวโพดส่วนใหญ่ใช้เงินทุนจากธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร และทุนของตนเอง ทั้งนี้เนื่องจากในการเงินทุนของตนเองในการลงทุนปลูกข้าวโพดอาจจะไม่เพียงพอ ทำให้จำเป็นต้องกู้เงินจากแหล่งเงินกู้ต่าง ๆ ซึ่งธนาคาร

เพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตรเป็นแหล่งเงินทุนแหล่งหนึ่งที่สามารถช่วยเหลือในเรื่องเงินทุนแก่เกษตรกรโดยตรง และเกษตรกรเองอาจจะเป็นสมาชิกสถาบันการเกษตรดังกล่าวอยู่ด้วย

ตารางที่ 18 จำนวนและร้อยละของผู้ให้ข้อมูลจำแนกตามแหล่งเงินทุนที่นำมาใช้ในการปลูกข้าวโพด

(n = 75)

แหล่งเงินทุน	จำนวน	ร้อยละ
ธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์	62	82.67
ของตนเอง	23	30.67
กลุ่มเกษตรกร	20	26.67
ญาติพี่น้อง	7	9.33
สหกรณ์การเกษตร	5	6.67
ธนาคารพาณิชย์	2	2.67
เพื่อนบ้าน	2	2.67
กองทุนหมู่บ้าน	2	2.67

ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ

ลักษณะทางสังคม

การเป็นสมาชิกของสถาบันการเกษตร

ผลการศึกษาในตารางที่ 19 แสดงให้เห็นว่าผู้ให้ข้อมูลเกือบทั้งหมด (ร้อยละ 98.67) เป็นสมาชิกของสถาบันการเกษตร มีเพียงร้อยละ 1.33 ที่ไม่ได้สมาชิกสถาบันการเกษตรใดๆ โดยผู้ให้ข้อมูลมากกว่าสามในสี่ (ร้อยละ 82.67) ได้ระบุว่าเป็นสมาชิกธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร ร้อยละ 25.33 ระบุว่าเป็นสมาชิกกลุ่มเกษตรกร ร้อยละ 18.67 ระบุว่าเป็นสมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร ร้อยละ 8.00 ระบุว่าเป็นสมาชิกกลุ่มสหกรณ์การเกษตร และมีเพียงร้อยละ 5.33 เป็นสมาชิกกลุ่มอื่นๆ (กองทุนหมู่บ้าน) ตามลำดับ

แสดงให้เห็นว่าผู้ให้ข้อมูลส่วนใหญ่เป็นสมาชิกธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร ทั้งนี้เนื่องมาจากธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร มีสำนักงานกระจายไปทั่วถึงใน

ท้องถิ่นต่าง ๆ และมีเงื่อนไขการเข้าเป็นสมาชิกไม่ค่อยยุ่งยากมากนัก และที่สำคัญคือในการกู้ยืมเงินมาลงทุนสามารถทำได้ง่าย

ตารางที่ 19 จำนวนและร้อยละของผู้ให้ข้อมูลจำแนกตามการเป็นสมาชิกของสถาบันการเกษตร

(n = 75)

สถาบันการเกษตร	จำนวน	ร้อยละ
กลุ่มสหกรณ์การเกษตร	6	8.00
กลุ่มเกษตรกร	19	25.33
กลุ่มแม่บ้านเกษตรกร	14	18.67
ธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร	62	82.67
อื่น ๆ (กองทุนหมู่บ้าน)	4	5.33
ไม่ได้เป็นสมาชิก	1	1.33

หมายเหตุ: ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ

แหล่งรับรู้ข่าวสารเกี่ยวกับการปลูกข้าวโพด

วิทยุ ผู้ให้ข้อมูลส่วนใหญ่ (ร้อยละ 68.00) ได้รับข่าวสารเกี่ยวกับการปลูกข้าวโพดจากวิทยุในรอบหนึ่งปี มีเพียงร้อยละ 32.00 เท่านั้นที่ไม่ได้รับข่าวสารเกี่ยวกับการปลูกข้าวโพดจากวิทยุ โดยผู้ให้ข้อมูลร้อยละ 36.00 ได้รับข่าวสารเกี่ยวกับการปลูกข้าวโพดจากวิทยุระหว่าง 4-6 ครั้ง รองลงมาร้อยละ 25.33 ได้รับข่าวสารเกี่ยวกับการปลูกข้าวโพดจากวิทยุระหว่าง 1-3 ครั้ง และร้อยละ 6.67 ได้รับข่าวสารเกี่ยวกับการปลูกข้าวโพดจากวิทยุมากกว่า 6 ครั้ง (ตารางที่ 20)

โทรทัศน์ ผู้ให้ข้อมูลมากกว่าสามในห้า (ร้อยละ 64.00) ได้รับข่าวสารเกี่ยวกับการปลูกข้าวโพดจากโทรทัศน์ในรอบหนึ่งปี และร้อยละ 36.00 ไม่ได้รับข่าวสารเกี่ยวกับการปลูกข้าวโพดจากโทรทัศน์เลย โดยผู้ให้ข้อมูลร้อยละ 36.00 ได้รับข่าวสารเกี่ยวกับการปลูกข้าวโพดจากโทรทัศน์ระหว่าง 4-6 ครั้งต่อปี ร้อยละ 21.33 ได้รับข่าวสารเกี่ยวกับการปลูกข้าวโพดจากโทรทัศน์ระหว่าง 1-3 ครั้ง มีเพียงร้อยละ 5.33 ได้รับข่าวสารเกี่ยวกับการปลูกข้าวโพดจากโทรทัศน์มากกว่า 6 ครั้งต่อปี (ตารางที่ 20)

วารสาร/นิตยสารเกี่ยวกับการเกษตร ผู้ให้ข้อมูลมากกว่าครึ่งหนึ่ง (ร้อยละ 65.33) ไม่ได้รับข่าวสารเกี่ยวกับการปลูกข้าวโพดจากวารสาร/นิตยสารเกี่ยวกับการเกษตรเลยในรอบหนึ่งปี มีเพียงร้อยละ 34.67 ได้รับข่าวสารเกี่ยวกับการปลูกข้าวโพดจากวารสาร/นิตยสารเกี่ยวกับการเกษตร

โดยผู้ให้ข้อมูลร้อยละ 30.67 ได้รับข่าวสารเกี่ยวกับการปลูกข้าวโพดจากวารสาร/นิตยสารเกี่ยวกับการเกษตร ระหว่าง 1-2 ครั้งต่อปี และร้อยละ 4.00 ได้รับข่าวสารเกี่ยวกับการปลูกข้าวโพดจากวารสาร/นิตยสารเกี่ยวกับการเกษตรมากกว่า 2 ครั้งต่อปี (ตารางที่ 20)

เอกสารเผยแพร่ทางการเกษตร ผู้ให้ข้อมูลมากกว่าครึ่งหนึ่ง (ร้อยละ 65.33) ไม่ได้รับข่าวสารเกี่ยวกับการปลูกข้าวโพดจากเอกสารเผยแพร่ทางการเกษตรเลยในรอบหนึ่งปี และ ร้อยละ 34.67 ได้รับข่าวสารเกี่ยวกับการปลูกข้าวโพดจากเอกสารเผยแพร่ทางการเกษตร ซึ่งผู้ให้ข้อมูลเกือบหนึ่งในสี่ (ร้อยละ 24.00) ได้รับข่าวสาร 2 ครั้งต่อปี และร้อยละ 10.67 ได้รับข่าวสาร 1 ครั้งต่อปี (ตารางที่ 20)

เจ้าหน้าที่บริษัทเอกชน ผู้ให้ข้อมูลเกือบทั้งหมด (ร้อยละ 93.33) ไม่ได้รับข่าวสารเกี่ยวกับการปลูกข้าวโพดจากเจ้าหน้าที่บริษัทเอกชนเลยในรอบหนึ่งปี มีเพียงหนึ่งในสาม (ร้อยละ 6.67) ได้รับข่าวสารเกี่ยวกับการปลูกข้าวโพดจากเจ้าหน้าที่บริษัทเอกชน ซึ่งผู้ให้ข้อมูลได้รับข่าวสารระหว่าง 1-2 ครั้งต่อปี (ตารางที่ 20)

จากผลการศึกษาแสดงให้เห็นว่าผู้ให้ข้อมูลส่วนใหญ่เปิดรับข่าวสารเกี่ยวกับการปลูกข้าวโพดจากสื่อวิทยุและโทรทัศน์ ทั้งนี้เนื่องจากวิทยุและโทรทัศน์ สามารถเปิดรับได้ง่าย โดยเฉพาะในเวลาว่างก็สามารถรับฟังหรือรับชมได้ สำหรับสื่อวารสาร/นิตยสารเกี่ยวกับการเกษตร และเอกสารเผยแพร่ทางการเกษตรที่เกี่ยวข้องกับข้าวโพดนั้นมีน้อยจึงทำให้มีการได้รับข่าวสารน้อย ในขณะที่มีการรับข่าวสารจากเจ้าหน้าที่บริษัทน้อย ทั้งนี้เนื่องจากผู้ให้ข้อมูลมีประสบการณ์ในการปลูกข้าวโพดมาพอสมควร คือ มีประสบการณ์ในการปลูกข้าวโพดประมาณ 7 ปี จึงมีการเปิดรับข่าวสารจากเจ้าหน้าที่บริษัทเอกชนน้อย

ตารางที่ 20 จำนวนและร้อยละของผู้ให้ข้อมูลจำแนกตามแหล่งรับรู้ข่าวสารเกี่ยวกับการปลูกข้าวโพด

(n = 75)

แหล่งรับรู้ข่าวสารเกี่ยวกับการเกษตร (ครั้ง/ปี)	จำนวน	ร้อยละ
วิทยุ		
ไม่ได้รับ	24	32.00
1-3	19	25.33
4-6	27	36.00
7 และมากกว่า	5	6.67

ตารางที่ 20 (ต่อ)

(n = 75)

แหล่งรับรู้ข่าวสารเกี่ยวกับการเกษตร (ครั้ง/ปี)	จำนวน	ร้อยละ
โทรทัศน์		
ไม่ได้รับ	27	36.00
1-3	16	21.33
4-6	27	36.00
7 และมากกว่า	4	5.33
วารสาร/นิตยสารเกี่ยวกับการเกษตร		
ไม่ได้รับ	49	65.33
1-2	23	30.67
2 และมากกว่า	3	4.00
เอกสารเผยแพร่ทางการเกษตร		
ไม่ได้รับ	49	65.33
1	8	10.67
2	18	24.00
อื่น ๆ (เพื่อนบ้าน)		
ไม่ได้รับ	70	93.33
1	3	4.00
2	2	2.67

การติดต่อกับเจ้าหน้าที่ทางการเกษตรหรือบริษัทเอกชน

การติดต่อกับเจ้าหน้าที่ทางการเกษตรหรือบริษัทเอกชนนั้นพบว่า ผู้ให้ข้อมูลเกือบทั้งหมด (ร้อยละ 85.30) ไม่เคยติดต่อกับเจ้าหน้าที่ทางการเกษตรหรือบริษัทเอกชน มีเพียงร้อยละ 14.40 ที่เคยติดต่อกับเจ้าหน้าที่ทางการเกษตรหรือบริษัทเอกชน โดยผู้ให้ข้อมูลร้อยละ 12.40 ระบุว่าในรอบปีที่ผ่านมาเคยติดต่อกับเจ้าหน้าที่ทางการเกษตรหรือบริษัทเอกชนจำนวน 1-2 ครั้งต่อฤดูกาล ในขณะที่ร้อยละ 1.30 มีการติดต่อกับเจ้าหน้าที่ 3 ครั้งต่อฤดูกาล (ตารางที่ 21)

จากผลการศึกษาแสดงให้เห็นว่าผู้ให้ข้อมูลมีการติดต่อกับเจ้าหน้าที่ทางการเกษตรหรือบริษัทเอกชนน้อยครั้ง ทั้งนี้เนื่องจากการปลูกข้าวโพดเกษตรกรรมประสพการณ์ในการปลูกข้าวโพดมาก เมื่อเกิดปัญหาในเรื่องต่าง ๆ สามารถแก้ไขปัญหาได้เอง จึงทำให้มีการติดต่อกับเจ้าหน้าที่น้อยหรือไม่ได้ติดต่อเลย

ตารางที่ 21 จำนวนและร้อยละของผู้ให้ข้อมูลจำแนกตามการติดต่อกับเจ้าหน้าที่ทางการเกษตร

การติดต่อกับเจ้าหน้าที่ทางการเกษตร (ครั้ง/ฤดูกาล)	จำนวน	ร้อยละ
ไม่เคย	64	85.30
1	5	6.70
2	5	6.70
3	1	1.30
รวม	75	100.00

ประสบการณ์ในการฝึกอบรม

ตารางที่ 22 แสดงให้เห็นว่าผู้ให้ข้อมูลประมาณสามในสี่ (ร้อยละ 76.00) ไม่เคยมีประสบการณ์ในการฝึกอบรม มีเพียงร้อยละ 24.00 ที่มีประสบการณ์ในการฝึกอบรม โดยผู้ให้ข้อมูลมีจำนวนครั้งที่เข้ารับการฝึกอบรมเฉลี่ย 4.39 ครั้งต่อปี (ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน 2.30) ผู้ให้ข้อมูลที่เคยเข้ารับการฝึกอบรมน้อยที่สุดคือ 2 ครั้งต่อปี และมากที่สุดคือ 9 ครั้งต่อปี โดยพบว่าผู้ให้ข้อมูลมากกว่าครึ่งหนึ่ง (ร้อยละ 55.56) เคยเข้ารับการฝึกอบรม 2-4 ครั้งต่อปี รองลงมาร้อยละ 27.78 ระบุเคยเข้ารับการฝึกอบรม 5-7 ครั้งต่อปี และร้อยละ 1.67 ระบุว่าเคยเข้ารับการฝึกอบรมมากกว่า 7 ครั้งต่อปี

จากผลการศึกษาแสดงให้เห็นว่าผู้ให้ข้อมูลส่วนใหญ่ไม่เคยมีประสบการณ์ในการฝึกอบรมในรอบปีที่ผ่านมา ทั้งนี้เนื่องจากการปลูกข้าวโพดเกษตรกรประสบการณ์ในการปลูกข้าวโพดค่อนข้างมาก และจากการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลเคยได้รับการฝึกอบรมมาแล้วในปีก่อนสำหรับผู้ให้ข้อมูลที่เคยได้รับการฝึกอบรมส่วนใหญ่จะเป็นผู้เพิ่งเข้าร่วมโครงการฯ

ตารางที่ 22 จำนวนและร้อยละของผู้ให้ข้อมูลจำแนกตามประสบการณ์การฝึกอบรม

การฝึกอบรม (ครั้ง/ปี)	จำนวน	ร้อยละ
ไม่เคย	57	76.00
เคย	18	24.00
2-4	10	55.56
5-7	5	27.78
8 และมากกว่า	3	16.67
รวม	75	100.00
$\bar{X} = 4.39$ $SD = 2.30$ $Min-Max = 2-9$		

ความพึงพอใจของเกษตรกรผู้ปลูกข้าวโพดภายใต้โครงการส่งเสริม การปลูกครบวงจรของเอกชน

ความพึงพอใจด้านการส่งเสริมและการคัดเลือกเกษตรกร

ความพึงพอใจของเกษตรกรผู้ปลูกข้าวโพดภายใต้โครงการส่งเสริมการปลูกครบวงจรของเอกชนด้านการส่งเสริมและการคัดเลือกเกษตรกรรวม 5 ประเด็น(ตารางที่ 23) พบว่า ผู้ให้ข้อมูลมีความพึงพอใจด้านการส่งเสริมและการคัดเลือกเกษตรกร โดยรวมในระดับปานกลาง (ค่าเฉลี่ย 3.16) โดยผู้ให้ข้อมูลมีความพึงพอใจในปานกลางในประเด็น 1) เกษตรกรที่เข้ารับการส่งเสริมต้องมีพื้นที่การเกษตรเป็นของตนเอง 2) การคัดเลือกเกษตรกรเข้าร่วมโครงการมีความเป็นธรรม 3) การประชาสัมพันธ์เกี่ยวกับโครงการ 4) เกษตรกรที่เข้ารับการส่งเสริมต้องเป็นลูกค้ำของภาคเอกชน อย่างน้อย 1 ปี และ 5) เกษตรกรที่เข้ารับการส่งเสริมต้องมีเกษตรกรที่เป็นสมาชิกของภาคเอกชน อย่างน้อย 1 คนเป็นผู้ค้ำประกัน ตามลำดับ (ค่าเฉลี่ย 3.48, 3.25, 3.17, 2.97 และ 2.92)

แสดงให้เห็นว่าผู้ให้ข้อมูลมีความพึงพอใจต่อการส่งเสริมและการคัดเลือกเกษตรกรในระดับปานกลาง ซึ่งมีเกษตรกรจำนวนหนึ่งมีความพึงพอใจในระดับมากในประเด็น เกษตรกรที่เข้ารับการส่งเสริมต้องมีพื้นที่การเกษตรเป็นของตนเอง และการประชาสัมพันธ์เกี่ยวกับโครงการให้ทราบ อาจจะเป็นผลมาจากเงื่อนไขเกี่ยวกับการมีพื้นที่เป็นของตนเอง ซึ่งเกษตรกรมีความพร้อมอยู่แล้ว ในขณะที่ขั้นตอนในการประชาสัมพันธ์ทางโครงการส่งเสริมของเอกชนมีการประกาศให้ทราบผ่านเกษตรอำเภอ และผู้นำท้องถิ่น แต่เป็นที่น่าสังเกตว่ามีเกษตรกรบางส่วนมีความพึงพอใจน้อยที่สุดในเรื่องของเกษตรกรที่เข้ารับการส่งเสริมต้องเป็นลูกค้ำของภาคเอกชน อย่างน้อย 1 ปี และเกษตรกรที่เข้ารับการส่งเสริมต้องมีเกษตรกรที่เป็นสมาชิกของภาคเอกชน อย่างน้อย 1 คนเป็นผู้ค้ำประกัน ซึ่งเงื่อนไขในการส่งเสริมดังกล่าวทำให้เกษตรกรบางรายไม่สามารถเข้าร่วมโครงการได้ เนื่องจากเป็นสมาชิกมาไม่ถึง 1 ปี และในการหาสมาชิกมาค้ำประกันทำได้ยาก เนื่องจากเพิ่งเริ่มปลูกข้าวโพดใหม่ ๆ ยังไม่คุ้นเคยหรือรู้จักกับสมาชิกคนอื่น ๆ

ความพึงพอใจด้านการสนับสนุนปัจจัยการผลิต

ความพึงพอใจของเกษตรกรผู้ปลูกข้าวโพดภายใต้โครงการส่งเสริมการปลูกครบวงจรของเอกชนด้านการสนับสนุนปัจจัยการผลิต รวม 8 ประเด็น (ตารางที่ 24) พบว่า ผู้ให้ข้อมูลมีความพึงพอใจด้านการสนับสนุนปัจจัยการผลิต โดยรวมในระดับปานกลาง (ค่าเฉลี่ย 3.09) โดยผู้ให้ข้อมูลมีความพึงพอใจในปานกลางในประเด็น 1) ปุ๋ยสูตร 16 - 20 - 0 ราคากระสอบละ 400 บาท 2) ค่าเตรียมดิน โดยใช้รถไถ ขนาด 3 ฟาน ราคา 300 บาท/ไร่ และขนาด 7 ฟาน ราคา 200 บาท/ไร่ 3) ปุ๋ยสูตร 46 - 0 - 0 ราคากระสอบละ 450 บาท 4) เมล็ดพันธุ์ ราคา กิโลกรัมละ 85 บาท 5) พันธุ์ข้าวโพดที่ได้รับมาให้ผลผลิตต่อไร่สูง มีอัตราการงอกสูง 6) ขั้นตอนในการให้การสนับสนุนปัจจัยการผลิตไม่ยุ่งยากซับซ้อน 7) ปัจจัยการผลิตสามารถสนับสนุนได้ทันตามความต้องการใช้ และ 8) จำนวนเงินสินเชื่อที่ให้ไม่เกิน 1,000 บาทต่อไร่ ตามลำดับ (ค่าเฉลี่ย 3.40, 3.37, 3.25, 3.01, 3.13, 2.95, 2.85 และ 2.77)

แสดงให้เห็นว่าผู้ให้ข้อมูลมีความพึงพอใจต่อการด้านการสนับสนุนปัจจัยการผลิต ในระดับปานกลาง ซึ่งมีเกษตรกรจำนวนหนึ่งประมาณหนึ่งในสี่มีความพึงพอใจในระดับมากที่สุด ในประเด็นการสนับสนุนปัจจัยการผลิตในเรื่องของปุ๋ย ค่าเตรียมดิน ทั้งนี้เนื่องจากเกษตรกรกลุ่มดังกล่าวเห็นว่าอัตราค่าปุ๋ย และค่าเตรียมดิน อยู่ในระดับเดียวหรือต่ำกว่ากับราคาตลาด แต่ในขณะเดียวกันมีเกษตรกรบางรายมีความพึงพอใจในระดับน้อยที่สุดในเรื่องของระยะเวลาในการสนับสนุนปัจจัยการผลิตแต่ละชนิด และจำนวนวงเงินสินเชื่อที่ไม่เกิน 1,000 บาทต่อไร่ ซึ่งจากการสัมภาษณ์เกษตรกรระบุว่าในการแจกจ่ายปัจจัยการผลิตยังไม่มีความสะดวก ไม่ทันความต้องการใช้งาน และจำนวนวงเงินที่น้อยเกินไปเมื่อเปรียบเทียบกับค่าใช้จ่ายที่ต้องใช้ในการดำเนินการผลิตข้าวโพด

ตารางที่ 24 จำนวนและร้อยละของผู้ให้ข้อมูล จำแนกตามความพึงพอใจของเกษตรกรผู้ปลูกข้าวโพดภายใต้โครงการส่งเสริมการปลูกข้าวโพดของเอกชนด้าน
การสนับสนุนปัจจัยการผลิต

ด้านการสนับสนุนปัจจัยการผลิต	คะแนน					ค่าเฉลี่ย	SD	ระดับความพึงพอใจ
	5	4	3	2	1			
ปุ๋ยสูตร 16-20-0 ราคากระสอบละ 400 บาท	22 (29.33)	14 (18.67)	20 (26.67)	10 (13.33)	9 (12.00)	3.40	1.36	ปานกลาง
ปุ๋ยสูตร 46-0-0 ราคากระสอบละ 450 บาท	17 (22.67)	19 (25.33)	17 (22.67)	10 (13.33)	12 (16.00)	3.25	1.38	ปานกลาง
ค่าเตรียมดิน โดยใช้รถไถ ขนาด 3 หาน ราคา 300 บาท/ไร่ และขนาด 7 หาน ราคา 200 บาท/ไร่	18 (24.00)	16 (21.33)	22 (29.33)	14 (18.67)	5 (6.67)	3.37	1.23	ปานกลาง
จำนวนเมล็ดพันธุ์ไม่เกิน 4 กิโลกรัม/ไร่ กิโลกรัมละ 85 บาท	11 (14.67)	13 (17.33)	25 (33.33)	18 (24.00)	8 (10.67)	3.01	1.20	ปานกลาง
พันธุ์ข้าวโพดที่ได้รับมาให้ผลผลิตต่อไร่สูง มีอัตราการงอกสูง	8 (10.67)	15 (20.00)	34 (45.33)	15 (20.00)	3 (4.00)	3.13	0.99	ปานกลาง
ขั้นตอนในการให้การสนับสนุนปัจจัยการผลิตไม่ยุ่งยากซับซ้อน	3 (4.00)	16 (21.33)	35 (46.67)	16 (21.33)	5 (6.67)	2.95	0.93	ปานกลาง
ปัจจัยการผลิตสามารถสนับสนุนได้ตามความต้องการใช้	3 (4.00)	15 (20.00)	36 (48.00)	10 (13.33)	11 (14.67)	2.85	1.04	ปานกลาง

ตารางที่ 24 (ต่อ)

ด้านการสนับสนุนปัจจัยการผลิต		คะแนน					ค่าเฉลี่ย	SD	ระดับความพึงพอใจ
		5	4	3	2	1			
จำนวนสินค้าที่ไม่เกิน 1,000 บาทต่อไร่		12 (16.00)	9 (12.00)	20 (26.67)	18 (24.00)	16 (21.33)	2.77	1.35	ปานกลาง
รวม							3.09	1.19	ปานกลาง

หมายเหตุ: ระดับความพึงพอใจ

พึงพอใจมาก

พึงพอใจปานกลาง

พึงพอใจน้อย

ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.68-5.00

ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.34-3.67

ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 1.00-2.33

คะแนน

5 = มากที่สุด

3 = ปานกลาง

1 = น้อยที่สุด

4 = มาก

2 = น้อย

ความพึงพอใจด้านการฝึกอบรมและการให้คำแนะนำ

ความพึงพอใจของเกษตรกรผู้ปลูกข้าวโพดภายใต้โครงการส่งเสริมการปลูกครบวงจรของเอกชนด้านการฝึกอบรมและการให้คำแนะนำรวม 6 ประเด็น (ตารางที่ 25) พบว่า ผู้ให้ข้อมูลมีความพึงพอใจด้านการฝึกอบรมและการให้คำแนะนำโดยรวมในระดับปานกลาง (ค่าเฉลี่ย 2.72) โดยผู้ให้ข้อมูลมีความพึงพอใจในปานกลางในประเด็น 1) ความสะดวกที่จะขอรับคำแนะนำปรึกษาในการปลูกข้าวโพดของเจ้าหน้าที่ 2) ความสม่ำเสมอของการให้บริการของเจ้าหน้าที่ 3) การให้คำแนะนำของเจ้าหน้าที่ของภาคเอกชน เกี่ยวกับการบำรุงรักษามีความถูกต้องเหมาะสม 4) การให้คำแนะนำของเจ้าหน้าที่ของภาคเอกชน เกี่ยวกับการเตรียมพื้นที่เป็นไปอย่างถูกต้อง 5) การเยี่ยมชมเปลี่ยนแปลงปลูกข้าวโพดของเจ้าหน้าที่อย่างสม่ำเสมอ และ 6) การให้คำแนะนำของเจ้าหน้าที่ของภาคเอกชนเกี่ยวกับการปลูกมีความถูกต้องเหมาะสม ตามลำดับ (ค่าเฉลี่ย 2.81, 2.76, 2.75, 2.72, 2.68 และ 2.60)

แสดงให้เห็นว่าผู้ให้ข้อมูลมีความพึงพอใจต่อการฝึกอบรมและการให้คำแนะนำในระดับปานกลาง แต่เป็นที่น่าสังเกตว่ามีเกษตรกรมีความพึงพอใจเกี่ยวกับเรื่อง การเยี่ยมชมเปลี่ยนแปลงปลูกข้าวโพดในระดับน้อยที่สุด ซึ่งจากการสัมภาษณ์กลุ่มเกษตรกรดังกล่าวระบุว่าตนเองอยู่ในพื้นที่ที่ห่างไกล ซึ่งทำให้เจ้าหน้าที่ไม่สามารถเข้าไปได้ถึงทำให้มีความพึงพอใจน้อย ในทางตรงกันข้ามเกษตรกรที่อยู่ใกล้กับเจ้าหน้าที่และอยู่ในพื้นที่การคมนาคมสะดวกก็จะมี ความพึงพอใจในระดับมาก สำหรับในประเด็นเกี่ยวกับการให้คำแนะนำของเจ้าหน้าที่ของภาคเอกชนใน ด้านต่าง ๆ เช่น การบำรุงรักษา การเตรียมพื้นที่ และการปลูก เกษตรกรมีความพึงพอใจระดับปาน กลาง ทั้งนี้อาจจะเนื่องมาจากจำนวนเจ้าหน้าที่มีน้อยจึงสามารถดูแลเกษตรกรได้อย่างทั่วถึง ซึ่ง สอดคล้องกับผลการศึกษาในส่วนของการติดต่อทางการเกษตรหรือบริษัทเอกชน (ตารางที่ 21) ที่ ประมวลร้อยละ 85 ไม่เคยติดต่อกับเจ้าหน้าที่เลยในฤดูกาลที่ผ่านมา

ตารางที่ 25 จำนวนและร้อยละของผู้ให้ข้อมูล ด้านความพึงพอใจของเกษตรกรผู้ปลูกข้าวโพดภายใต้โครงการส่งเสริมการปลูกข้าวโพดของเอกชนด้าน
การฝึกอบรมและการให้คำแนะนำ

ด้านการฝึกอบรมและการให้คำแนะนำ	คะแนน					ค่าเฉลี่ย	SD	ระดับ ความพึงพอใจ
	5	4	3	2	1			
ความสะดวกที่จะขอรับคำแนะนำในการปลูกข้าวโพด ของเจ้าหน้าที่	5 (6.67)	9 (12.00)	35 (46.67)	19 (25.33)	7 (9.33)	2.81	1.00	ปานกลาง
ความคุ้มค่าของการให้บริการของเจ้าหน้าที่	2 (2.67)	9 (12.00)	41 (54.67)	15 (20.00)	8 (10.67)	2.76	0.90	ปานกลาง
การให้คำแนะนำเจ้าหน้าที่ของภาคเอกชนเกี่ยวกับการ บำรุงรักษามีความถูกต้องเหมาะสม	1 (1.33)	13 (17.33)	37 (49.33)	14 (18.67)	10 (13.33)	2.75	0.95	ปานกลาง
การให้คำแนะนำเจ้าหน้าที่ของภาคเอกชน เกี่ยวกับการ เตรียมพื้นที่เป็นไปอย่างถูกต้อง	2 (2.67)	12 (16.00)	31 (41.33)	23 (30.67)	7 (9.33)	2.72	0.94	ปานกลาง
การเขียนเขียนแปลงปลูกข้าวโพดของเจ้าหน้าที่อย่างสม่ำเสมอ	2 (2.67)	9 (12.00)	37 (49.33)	17 (22.67)	10 (13.33)	2.68	0.95	ปานกลาง

ตารางที่ 25 (ต่อ)

ด้านการฝึกอบรมและการให้คำแนะนำ	คะแนน					ค่าเฉลี่ย	SD	ระดับความพึงพอใจ
	5	4	3	2	1			
การให้คำแนะนำเจ้าหน้าที่ของภาคเอกชน เกี่ยวกับการ ปลูกมีความถูกต้องเหมาะสม	1 (1.33)	7 (9.33)	40 (53.33)	15 (20.00)	12 (16.00)	2.60	0.92	ปานกลาง
รวม						2.72	0.94	ปานกลาง

หมายเหตุ: ระดับความพึงพอใจ

พึงพอใจมาก ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.68-5.00
 พึงพอใจปานกลาง ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.34-3.67
 พึงพอใจน้อย ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 1.00-2.33

คะแนน

5 = มากที่สุด
 3 = ปานกลาง
 1 = น้อยที่สุด

4 = มาก
 2 = น้อย

ความพึงพอใจด้านการรับซื้อผลผลิต

ความพึงพอใจของเกษตรกรผู้ปลูกข้าวโพดภายใต้โครงการส่งเสริมการปลูกครบวงจรของเอกชนด้านการรับซื้อผลผลิต รวม 4 ประเด็น (ตารางที่ 26) พบว่า ผู้ให้ข้อมูลมีความพึงพอใจด้านการรับซื้อผลผลิตโดยรวมในระดับปานกลาง (ค่าเฉลี่ย 3.19) โดยผู้ให้ข้อมูลมีความพึงพอใจในปานกลางในประเด็น 1) ความสะดวกของการรับซื้อข้าวโพดถึงที่ 2) ซื้อเมล็ดข้าวโพดแห่งความชื้นไม่เกิน 15 % ในราคา 4.50 บาท 3) ซื้อเมล็ดข้าวโพดแห่งความชื้นไม่เกิน 30 % ในราคา 3.20 บาท และ 4) บริษัทหักร้อยละ 3 จากวงเงินค่าปัจจัยการผลิต เมื่อเกษตรกรนำผลผลิตมาจำหน่าย (ค่าเฉลี่ย 3.43, 3.24, 3.17 และ 2.92)

แสดงให้เห็นว่าผู้ให้ข้อมูลมีความพึงพอใจต่อการรับซื้อผลผลิตในระดับปานกลาง แต่เป็นที่น่าสนใจว่ามีเกษตรกรประมาณหนึ่งในสี่มีความพึงพอใจเกี่ยวกับเรื่องความสะดวกของการรับซื้อข้าวโพดถึงที่ในระดับมากที่สุด ทั้งนี้เนื่องมาจากทางบริษัทเอกชนจะมีการออกไปรับซื้อผลผลิตถึงที่สำหรับเกษตรกรที่อยู่ในเขตพื้นที่ที่กำหนด ส่วนเกษตรกรที่อยู่นอกพื้นที่ต้องนำผลผลิตที่ส่งจำหน่ายเอง และในขณะเดียวกันเกษตรกรมีเกษตรกรบางส่วนมีความพึงพอใจน้อยเกี่ยวกับการหักค่าใช้จ่ายในปัจจัยการผลิตร้อยละ 3 ของค่าใช้จ่ายทั้งหมด เมื่อเกษตรกรนำผลผลิตมาจำหน่าย ซึ่งเกษตรกรระบุว่าอัตราที่สูงจนเกินไป

ตารางที่ 26 จำนวนและร้อยละของผู้ให้ข้อมูล จำแนกตามความพึงพอใจของเกษตรกรผู้ปลูกข้าวโพดภายใต้โครงการส่งเสริมการปลูกครบวงจรของเอกชนด้านการรับซื้อ

ด้านการรับซื้อ	คะแนน					ค่าเฉลี่ย	SD	ระดับความพึงพอใจ
	5	4	3	2	1			
ความสะดวกของการรับซื้อข้าวโพดถึงที่	20 (26.67)	8 (10.67)	36 (48.00)	6 (8.00)	5 (6.67)	3.43	1.16	ปานกลาง
ข้อเสนอแนะข้าวโพดแห้งความชื้นไม่เกิน 15 % ในราคา 4.50 บาท	5 (6.67)	26 (34.67)	30 (40.00)	10 (13.33)	4 (5.33)	3.24	0.96	ปานกลาง
ราคาซื้อเมล็ดข้าวโพดแห้งความชื้นไม่เกิน 30 % ในราคา 3.20 บาท	9 (12.00)	15 (20.00)	36 (48.00)	10 (13.33)	5 (6.67)	3.17	1.03	ปานกลาง
บริษัทหักร้อยละ 3 จากวงเงินค่าใช้จ่ายการผลิตเมื่อเกษตรกรนำผลผลิตมาจำหน่าย	4 (5.33)	19 (25.33)	28 (37.33)	15 (20.00)	9 (12.00)	2.92	1.08	ปานกลาง
รวม						3.19	1.06	ปานกลาง

หมายเหตุ: ระดับความพึงพอใจ	คะแนน
พึงพอใจมาก	ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.68-5.00
พึงพอใจปานกลาง	ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.34-3.67
พึงพอใจน้อย	ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 1.00-2.33
	5 = มากที่สุด
	3 = ปานกลาง
	1 = น้อยที่สุด
	4 = มาก
	2 = น้อย

ปัญหาและข้อเสนอแนะในการปลูกข้าวโพดภายใต้โครงการส่งเสริม การปลูกครบวงจรของเอกชน

ปัญหาด้านการคัดเลือกเกษตรกร

จากการศึกษาปัญหาด้านการคัดเลือกเกษตรกร พบว่า ผู้ให้ข้อมูลมีปัญหาในด้านการคัดเลือกเกษตรกรโดยรวมในระดับปานกลาง (ค่าเฉลี่ย 2.96) โดยมีปัญหาในระดับปานกลางในประเด็น 1) การคัดเลือกเกษตรกรเข้าร่วมโครงการไม่มีความเป็นธรรม 2) การคัดเลือกเกษตรกรเข้าร่วมโครงการมีข้อกำหนดมากเกินไป และ 3) ภาคเอกชนมีการเปลี่ยนแปลงหลักเกณฑ์ในการเข้าร่วมโครงการบ่อย ตามลำดับ (ค่าเฉลี่ย 3.09, 2.92 และ 2.87) (ตารางที่ 27)

แสดงให้เห็นว่าผู้ให้ข้อมูลมีปัญหาในด้านการคัดเลือกเกษตรกรในทุกประเด็นในระดับปานกลาง ซึ่งผู้ให้ข้อมูลเห็นว่าหลักเกณฑ์หรือเงื่อนไขที่ใช้ในการคัดเลือกไม่เป็นธรรม เช่น เกษตรกรบางรายอาจจะไม่มีพื้นที่เป็นของตนเอง อาจจะเช่าผู้อื่น หรือมีพื้นที่ไม่มากแต่ต้องการปลูกข้าวโพดแต่ไม่สามารถร่วมโครงการได้ ตลอดจนในแต่ละฤดูกาลปลูกทางภาคเอกชนมีการเปลี่ยนแปลงหลักเกณฑ์และเงื่อนไขของโครงการบ่อย ซึ่งข้อจำกัดดังกล่าวเป็นเหตุผลหนึ่งที่ทำให้เกษตรกรมีความพึงพอใจโดยรวมในระดับปานกลาง

ปัญหาด้านการสนับสนุนปัจจัยการผลิต

จากการศึกษาปัญหาด้านการสนับสนุนปัจจัยการผลิต พบว่า ผู้ให้ข้อมูลมีปัญหาในด้านการสนับสนุนปัจจัยการผลิตโดยรวมในระดับปานกลาง (ค่าเฉลี่ย 2.86) โดยมีปัญหาในระดับปานกลางในประเด็น 1) ภาคเอกชนคิดราคาปัจจัยการผลิตแพงกว่าราคาที่จำหน่ายในตลาด 2) การสนับสนุนปัจจัยการผลิตแต่ละชนิดซ้ำ ทำให้ผลผลิตที่ได้น้อยกว่าที่ควรจะเป็น 3) ปัจจัยการผลิตที่ได้รับจากภาคเอกชนมีคุณภาพต่ำ 4) ภาคเอกชนมีการจำกัดจำนวนปัจจัยการผลิตที่สนับสนุน และ 5) ภาคเอกชนสนับสนุนปัจจัยการผลิตไม่ครบถ้วน ตามลำดับ (ค่าเฉลี่ย 3.08, 2.95, 2.87, 2.79 และ 2.60) (ตารางที่ 28)

แสดงให้เห็นว่าผู้ให้ข้อมูลมีปัญหาในด้านการสนับสนุนปัจจัยการผลิตในทุกประเด็นในระดับปานกลาง ซึ่งผู้ให้ข้อมูลบางส่วนเห็นว่าในการสนับสนุนปัจจัยการผลิตของภาคเอกชนมีการกำหนดราคาที่สูงกว่าราคาที่จำหน่ายในตลาด การจัดส่งปัจจัยการผลิตไม่ตรงเวลา และในบางครั้งคุณภาพของปัจจัยการผลิตไม่มีคุณภาพ

ตารางที่ 27 จำนวนและร้อยละของผู้ให้ข้อมูล จำแนกตามระดับปัญหาเกษตรกรผู้ปลูกข้าวโพดภายใต้โครงการส่งเสริมการปลูกครบวงจรของเอกชนด้านการคัดเลือกเกษตรกร

ด้านการคัดเลือกเกษตรกร	คะแนน					ค่าเฉลี่ย	SD	ระดับของปัญหา
	5	4	3	2	1			
การคัดเลือกเกษตรกรเข้าร่วมโครงการ ไม่มีความเป็นธรรม	5 (6.67)	13 (17.33)	44 (58.67)	10 (13.33)	3 (4.00)	3.09	0.86	ปานกลาง
การคัดเลือกเกษตรกรเข้าร่วม โครงการมีข้อกำหนดมากเกินไป	3 (4.00)	11 (14.67)	43 (57.33)	13 (17.33)	5 (6.67)	2.92	0.87	ปานกลาง
ภาคเอกชนมีการเปลี่ยนแปลงหลักเกณฑ์ในการเข้าร่วมโครงการบ่อย	3 (4.00)	9 (12.00)	46 (61.33)	9 (12.00)	8 (10.67)	2.87	0.91	ปานกลาง
รวม						2.96	0.88	ปานกลาง

หมายเหตุ: ระดับปัญหา	คะแนน	
มีปัญหามาก	5 = มากที่สุด	4 = มาก
มีปัญหาปานกลาง	3 = ปานกลาง	2 = น้อย
ปัญหาน้อย	1 = น้อยที่สุด	

ตารางที่ 28 จำนวนและร้อยละของผู้ให้ข้อมูล จำแนกตามระดับปัญหาของเกษตรกรผู้ปลูกข้าวโพดภายใต้โครงการส่งเสริมการปลูกครบวงจรของเอกชนด้าน
การสนับสนุนปัจจัยการผลิต

ด้านการสนับสนุนปัจจัยการผลิต	คะแนน					ค่าเฉลี่ย	SD	ระดับ ของปัญหา
	5	4	3	2	1			
ภาคเอกชนคิดราคาปัจจัยการผลิตแพงกว่าราคาที่จำหน่ายในตลาด	6 (8.00)	19 (25.33)	32 (42.67)	11 (14.67)	7 (9.33)	3.08	1.05	ปานกลาง
การสนับสนุนปัจจัยการผลิตแต่ละชนิดซ้ำ ทำให้ผลผลิตที่ได้น้อยกว่าที่ควรจะเป็น	5 (6.67)	13 (17.33)	38 (50.67)	11 (14.67)	8 (10.67)	2.95	1.01	ปานกลาง
ปัจจัยการผลิตที่ได้รับจากภาคเอกชนมีคุณภาพต่ำ	4 (5.33)	11 (14.67)	39 (52.00)	13 (17.33)	8 (10.67)	2.87	0.98	ปานกลาง
ภาคเอกชนมีการจำกัดจำนวนปัจจัยการผลิตที่สนับสนุน	4 (5.33)	6 (8.00)	45 (60.00)	10 (13.33)	10 (13.33)	2.79	0.96	ปานกลาง
ภาคเอกชนสนับสนุนปัจจัยการผลิตไม่ครบถ้วน	2 (2.67)	6 (8.00)	40 (53.33)	14 (18.67)	13 (17.33)	2.60	0.96	ปานกลาง
รวม						2.86	0.99	ปานกลาง

หมายเหตุ: ระดับปัญหา	คะแนน		
มีปัญหามาก	ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.68-5.00	5 = มากที่สุด	4 = มาก
มีปัญหาปานกลาง	ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.34-3.67	3 = ปานกลาง	2 = น้อย
มีปัญหาน้อย	ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 1.00-2.33	1 = น้อยที่สุด	

ปัญหาด้านการฝึกอบรมและการให้คำแนะนำ

จากการศึกษาด้านการฝึกอบรมและการให้คำแนะนำ พบว่า ผู้ให้ข้อมูลมีปัญหาในด้านการฝึกอบรมและการให้คำแนะนำ โดยรวมในระดับปานกลาง (ค่าเฉลี่ย 2.69) โดยมีปัญหาในระดับปานกลางในประเด็น 1) เจ้าหน้าที่มีความรู้太少 ไม่มีความพร้อมในการฝึกอบรม 2) รูปแบบหรือการฝึกอบรมมีความสลับซับซ้อนทำให้เข้าใจยาก 3) การฝึกอบรมมีน้อยเกินไป ทำให้ไม่สามารถนำไปใช้ประโยชน์ได้ และ 4) เจ้าหน้าที่มาเยี่ยมเยียนน้อยเกินไป ตามลำดับ (ค่าเฉลี่ย 2.71, 2.69, 2.60 และ 2.44) (ตารางที่ 29)

จากการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลมีปัญหาในด้านการฝึกอบรมและการให้คำแนะนำ ในทุกประเด็นในระดับปานกลาง จากภาคสัมภาษณ์เกษตรกรบางส่วนจะมีปัญหามากเกี่ยวกับการฝึกอบรม เนื่องจากภาคเอกชนมีการจัดฝึกอบรมน้อย และเจ้าหน้าที่ก็มีน้อย ทำให้ดูแลเกษตรกรไม่ทั่วถึง โดยส่วนใหญ่จะพบปะเจ้าหน้าที่เฉพาะเวลาที่ไปรับปัจจัยการผลิต

ปัญหาด้านการรับซื้อผลผลิต

จากการศึกษาด้านการรับซื้อผลผลิต พบว่า ผู้ให้ข้อมูลมีปัญหาในด้านการรับซื้อผลผลิตโดยรวมในระดับปานกลาง (ค่าเฉลี่ย 2.83) โดยมีปัญหาในระดับปานกลางในประเด็น 1) ภาคเอกชน มีขั้นตอนการตรวจสอบคุณภาพมากเกินไป 2) การรับซื้อของภาคเอกชนมีการเอารัดเอาเปรียบมากเกินไป และ 3) ภาคเอกชนมีการรับซื้อในราคาต่ำกว่าราคาตลาด ตามลำดับ (ค่าเฉลี่ย 2.93, 2.84 และ 2.72) (ตารางที่ 30)

แสดงให้เห็นว่าผู้ให้ข้อมูลมีปัญหาในด้านการรับซื้อผลผลิต ในทุกประเด็นในระดับปานกลาง แต่เป็นที่น่าสังเกตว่าเกษตรกรบางรายจะมีปัญหามากเกี่ยวกับการรับซื้อผลผลิตของภาคเอกชน เนื่องจากในการรับซื้อของภาคเอกชนมีราคาต่ำกว่าราคาตลาด และมีการหักค่าใช้จ่ายของปัจจัยการผลิตด้วย ตลอดจนในการรับซื้อมีการตรวจสอบคุณภาพที่มีหลายขั้นตอน ทำให้บางครั้งถูกกดราคาเมื่อนำผลผลิตไปจำหน่าย

ตารางที่ 29 จำนวนและร้อยละของผู้ให้ข้อมูล จำนวนตามระดับปัญหาของเกษตรกรผู้ปลูกข้าวโพดภายใต้โครงการส่งเสริมการปลูกครบวงจรของเอกชนด้าน
การฝึกอบรมและการให้คำแนะนำ

ด้านการฝึกอบรมและการให้คำแนะนำ	คะแนน					ค่าเฉลี่ย	SD	ระดับ ของปัญหา
	5	4	3	2	1			
เจ้าหน้าที่ที่มีความรู้ น้อย ไม่มีความพร้อมในการฝึกอบรม	2 (2.67)	9 (12.00)	41 (54.67)	11 (14.67)	12 (16.00)	2.71	0.97	ปานกลาง
รูปแบบหรือการฝึกอบรมมีคุณสมบัติซับซ้อนทำให้เข้าใจยาก	4 (5.33)	8 (10.67)	38 (50.67)	11 (14.67)	14 (18.67)	2.69	1.07	ปานกลาง
การฝึกอบรมมีน้อยเกินไป ทำให้ไม่สามารถนำไปใช้ ประโยชน์ได้	2 (2.67)	9 (12.00)	36 (48.00)	13 (17.33)	15 (20.00)	2.60	1.03	ปานกลาง
เจ้าหน้าที่มาเยี่ยมเยียนน้อยเกินไป	5 (6.67)	5 (6.67)	30 (40.00)	13 (17.33)	22 (29.33)	2.44	1.18	ปานกลาง
รวม						2.69	1.07	ปานกลาง

หมายเหตุ: ระดับปัญหา

มีปัญหามาก ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.68-5.00
มีปัญหাপานกลาง ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.34-3.67
มีปัญหาน้อย ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 1.00-2.33

คะแนน

5 = มากที่สุด
3 = ปานกลาง
1 = น้อยที่สุด

4 = มาก
2 = น้อย

ตารางที่ 30 จำนวนและร้อยละของผู้ให้ข้อมูล จำนวนตามระดับปัญหาของเกษตรกรผู้ปลูกข้าวโพดภายใต้โครงการส่งเสริมการปลูกครบวงจรของเอกชนด้านการรับซื้อผลผลิต

ด้านการรับซื้อผลผลิต	คะแนน					ค่าเฉลี่ย	SD	ระดับของปัญหา
	5	4	3	2	1			
ภาคเอกชน มีขั้นตอนการตรวจสอบคุณภาพมากเกินไป	5 (6.67)	15 (20.00)	36 (48.00)	8 (10.67)	11 (14.67)	2.93	1.08	ปานกลาง
การรับซื้อของภาคเอกชนมีการเอารัดเอาเปรียบมากเกินไป	5 (6.67)	13 (17.33)	35 (46.67)	9 (12.00)	13 (17.33)	2.84	1.12	ปานกลาง
ภาคเอกชนมีการรับซื้อในราคาที่ต่ำกว่าราคาตลาด	6 (8.00)	7 (9.33)	37 (49.33)	10 (13.33)	15 (20.00)	2.72	1.13	ปานกลาง
รวม						2.83	1.11	ปานกลาง
หมายเหตุ: ระดับปัญหา	คะแนน							
มีปัญหามาก	ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.68-5.00					5 = มากที่สุด	4 = มาก	
มีปัญหาปานกลาง	ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.34-3.67					3 = ปานกลาง	2 = น้อย	
มีปัญหาน้อย	ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 1.00-2.33					1 = น้อยที่สุด		

บทที่ 5

สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

(SUMMARY, IMPLICATIONS AND RECOMMENDATIONS)

สรุปผลการวิจัย

(Summary)

การวิจัยครั้งนี้ ได้ศึกษาถึงความพึงพอใจของเกษตรกรผู้ปลูกข้าวโพดภายใต้โครงการส่งเสริมการปลูกครบวงจรของเอกชน ในอำเภอลี้ จังหวัดลำพูน มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาถึงลักษณะส่วนบุคคล เศรษฐกิจและสังคมของเกษตรกรผู้ปลูกข้าวโพดภายใต้โครงการส่งเสริมการปลูกครบวงจรของเอกชน เพื่อศึกษาถึงความพึงพอใจของเกษตรกรผู้ปลูกข้าวโพดภายใต้โครงการส่งเสริมการปลูกครบวงจรของเอกชน และเพื่อศึกษาปัญหาและข้อเสนอแนะของเกษตรกรต่อโครงการส่งเสริมการปลูกครบวงจรของเอกชน ในอำเภอลี้ จังหวัดลำพูน จากกลุ่มตัวอย่างจำนวน 75 ราย ซึ่งได้มาจากการสุ่มอย่างง่าย (simple random sampling) โดยใช้แบบสอบถามในการรวบรวมข้อมูล และนำมาวิเคราะห์ด้วยเครื่องคอมพิวเตอร์ โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปเพื่อการวิจัย ผลการวิจัยพอสรุปได้ดังนี้

ข้อมูลส่วนบุคคล เศรษฐกิจและสังคมของเกษตรกรผู้ให้ข้อมูล

ข้อมูลส่วนบุคคล

ผลการศึกษาพบว่า ผู้ให้ข้อมูลส่วนใหญ่เป็นเพศชาย อยู่ในวัยกลางคนขึ้นไป มีอายุเฉลี่ยประมาณ 44 ปี โดยมีผู้ให้ข้อมูลที่อายุน้อยที่สุดคือ 28 ปี และมากที่สุดคือ 61 ปี จบการศึกษาในระดับประถมศึกษา มีสมาชิกภายในครอบครัวเฉลี่ยประมาณ 4 คน โดยมีสมาชิกภายในครอบครัวน้อยที่สุดคือ 2 คน และมากที่สุดคือ 7 คน มีจำนวนแรงงานที่ทำงานในการปลูกข้าวโพดเฉลี่ยประมาณ 10 คน โดยมีจำนวนแรงงานที่ทำงานในการปลูกข้าวโพดน้อยที่สุดคือ 1 คน และมากที่สุดคือ 46 คน ซึ่งในการดำเนินการปลูกข้าวโพดใช้แรงงานในครัวเรือนทั้งหมดและจ้างชั่วคราวบางส่วน มีพื้นที่ปลูกข้าวโพดเฉลี่ยประมาณ 14 ไร่ โดยมีพื้นที่ปลูกข้าวโพดน้อยที่สุดคือ 3 ไร่ และมากที่สุดคือ 40 ไร่ มีลักษณะการถือครองเป็นของตนเอง ผู้ให้ข้อมูลมีประสบการณ์ในการ

ทำการเกษตรเฉลี่ยประมาณ 10 ปี โดยมีประสบการณ์ในการทำเกษตรน้อยที่สุดคือ 2 ปี และมากที่สุดคือ 40 ปี มีประสบการณ์ในการปลูกข้าวโพดเฉลี่ยประมาณ 7 ปี โดยมีประสบการณ์ในการปลูกข้าวโพดน้อยที่สุดคือ 2 ปี และมากที่สุดคือ 20 ปี

ข้อมูลทางเศรษฐกิจ

ผลการศึกษาพบว่า ผู้ให้ข้อมูลมีรายได้จากการปลูกข้าวโพดเฉลี่ยประมาณ 47,950 บาทต่อปี มีรายได้จากการปลูกข้าวโพดน้อยที่สุดคือ 10,000 บาทต่อปี และมากที่สุดคือ 149,300 บาทต่อปี และมีเพียงส่วนน้อยที่มีรายได้จากการปลูกพืชอื่น ๆ และจากการเลี้ยงสัตว์ โดยผู้ให้ข้อมูลมีรายได้เฉลี่ยประมาณ 13,028 บาทต่อปี มีรายได้จากการปลูกพืชอื่น ๆ น้อยที่สุดคือ 2,000 บาทต่อปี และมากที่สุดคือ 30,000 บาทต่อปี และมีรายได้จากการเลี้ยงสัตว์ มีรายได้เฉลี่ยประมาณ 3,600 บาทต่อปี โดยมีรายได้จากการเลี้ยงสัตว์ น้อยที่สุดคือ 500 บาทต่อปี และมากที่สุดคือ 9,000 บาทต่อปี ผู้ให้ข้อมูลมีรายได้รวมเฉลี่ยประมาณ 51,317.33 บาทต่อปี โดยมีรายได้รวมน้อยที่สุดคือ 10,000 บาทต่อปี และมากที่สุดคือ 160,300 บาทต่อปี ผู้ให้ข้อมูลเกือบทั้งหมดใช้เงินทุนในการปลูกข้าวโพดจากการกู้ยืมเงินเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร

ข้อมูลลักษณะทางสังคม

ผลการศึกษาพบว่า ผู้ให้ข้อมูลเกือบทั้งหมดเป็นสมาชิกของสถาบันการเกษตร โดยส่วนใหญ่เป็นสมาชิกธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร ได้รับข่าวสารเกี่ยวกับการปลูกข้าวโพดจากวิทยุและโทรทัศน์ ส่วนใหญ่ไม่เคยติดต่อกับเจ้าหน้าที่ทางการเกษตรหรือบริษัทเอกชน และไม่เคยมีประสบการณ์ในการฝึกอบรม

ความพึงพอใจของเกษตรกรผู้ปลูกข้าวโพดภายใต้

โครงการส่งเสริมการปลูกครบวงจรของเอกชน

ระดับความพึงพอใจของเกษตรกรผู้ปลูกข้าวโพดภายใต้โครงการส่งเสริม การปลูกครบวงจรของเอกชน ในด้านต่าง ๆ เป็นดังนี้

ด้านการส่งเสริมและการคัดเลือกเกษตรกร

ผู้ให้ข้อมูลมีความพึงพอใจของเกษตรกรผู้ปลูกข้าวโพดภายใต้โครงการส่งเสริมการปลูกครบวงจรของเอกชนด้านการส่งเสริมและการคัดเลือกเกษตรกรโดยรวมในระดับปานกลาง (ค่าเฉลี่ย 3.16) โดยผู้ให้ข้อมูลมีความพึงพอใจในปานกลางในประเด็นเกษตรกรที่เข้ารับการ

ส่งเสริมต้องมีพื้นที่การเกษตรเป็นของตนเอง การคัดเลือกเกษตรกรเข้าร่วมโครงการมีความเป็นธรรม การประชาสัมพันธ์เกี่ยวกับโครงการ เกษตรกรที่เข้ารับการส่งเสริมต้องเป็นลูกค้าของภาคเอกชน อย่างน้อย 1 ปี และเกษตรกรที่เข้ารับการส่งเสริมต้องมีเกษตรกรที่เป็นสมาชิกของภาคเอกชน อย่างน้อย 1 คนเป็นผู้ค้าประกัน ตามลำดับ

ด้านการสนับสนุนปัจจัยการผลิต

ผู้ให้ข้อมูลมีความพึงพอใจของเกษตรกรผู้ปลูกข้าวโพดภายใต้โครงการส่งเสริมการปลูกครบวงจรของเอกชนด้านการสนับสนุนปัจจัยการผลิตโดยรวมในระดับปานกลาง (ค่าเฉลี่ย 3.09) โดยผู้ให้ข้อมูลมีความพึงพอใจในปานกลางในประเด็นปุ๋ยสูตร 16-20-0 ราคากระสอบละ 400 บาท ค่าเตรียมดิน โดยใช้รถไถ ขนาด 3 ฝาน ราคา 300 บาท/ไร่ และขนาด 7 ฝาน ราคา 200 บาท/ไร่ ปุ๋ยสูตร 46-0-0 ราคากระสอบละ 450 บาท เมล็ดพันธุ์ราคา กิโลกรัมละ 85 บาท พันธุ์ข้าวโพดที่ได้รับมาให้ผลผลิตต่อไร่สูง มีอัตราการงอกสูง ขั้นตอนในการให้การสนับสนุนปัจจัยการผลิตไม่ยุ่งยากซับซ้อน ปัจจัยการผลิตสามารถสนับสนุนได้ทันตามความต้องการใช้ และจำนวนเงินเชื่อที่ให้ไม่เกิน 1,000 บาทต่อไร่ ตามลำดับ

ด้านการฝึกอบรมและการให้คำแนะนำ

ผู้ให้ข้อมูลมีความพึงพอใจของเกษตรกรผู้ปลูกข้าวโพดภายใต้โครงการส่งเสริมการปลูกครบวงจรของเอกชนด้านการฝึกอบรมและการให้คำแนะนำโดยรวมในระดับปานกลาง (ค่าเฉลี่ย 2.72) โดยผู้ให้ข้อมูลมีความพึงพอใจในปานกลางในประเด็น ความสะดวกที่จะขอรับคำแนะนำปรึกษาในการปลูกข้าวโพดของเจ้าหน้าที่ ความสม่ำเสมอของการให้บริการของเจ้าหน้าที่ การให้คำแนะนำของเจ้าหน้าที่ของภาคเอกชน เกี่ยวกับการบำรุงรักษามีความถูกต้องเหมาะสม การให้คำแนะนำของเจ้าหน้าที่ของภาคเอกชน เกี่ยวกับการเตรียมพื้นที่เป็นไปอย่างถูกต้อง การเขียนเขียนแปลงปลูกข้าวโพดของเจ้าหน้าที่ที่มีความสม่ำเสมอ และการให้คำแนะนำของเจ้าหน้าที่ของภาคเอกชนเกี่ยวกับการปลูกมีความถูกต้องเหมาะสม ตามลำดับ

ด้านการรับซื้อผลผลิต

ผู้ให้ข้อมูลมีความพึงพอใจของเกษตรกรผู้ปลูกข้าวโพดภายใต้โครงการส่งเสริมการปลูกครบวงจรของเอกชนด้านการรับซื้อผลผลิตโดยรวมในระดับปานกลาง (ค่าเฉลี่ย 3.19) โดยผู้ให้ข้อมูลมีความพึงพอใจในปานกลางในประเด็น ความสะดวกของการรับซื้อข้าวโพดถึงที่ ซื้อเมล็ดข้าวโพดแห้งความชื้นไม่เกิน 15 % ราคา 4.50 ซื้อเมล็ดข้าวโพดแห้งความชื้นไม่เกิน 30 % ราคา 3.20 บาท และบริษัทหักร้อยละ 3 จากวงเงินค่าปัจจัยการผลิต เมื่อเกษตรกรนำผลผลิตมาจำหน่าย ตามลำดับ

ปัญหาและข้อเสนอแนะในการปลูกข้าวโพดภายใต้ โครงการส่งเสริมการปลูกครบวงจรของเอกชน

ปัญหาด้านการคัดเลือกเกษตรกร

ผลการศึกษาปัญหาด้านการคัดเลือกเกษตรกร พบว่า ผู้ให้ข้อมูลมีปัญหาในการคัดเลือกเกษตรกรโดยรวมในระดับปานกลาง (ค่าเฉลี่ย 2.96) โดยมีปัญหาในระดับปานกลางในทุกประเด็น คือ การคัดเลือกเกษตรกรเข้าร่วมโครงการไม่มีความเป็นธรรม การคัดเลือกเกษตรกรเข้าร่วมโครงการมีข้อกำหนดมากเกินไป และ ภาคเอกชนมีการเปลี่ยนแปลงหลักเกณฑ์ในการเข้าร่วมโครงการบ่อย ตามลำดับ

ปัญหาด้านการสนับสนุนปัจจัยการผลิต

ผลการศึกษาปัญหาด้านการสนับสนุนปัจจัยการผลิต พบว่า ผู้ให้ข้อมูลมีปัญหาในการสนับสนุนปัจจัยการผลิตโดยรวมในระดับปานกลาง (ค่าเฉลี่ย 2.86) โดยมีปัญหาในระดับปานกลางในทุกประเด็น คือ ภาคเอกชนคิดราคาปัจจัยการผลิตแพงกว่าราคาที่จำหน่ายในตลาด การสนับสนุนปัจจัยการผลิตแต่ละชนิดซ้ำ ทำให้ผลผลิตที่ได้น้อยกว่าที่ควรจะเป็น ปัจจัยการผลิตที่ได้รับจากภาคเอกชนมีคุณภาพต่ำ ภาคเอกชนมีการจำกัดจำนวนปัจจัยการผลิตที่สนับสนุน และ ภาคเอกชนสนับสนุนปัจจัยการผลิตไม่ครบถ้วน ตามลำดับ

ปัญหาด้านการฝึกอบรมและการให้คำแนะนำ

ผลการศึกษาด้านการฝึกอบรมและการให้คำแนะนำ พบว่า ผู้ให้ข้อมูลมีปัญหาในการฝึกอบรมและการให้คำแนะนำ โดยรวมในระดับปานกลาง (ค่าเฉลี่ย 2.69) โดยมีปัญหาในระดับปานกลางในทุกประเด็น คือ เจ้าหน้าที่มีความรู้太少 ไม่มีความพร้อมในการฝึกอบรม รูปแบบหรือการฝึกอบรมมีความสลับซับซ้อนทำให้เข้าใจยาก การฝึกอบรมมีน้อยเกินไป ทำให้ไม่สามารถนำไปใช้ประโยชน์ได้ และเจ้าหน้าที่มาเยี่ยมเยียนน้อยเกินไป ตามลำดับ

ปัญหาด้านการรับซื้อผลผลิต

ผลการศึกษาด้านการรับซื้อผลผลิต พบว่า ผู้ให้ข้อมูลมีปัญหาในการรับซื้อผลผลิตโดยรวมในระดับปานกลาง (ค่าเฉลี่ย 2.83) โดยมีปัญหาในระดับปานกลางในทุกประเด็น คือ ภาคเอกชน มีขั้นตอนการตรวจสอบคุณภาพมากเกินไป การรับซื้อของภาคเอกชนมีการเอาเปรียบมากเกินไป และภาคเอกชนมีการรับซื้อในราคาที่ต่ำกว่าราคาตลาด ตามลำดับ

อภิปรายผลการวิจัย

(Implications)

จากการเกี่ยวกับความพึงพอใจของเกษตรกรผู้ปลูกข้าวโพดภายใต้โครงการส่งเสริมการปลูกครบวงจรของเอกชน ในอำเภอถ้ำ จังหวัดลำพูน สามารถที่จะอภิปรายผลการศึกษาดังนี้

จากผลการศึกษาพบว่า เกษตรกรผู้ปลูกข้าวโพดภายใต้โครงการส่งเสริมการปลูกครบวงจรของเอกชน ส่วนใหญ่มีการศึกษาระดับประถมศึกษา ซึ่งระดับการศึกษาดังกล่าวมักเป็นปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นเป็นปกติมีสังคมการเกษตร มีความรู้พอที่จะอ่านออกเขียนได้ ซึ่งนับว่ายังต่ำอยู่ ทั้งนี้เนื่องจากการศึกษาขั้นบังคับแต่เดิมที่กำหนดไว้ต่ำ ยกเว้นคนรุ่นใหม่ที่มีโอกาสศึกษาเล่าเรียนจนถึงระดับมัธยมศึกษาได้ ซึ่งอาจเป็นเหตุผลหนึ่งที่ทำให้การรับรู้ข่าวสารทางวิชาการเกษตรแผนใหม่อาจเป็นไปได้ช้า ซึ่งสอดคล้องกับของบุญสม วราเอกศิริ (2529: 4) ที่ระบุว่าสาเหตุหนึ่งที่ทำให้ประชากรในชนบทเกษตร มีการศึกษต่ำหรือขาดมาตรฐานการศึกษา เนื่องมาจากว่าชนบทเกษตรนั้นมักอยู่ห่างไกลความเจริญ ขาดแคลนสถานศึกษา รวมทั้งส่วนใหญ่มีปัญหาเรื่องรายได้ต่ำทำให้ไม่มีเงินเรียนต่อ

จากผลการศึกษาพบว่า ผู้ให้ข้อมูลส่วนใหญ่เปิดรับข่าวสารเกี่ยวกับการปลูกข้าวโพดน้อย มีเพียงการได้รับข่าวสารจากสื่อจากสื่อวิทยุและโทรทัศน์ที่อยู่ในระดับมาก สำหรับสื่อวารสาร/นิตยสารเกี่ยวกับการเกษตรและเอกสารเผยแพร่ทางการเกษตร และจากเจ้าหน้าที่เอกชนนั้นมีน้อย จึงควรมีการวิเคราะห์หาสาเหตุต่อไปว่า เพราะเหตุใดเกษตรกรจึงรับรู้ข่าวสารเกี่ยวกับการปลูกข้าวโพดน้อย ทั้งๆที่เกษตรกรเข้าร่วมโครงการส่งเสริมการปลูกครบวงจรของเอกชนแล้วทั้งสิ้น หน่วยงานที่เกี่ยวข้องและเจ้าหน้าที่โครงการจำเป็นต้องให้ความความรู้ให้ข่าวสารเกี่ยวกับการปลูกข้าวโพดให้แก่เกษตรกรมากขึ้น เพื่อให้เกษตรกรได้รับข่าวสารเกี่ยวกับการปลูกข้าวโพดมากยิ่งขึ้น

จากผลการศึกษาพบว่า เกษตรกรผู้เข้าร่วมโครงการส่งเสริมการปลูกครบวงจรของเอกชนส่วนใหญ่ (ร้อยละ 76.00) ไม่เคยมีประสบการณ์ในการฝึกอบรมในรอบปีที่ผ่านมา ซึ่งกระบวนการฝึกอบรมเป็นการสร้างความรู้ความชำนาญให้กับเกษตรกร หากเกษตรกรมีความรู้ความชำนาญเกี่ยวกับเรื่องที่ทำอยู่ จะทำให้การดำเนินงานประสบความสำเร็จมากขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับ บุญสม วราเอกศิริ (2529: 90) ซึ่งกล่าวว่า การฝึกอบรมหมายถึงกระบวนการในการทำให้ผู้เข้ารับการฝึกอบรมมีความรู้ ความเข้าใจเจตคติ (ทัศนคติ) และความชำนาญเกี่ยวกับเรื่องใดเรื่องหนึ่ง จนกระทั่งผู้เข้ารับการฝึกอบรมเกิดการเรียนรู้ หรือเกิดการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมไปปฏิบัติตามวัตถุประสงค์ของการฝึกอบรมนั้น ๆ

จากผลการศึกษาพบว่า เกษตรกรผู้เข้าร่วมโครงการส่งเสริมการปลูกครบวงจรของเอกชน มีความพึงพอใจในระดับปานกลางในทุกประเด็น ซึ่งหากพิจารณารายประเด็นพบว่า เกษตรกรผู้เข้าร่วมโครงการมีความพึงพอใจด้านการฝึกอบรมและการให้แนะนำน้อยที่สุด ซึ่งสอดคล้องกับผลการศึกษาของ สุเทพ พานิชพันธุ์ (2541: 112) ที่พบว่า เกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการปรับโครงสร้างและระบบการผลิตทางการเกษตร จังหวัดอุบลราชธานี มีความพึงพอใจในระดับปานกลางในด้านการสนับสนุนปัจจัยการผลิต และด้านการติดตามนิเทศงาน ดังนั้นโครงการควรมีฝึกอบรมและให้คำแนะนำเกี่ยวกับการปลูกข้าวโพดให้มากขึ้น เพราะหากเจ้าหน้าที่มีการฝึกอบรมและให้คำแนะนำเกษตรกร ตลอดจนมีการออกไปเยี่ยมเยือนเกษตรกรมากขึ้น จะทำให้ผู้เข้าร่วมโครงการมีความพึงพอใจมากขึ้น ซึ่งจะทำให้การดำเนินงานของโครงการบรรลุตามวัตถุประสงค์

จากผลการศึกษาพบว่า ปัญหาในการปลูกข้าวโพดภายใต้โครงการส่งเสริมการปลูกครบวงจรของเอกชน พบว่า เกษตรกรผู้เข้าร่วมโครงการมีปัญหาในระดับปานกลางในทุกประเด็น ซึ่งหากพิจารณารายประเด็นพบว่า เกษตรกรผู้เข้าร่วมโครงการมีปัญหาในด้านการคัดเลือกเกษตรกรมากที่สุด โดยเฉพาะเรื่องเกษตรกรที่ได้รับการส่งเสริมต้องมีพื้นที่เป็นของตนเอง ซึ่งหลักเกณฑ์หรือเงื่อนไขดังกล่าวอาจจะเป็นอุปสรรคทำให้เกษตรกรบางรายไม่สามารถเข้าร่วมโครงการได้ ซึ่งข้าวโพดเป็นพืชที่มีระยะเวลาการปลูกสั้น โครงการอาจจะมีการแก้ไขเงื่อนไขดังกล่าว เพื่อให้เกษตรกรที่ไม่มีพื้นที่เป็นของตนเอง แต่ต้องการปลูกข้าวโพดแต่ไม่สามารถร่วมโครงการได้ ในขณะที่ปัญหาเกี่ยวกับการสนับสนุนปัจจัยการผลิตที่ได้รับมีราคาแพงกว่าราคาตลาด และถ้าซ้ำอาจจะทำให้เกษตรกรบางส่วนอาจจะหาปัจจัยการผลิตจากแหล่งอื่น ๆ ซึ่งทางโครงการควรหาทางแก้ไขปัญห โดยการกำหนดราคาปัจจัยการผลิตให้เหมาะสม และส่งมอบให้กับเกษตรกรทันเวลา สำหรับการฝึกอบรม โครงการควรมีการฝึกอบรมอย่างสม่ำเสมอ ตลอดจนในการฝึกอบรมควรคำนึงถึงความรู้พื้นฐานของเกษตรกรด้วย เพื่อให้การฝึกอบรมมีประสิทธิภาพ สำหรับปัญหาเกี่ยวกับการรับซื้อผลผลิต โครงการควรมีการรับซื้อในราคาที่เป็นธรรม และควรมีการอธิบายหลักเกณฑ์ต่าง ๆ ในการตรวจสอบคุณภาพให้เกษตรกรเข้าใจ ซึ่งหากโครงการแก้ไขปัญหาดังกล่าวได้ก็จะส่งผลให้มีเกษตรกรเข้าร่วมโครงการ และมีความพึงพอใจจากเข้าร่วมโครงการมากขึ้น

ข้อเสนอแนะ (Recommendations)

ข้อเสนอแนะจากผลการวิจัย

ผลการวิจัยครั้งนี้ทำให้ทราบถึงระดับความพึงพอใจของเกษตรกรผู้ปลูกข้าวโพด ภายใต้โครงการส่งเสริมการปลูกครบวงจรของเอกชน ในอำเภอลำพูน ซึ่งสามารถนำไปเป็นข้อมูลสำหรับผู้ที่มีหน้าที่วางแผนส่งเสริมการปลูกข้าวโพด สามารถนำไปเป็นแนวทางในการปรับปรุงแก้ไขแผนงานส่งเสริมการปลูกข้าวโพดในพื้นที่เป้าหมายใหม่ที่ต้องการ จากผลการวิจัย ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะดังนี้

1. ด้านการคัดเลือกเกษตรกร จากผลการวิจัยพบว่า เกษตรกรมีความพึงพอใจในระดับปานกลาง ดังนั้นผู้รับผิดชอบโครงการควรปรับปรุงระเบียบหรือเงื่อนไขที่ใช้ในการคัดเลือกของโครงการให้สอดคล้องเหมาะสม เช่น เกษตรกรที่ได้รับการส่งเสริมอาจจะไม่จำเป็นต้องเป็นสมาชิกมาก่อนก็ได้ หรือไม่จำเป็นต้องมีพื้นที่เป็นของตนเอง แต่หากมีความพร้อมในด้านอื่น ๆ ก็ สามารถได้รับการส่งเสริมได้ หรืออาจจะให้เกษตรกรมีการรวมกลุ่มกัน โดยสมาชิกในกลุ่มให้มีการช่วยกันร่วมกันในการได้รับการส่งเสริม
2. ด้านการสนับสนุนปัจจัยการผลิต จากการศึกษาพบว่า เกษตรกรมีความพึงพอใจด้านการสนับสนุนปัจจัยการผลิตโดยรวมในระดับปานกลาง ดังนั้นผู้รับผิดชอบโครงการควรสนับสนุนปัจจัยการผลิตให้แก่เกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการให้ตรงตามความต้องการของเกษตรกรทั้งปริมาณและคุณภาพด้วย ในขณะเดียวกันควรมีการสอบถามความต้องการของเกษตรกรด้วยว่าอะไรเป็นสิ่งที่เกษตรกรต้องการให้ช่วยเหลือมากที่สุด และควรมีการจัดส่งปัจจัยการผลิตให้ตรงเวลา
3. ด้านการฝึกอบรมและการให้คำแนะนำ จากผลการศึกษาพบว่า เกษตรกรมีความพึงพอใจด้านด้านการฝึกอบรมและการให้คำแนะนำ โดยรวมในระดับปานกลาง ดังนั้นผู้บริหารโครงการควรจัดฝึกอบรมเจ้าหน้าที่โครงการอยู่เสมอ เพื่อให้มีความรู้ สามารถแนะนำเกษตรกรได้ถูกต้อง และหมั่นออกไปให้คำแนะนำเกษตรกรตามแผนปฏิบัติโดยเคร่งครัด ในขณะเดียวกันในการฝึกอบรมควรคำนึงถึงระดับการศึกษาของเกษตรกรด้วย เนื่องจากเกษตรกรส่วนใหญ่มีการศึกษาในระดับต่ำ อาจจะทำให้การรับข้อมูลต่าง ๆ อาจจะช้ากว่าผู้ที่มีการศึกษาสูง
4. ด้านการรับซื้อผลผลิต จากการศึกษาพบว่า เกษตรกรมีความพึงพอใจโดยรวมในระดับปานกลาง ดังนั้นผู้รับผิดชอบโครงการควรมีการกำหนดราคาในการรับซื้อที่แน่นอนและเป็น

ราคาเดียวกับราคาตลาด ตลอดจนให้ราคาที่เป็นธรรมให้กับเกษตรกร และในการหักค่าใช้จ่ายต่าง ๆ ควรมีการแสดงรายละเอียดของรายการค่าใช้จ่ายให้เกษตรกรทราบอย่างชัดเจน

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

จากการวิจัยความพึงพอใจของเกษตรกรผู้ปลูกข้าวโพดภายใต้โครงการส่งเสริมการปลูกครบวงจรของเอกชน ในอำเภอสี จังหวัดลำพูน ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะสำหรับบุคคลหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เพื่อใช้เป็นส่วนหนึ่งในการพิจารณาปรับปรุงหรือดำเนินการให้บรรลุวัตถุประสงค์อย่างมีประสิทธิภาพและเป็นประโยชน์ต่อเกษตรกร ดังต่อไปนี้

1. การวิจัยครั้งนี้ศึกษาถึงความพึงพอใจของเกษตรกรผู้ปลูกข้าวโพดภายใต้โครงการส่งเสริมการปลูกครบวงจรของเอกชน ในอำเภอสี จังหวัดลำพูน ดังนั้นในการศึกษาครั้งต่อไปควรมีการศึกษาปัจจัยที่มีความสัมพันธ์ความพึงพอใจของเกษตรกรผู้เข้าร่วมโครงการ
2. การวิจัยครั้งนี้ศึกษาถึงความพึงพอใจของเกษตรกรผู้ปลูกข้าวโพดภายใต้โครงการส่งเสริมการปลูกครบวงจรของเอกชน ในอำเภอสี จังหวัดลำพูน เท่านั้น ดังนั้นหากมีการศึกษาในครั้งต่อไปควรมีการศึกษาความพึงพอใจของเกษตรกรที่มีต่อโครงการในพื้นที่อื่น ๆ ซึ่งจะทำให้ได้รับข้อมูลเกี่ยวกับความพึงพอใจของเกษตรกรที่มีต่อโครงการส่งเสริมการปลูกครบวงจรของเอกชน ตลอดจนปัญหาและข้อเสนอแนะได้มากยิ่งขึ้น
3. ควรมีการศึกษาเพิ่มเติมในเรื่องต้นทุนการผลิตและการตลาดของการปลูกข้าวโพด เพื่อให้ทราบถึงต้นทุนการผลิตและสถานะการตลาด เพื่อเป็นแรงจูงใจให้เกษตรกรเข้าร่วมโครงการมากขึ้น
4. ควรมีการศึกษาเพิ่มเติมในเรื่องเหตุจูงใจหรือแรงจูงใจที่ทำให้เข้าร่วมโครงการส่งเสริมการปลูกครบวงจรของเอกชน เพื่อให้ทราบข้อมูลเพิ่มเติมมากขึ้น

บรรณานุกรม
(BIBLIOGRAPHY)

- กรมวิชาการเกษตร. 2538. ข้าวโพด. กรุงเทพฯ: งานทะเบียนและประมวลสถิติ กองแผนงาน กรมวิชาการเกษตร กระทรวงเกษตรและสหกรณ์การเกษตร.
- _____. 2544. ข้าวโพด. ผลงานวิชาการประจำปี 2543. กรุงเทพฯ: กรมวิชาการเกษตร กระทรวงเกษตรและสหกรณ์.
- _____. 2548. ข้าวโพด. [Online]. Available: <http://www.doae.go.th/plant/com.htm>. (1 มิ.ย. 48).
- กรมส่งเสริมการเกษตร. 2534. คู่มือธุรกิจเกษตรสำหรับเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร : เอกสารวิชาการ. กรุงเทพฯ: กรมส่งเสริมการเกษตร กระทรวงเกษตรและสหกรณ์.
- ชนิษฐา โสภานนท์. 2538. ความพึงพอใจของข้าราชการครูที่มีต่อการบริหารงานของผู้บริหาร วิทยาลัยเกษตรกรรมกลุ่มภาคเหนือสังกัดกรมอาชีวศึกษา. เชียงใหม่: วิทยานิพนธ์ปริญญาโท, สถาบันเทคโนโลยีการเกษตรแม่โจ้.
- จินดา มหาวิเศษศิลป์. 2525. การยอมรับเทคโนโลยีการเกษตรของเกษตรกรอันเนื่องมาจากผู้นำการเปลี่ยนแปลงศึกษาเฉพาะกรณี. กรุงเทพฯ: วิทยานิพนธ์ปริญญาโท, มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- ฉกาจ สุธรรมจรยา. 2538. ความพึงพอใจในการทำงานของเจ้าหน้าที่หน่วยป้องกันและกำจัด ศัตรูพืช. เชียงใหม่: วิทยานิพนธ์ปริญญาโท, สถาบันเทคโนโลยีการเกษตรแม่โจ้.
- ชาติ เกตุแก้ว. 2536. การศึกษาโครงการส่งเสริมการปลูกมันฝรั่งครบวงจร อำเภอสันทราย จังหวัด เชียงใหม่: รายงานวิจัย. เชียงใหม่: ภาควิชาเศรษฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- จิตติ รอดประเสริฐ. 2537. ความพึงพอใจในการทำงานของเจ้าหน้าที่หน่วยป้องกันและกำจัดศัตรูพืช. เชียงใหม่: วิทยานิพนธ์ปริญญาโท, สถาบันเทคโนโลยีการเกษตรแม่โจ้.
- ณเรศ เรืองเดช. 2536. ความพึงพอใจในบทบาทหน้าที่ของเจ้าพนักงานเกษตรตำบลในเขตภาคเหนือ ตอนบน. เชียงใหม่: วิทยานิพนธ์ปริญญาโท, สถาบันเทคโนโลยีการเกษตรแม่โจ้.

- ณัฐวุฒิ พลอยอร่าม. 2535. การศึกษาผลกระทบของโครงการข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ที่ประธานในด้าน
การผลิตต่อเกษตรกรในจังหวัดปราจีนบุรีและจังหวัดจันทบุรีปี 2535: รายงานวิจัย.
ระยอง: สำนักงานส่งเสริมการเกษตรภาคตะวันออก จังหวัดระยอง.
- ทวีป ยอดเสริม. 2538. ความพึงพอใจของสมาชิกของสหกรณ์ที่มีต่อโครงการเชื่อมโยงสินเชื่อเพื่อ
การผลิตและการบริการตลาดข้าวของชุมชนสหกรณ์การเกษตรกำแพงเพชร จำกัด.
เชียงใหม่: วิทยานิพนธ์ปริญญาโท, สถาบันเทคโนโลยีการเกษตรแม่โจ้.
- เทพพนม เมืองแมน และ สวิง สุวรรณ. 2539. พฤติกรรมองค์กร. กรุงเทพฯ: ไทยวัฒนาพานิช.
- นภาพร อำนวยโชค. 2535. ความพึงพอใจของเกษตรกรที่มีต่อการดำเนินงานโครงการผลิต
เมล็ดพันธุ์ข้าวเหลืองในเขตอำเภอเมือง จังหวัดลำปาง. เชียงใหม่: วิทยานิพนธ์ปริญญาโท,
สถาบันเทคโนโลยีการเกษตรแม่โจ้.
- นาด พันธุนาวัน. 2522. การยอมรับวิทยาการใหม่ๆ กับแรงจูงใจได้สัมฤทธิ์ความกล้าเสี่ยงและ
ความวิตกกังวลของเกษตรกรผู้ปลูกข้าวโพด อำเภอมวกเหล็ก จังหวัดสระบุรี และอำเภอ
ปากช่อง จังหวัดนครราชสีมา. กรุงเทพฯ: วิทยานิพนธ์ปริญญาโท, มหาวิทยาลัย
เกษตรศาสตร์.
- นำชัย ทนผล. 2529. การพัฒนาชุมชน: หลักและยุทธวิธี. เชียงใหม่: ภาควิชาส่งเสริมการเกษตร,
สถาบันเทคโนโลยีการเกษตรแม่โจ้.
- นิคม พรหมชัย. 2529. ความพึงพอใจของสมาชิกของครูโรงเรียนศึกษาสงเคราะห์ภาคใต้. สงขลา:
วิทยานิพนธ์ปริญญาโท, มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- บริษัท เจริญโภคภัณฑ์ จำกัด. 2534. “โครงการร่วมมือภายใต้ระบบตลาดข้อตกลง”. รายงานประจำปี
2534. กรุงเทพฯ: บริษัท.
- บุญชม ศรีสะอาด. 2535. การวิจัยเบื้องต้น. กรุงเทพฯ: สหวิริยาสาส์นการพิมพ์.
- บุญธรรม กิจปรีดาบริสุทธิ์. 2531. ระเบียบวิธีการวิจัยทางสังคมศาสตร์. กรุงเทพฯ: ภาควิชา
ศึกษาศาสตร์, คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล.
- บุญเรียง ขจรศิลป์. 2528. “การสร้างแบบวัดเจตคติ.” วารสารศึกษาศาสตร์ปริทัศน์. 2 (มกราคม-
กุมภาพันธ์): 125-153.

บุญสม วราเอกศิริ. 2529. **หลักและวิธีการส่งเสริมการเกษตร**. เชียงใหม่: ภาควิชาส่งเสริมการเกษตร
สถาบันเทคโนโลยีการเกษตรแม่โจ้.

ประมวล ดำน้อย. **เจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรบริษัท สันติภาพเทรดดิ้ง จำกัด**. 2548. สัมภาษณ์. 13
มีนาคม.

ไพรัช เดชะรินทร์. 2526. **ชนบทไทย การผันแปรในอนาคตภายหลังการพัฒนา**. กรุงเทพฯ: ที เอ
ลีฟวิ่ง.

ราชบัณฑิตสถาน. 2538. **พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตสถาน พ.ศ. 2538**. กรุงเทพฯ: อักษรเจริญทัศน์.

วิลยา บุตรดี. 2533. **ความพึงพอใจในงานที่ปฏิบัติของเจ้าพนักงานเคหกิจเกษตรในภาคเหนือ**.
เชียงใหม่: วิทยานิพนธ์ปริญญาโท, สถาบันเทคโนโลยีการเกษตรแม่โจ้.

สมเกียรติ ฉายไธสง. 2539. **ความพึงพอใจของพนักงานสหกรณ์ต่อหน้าที่การงานและผลตอบแทนที่
ได้รับ**. กรุงเทพฯ: ฝ่ายวิจัยการพัฒนางานสหกรณ์, กองวิชาการ, กรมส่งเสริมการเกษตร.

สมบูรณ์ ศาลาชีวิน. 2526. **จิตวิทยาการศึกษาผู้ใหญ่**. เชียงใหม่: ลานนาการพิมพ์.

สมยศ นาวิการ. 2522. **การบริหาร**. กรุงเทพฯ: กรุงเทพมหานครการพิมพ์.

สำนักงานเกษตรจังหวัดลำพูน. 2546. **รายงานผลการสำรวจเกษตรกรที่ปลูกข้าวโพดในจังหวัด
ลำพูน**. ลำพูน: สำนักงาน.

สุเทพ พานิชพันธุ์. 2541. **ความพึงพอใจของเกษตรกรที่มีต่อการเข้าร่วมโครงการปรับโครงสร้างและ
ระบบผลิต จังหวัดอุบลราชธานี**. เชียงใหม่: วิทยานิพนธ์ปริญญาโท, มหาวิทยาลัยแม่โจ้.

แสงจันทร์ กันทาการ. **หุ้นส่วนผู้จัดการห้างหุ้นส่วนจันทร์จิราพีชไร**. 2548. สัมภาษณ์. 13 มีนาคม.

เสถียร เหลืองอร่าม. 2522. **หลักมนุษยสัมพันธ์ต่อการบริการในองค์กร**. กรุงเทพฯ: แพรววิเทศ
อินเตอร์เนชั่นแนล.

อนุศักดิ์ จันทร์มา. 2537. **ความพึงพอใจของเกษตรกรที่มีต่อการแสดงออกในบทบาทการ
ปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรประจำตำบลในจังหวัดอุบลราชธานี**.
เชียงใหม่: วิทยานิพนธ์ปริญญาโท, สถาบันเทคโนโลยีการเกษตรแม่โจ้.

อรุณ รักธรรม. 2527. **หลักมนุษยสัมพันธ์กับการบริหาร**. กรุงเทพฯ: ไทยวัฒนาพานิช.

Davis, Keith. 1967. **Human Relation at Work: The Dynamic of Organizational Behavior.**
New York: McGraw-Hill.

Morse, Nancy C. 1955. **Satisfaction in the White Collar Job.** Michigan: University of Michigan
Press.

ภาคผนวก

ภาคผนวก ก
แบบสอบถาม

แบบสอบถาม

เรื่อง

ความพึงพอใจของเกษตรกรผู้ปลูกข้าวโพดภายใต้โครงการส่งเสริมการปลูกครบวงจรของเอกชน ใน
อำเภอสี จังหวัดลำพูน

คำชี้แจง การวิจัยในครั้งนี้เป็นการศึกษาถึงความพึงพอใจของเกษตรกรผู้ปลูกข้าวโพดภายใต้
โครงการส่งเสริมการปลูกครบวงจรของเอกชน ในอำเภอสี จังหวัดลำพูน โดยข้อมูลที่ได้จะนำไปใช้
ในการประกอบการทำปัญหาพิเศษของผู้วิจัยเท่านั้น

ชื่อผู้สัมภาษณ์.....วันที่...../...../.....

ชื่อผู้ตอบแบบสอบถาม.....

เลขที่แบบสอบถาม

[] [] []

ตอนที่ 1 ข้อมูลเกี่ยวกับลักษณะส่วนบุคคล เศรษฐกิจ และสังคมของผู้ให้ข้อมูล

ก. ข้อมูลลักษณะส่วนบุคคล

1. เพศ () 1. ชาย () 2. หญิง
2. ปัจจุบันท่านมีอายุ.....ปี
3. ระดับการศึกษาชั้นสูงสุดที่ได้รับ

() 1. ไม่ได้รับการศึกษา	() 2. ประถมศึกษา
() 3. มัธยมศึกษาตอนต้น	() 4. มัธยมศึกษาตอนปลาย/ปว.ช.
() 5. อนุปริญญา/ปว.ส.	() 6. ปริญญาตรี
() 7. สูงกว่าปริญญาตรี	() 8. อื่น ๆ ระบุ.....
4. จำนวนสมาชิกในครอบครัว.....คน
5. จำนวนแรงงานที่ใช้ในการปลูกข้าวโพด

แรงงานในครัวเรือน.....คน
แรงงานจ้างชั่วคราว.....คน
แรงงานจ้างประจำ.....คน
6. ขนาดของพื้นที่ปลูกข้าวโพดภายใต้โครงการส่งเสริมการปลูกครบวงจรของเอกชนในอำเภอสี
จังหวัดลำพูน ทั้งหมดจำนวน.....ไร่

7. สภาพการถือครองที่ดิน

- () ของตนเอง จำนวน.....ไร่
 () เช่า จำนวน.....ไร่
 () ผู้อื่นให้ทำประโยชน์ (ไม่คิดค่าเช่า) จำนวน.....ไร่

8. ประสบการณ์ในการทำเกษตร.....ปี

9. ท่านปลูกข้าวโพดมาเป็นระยะเวลา.....ปี

ข. ข้อมูลด้านเศรษฐกิจ

10. รายได้จากการปลูกข้าวโพดในปีที่ผ่านมา คิดเป็นเงิน.....บาท/ปี
 รายได้จากการปลูกพืชชนิดอื่นๆ คิดเป็นเงิน.....บาท/ปี
 รายได้จากการเลี้ยงสัตว์ คิดเป็นเงิน.....บาท/ปี
 รวม.....บาท/ปี

11. แหล่งเงินเชื่อที่นำมาใช้ในการปลูกข้าวโพดนอกเหนือจากที่ได้รับจากโครงการส่งเสริมการปลูกครบวงจรของเอกชนในอำเภอสี จังหวัดลำพูน (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)

- () 1. สหกรณ์การเกษตร () 2. กลุ่มเกษตรกร
 () 3. ธนาคารพาณิชย์ () 4. ธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์
 () 5. ของตนเอง () 6.ญาติพี่น้อง
 () 7. เพื่อนบ้าน () 8. แหล่งอื่นๆ ระบุ.....

ค. ข้อมูลทางด้านสังคม

12. ท่านเป็นสมาชิกของสถาบันเกษตรกรหรือไม่

- () 1. ไม่เป็น () 2. เป็น (ระบุ)

- () 1. กลุ่มสหกรณ์การเกษตร
 () 2. กลุ่มเกษตรกร
 () 3. กลุ่มแม่บ้านเกษตรกร
 () 4. ธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์
 () 5. สถาบันหรือกลุ่มด้านการเกษตรอื่นๆ ระบุ.....
 () 6. ไม่ได้เป็นสมาชิกกลุ่มใดเลย

13. การรับรู้ข่าวสารการปลูกข้าวโพด

- () วิทยุ จำนวน.....ครั้ง/ปี
 () โทรทัศน์ จำนวน.....ครั้ง/ปี
 () วารสาร/นิตยสารเกี่ยวกับการเกษตร จำนวน.....ครั้ง/ปี
 () เอกสารเผยแพร่ทางการเกษตร จำนวน.....ครั้ง/ปี
 () อื่น ๆ ระบุ..... จำนวน.....ครั้ง/ปี

14. การติดต่อกับเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรหรือเจ้าหน้าที่บริษัทเอกชน

- () 1. ไม่เคย () 2. เคย.....ครั้ง/ฤดูกาล

15. ประสบการณ์ในการฝึกอบรมในรอบปีที่ผ่านมา

15.1 ท่านเคยเข้าร่วมฝึกอบรมเกี่ยวกับการปลูกข้าวโพด

- () 1. ไม่เคย () 2. เคย.....ครั้ง/ปี

15.2 ท่านเคยเข้าร่วมฝึกอบรมเกี่ยวกับการเกษตรด้านอื่นๆ

- () 1. ไม่เคย () 2. เคย.....ครั้ง/ปี

รวมได้รับการฝึกอบรมครั้ง/ปี

ตอนที่ 2 ความพึงพอใจของเกษตรกรผู้ปลูกข้าวโพดภาคใต้โครงการส่งเสริมการปลูกครบวงจรของเอกชน ในอำเภอฉวาง จังหวัดลำพูน

คำแนะนำ คำถามในตอนนี้เป็นคำถามเกี่ยวกับระดับความพึงพอใจของเกษตรกรผู้ปลูกข้าวโพดภาคใต้โครงการส่งเสริมการปลูกครบวงจรของเอกชน ในอำเภอฉวาง จังหวัดลำพูน แบบสอบถามนี้ไม่มีคำตอบใดถูกหรือผิด แต่ต้องการคำตอบที่ใกล้เคียงกับความคิดเห็นของเกษตรกรมากที่สุด โดยทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องที่ตรงกับความคิดเห็นของท่านมากที่สุด

5 หมายถึง พึงพอใจมากที่สุด	4 หมายถึง พึงพอใจมาก
3 หมายถึง พึงพอใจปานกลาง	2 หมายถึง พึงพอใจน้อย
1 หมายถึง พึงพอใจน้อยที่สุด	

กิจกรรม	ความพึงพอใจ					หมายเหตุ (เหตุผล)
	5	4	3	2	1	
การส่งเสริมการปลูกและการคัดเลือกเกษตรกร						
1. การประชาสัมพันธ์เกี่ยวกับโครงการให้ทราบ						
2. เกษตรกรที่เข้ารับการส่งเสริมต้องมีพื้นที่การเกษตรเป็นของตนเอง						
3. เกษตรกรที่เข้ารับการส่งเสริมต้องเป็นลูกค้ายของภาคเอกชน อย่างน้อย 1 ปี						
4. เกษตรกรที่เข้ารับการส่งเสริมต้องมีเกษตรกรที่เป็นสมาชิกของภาคเอกชน อย่างน้อย 1 คนเป็นผู้ค้าประกัน						
5. การคัดเลือกเกษตรกรเข้าร่วมโครงการมีความเป็นธรรมและถูกต้องตามหลักเกณฑ์						

กิจกรรม	ความพึงพอใจ					หมายเหตุ (เหตุผล)
	5	4	3	2	1	
การสนับสนุนปัจจัยการผลิต						
6. จำนวนสินเชื่อที่ให้ไม่เกิน 1,000 บาทต่อไร่						
7. ปุ๋ยสูตร 16-20-0 ราคากระสอบละ 400 บาท						
8. ปุ๋ยสูตร 46-0-0 ราคากระสอบละ 450 บาท						
9. ค่าเตรียมดิน โดยใช้รถไถ ขนาด 3 ผาน ราคา 300 บาท/ไร่ และขนาด 7 ผาน ราคา 200 บาท/ไร่						
10. จำนวนเมล็ดพันธุ์ ไม่เกิน 4 กิโลกรัม/ไร่ กิโลกรัมละ 85 บาท						
11. ระยะเวลาในการสนับสนุนปัจจัยการผลิตแต่ละชนิด						
12. พันธุ์ข้าวโพดที่ได้รับมาให้ผลผลิตต่อไร่สูง มีอัตรา การงอกสูง และต้านทานโรคและแมลง						
13. ขั้นตอนในการให้การสนับสนุนปัจจัยการผลิตไม่ยุ่งยาก ซับซ้อน						
การฝึกอบรมและการให้คำแนะนำ						
14. การให้คำแนะนำของเจ้าหน้าที่ของภาคเอกชน เกี่ยวกับการเตรียมพื้นที่						
15. การให้คำแนะนำของเจ้าหน้าที่ของภาคเอกชน เกี่ยวกับการปลูก						
16. การให้คำแนะนำของเจ้าหน้าที่ของภาคเอกชน เกี่ยวกับการบำรุงรักษา						
17. ความสม่ำเสมอของการให้บริการของเจ้าหน้าที่						
18. ความสะดวกที่จะขอรับคำแนะนำปรึกษาในการปลูก ข้าวโพดของเจ้าหน้าที่						
19. การเขียนเขียนแปลงปลูกข้าวโพดของเจ้าหน้าที่						

กิจกรรม	ความพึงพอใจ					หมายเหตุ (เหตุผล)
	5	4	3	2	1	
ด้านการรับซื้อ						
20. ราคาซื้อเมล็ดข้าวโพดแห้งความชื้นไม่เกิน 15 %						
21. ราคาซื้อเมล็ดข้าวโพดแห้งความชื้นไม่เกิน 30 %						
22. การหักค่าใช้จ่ายในปัจจัยการผลิตร้อยละ 3 ของ ค่าใช้จ่ายทั้งหมด เมื่อเกษตรกรนำผลผลิตมาจำหน่าย						
23. ความสะดวกของการรับซื้อข้าวโพดถึงที่						

ตอนที่ 3 ข้อมูลเกี่ยวกับปัญหาและข้อเสนอแนะในการปลูกข้าวโพดของเกษตรกร

ปัญหา	ปัญหา					ข้อเสนอแนะ
	5	4	3	2	1	
ด้านการคัดเลือก						
1. การคัดเลือกเกษตรกรเข้าร่วมโครงการไม่มี ความเป็นธรรม						
2. การคัดเลือกเกษตรกรเข้าร่วมโครงการมี ข้อกำหนดมากเกินไป						
3. ภาคเอกชนมีการเปลี่ยนแปลงหลักเกณฑ์ใน การเข้าร่วมโครงการบ่อย						
ด้านการสนับสนุนปัจจัยการผลิต						
1. ภาคเอกชนมีการจำกัดจำนวนปัจจัยการผลิต ที่สนับสนุน						
2. ภาคเอกชนสนับสนุนปัจจัยการผลิตไม่ ครบถ้วน						

ปัญหา	ปัญหา					หมายเหตุ (เหตุผล)
	5	4	3	2	1	
3. ภาคเอกชนคิดราคาปัจจัยการผลิตแพงกว่า ราคาที่จำหน่ายในตลาด						
4. ปัจจัยการผลิตที่ได้รับจากภาคเอกชนมี คุณภาพต่ำ						
5. การสนับสนุนปัจจัยการผลิตแต่ละชนิดซ้ำ ทำให้ผลผลิตที่ได้น้อยกว่าที่ควรจะเป็น						
ด้านการฝึกอบรมและการให้คำแนะนำ						
1. เจ้าหน้าที่มีความรู้太少 ไม่มีความพร้อมใน การฝึกอบรม						
2. การฝึกอบรมมีน้อยเกินไป ทำให้ไม่สามารถ นำไปใช้ประโยชน์ได้						
3. เจ้าหน้าที่มาเยี่ยมเยียนน้อยเกินไป						
4. รูปแบบหรือการฝึกอบรมมีความสลับซับซ้อน ทำให้เข้าใจยาก						
ด้านการรับซื้อผลผลิต						
1. ภาคเอกชนมีการรับซื้อในราคาต่ำกว่าราคา ตลาด						
2. การรับซื้อของภาคเอกชนมีการเอาเปรียบมา เกินไป						
3. ภาคเอกชน มีขั้นตอนการตรวจสอบคุณภาพ มากเกินไป						

ผู้วิจัยขอขอบคุณทุกท่านที่กรุณาตอบแบบสอบถาม

นายจิรายุส เมืองมาหาล้า

นักศึกษาระดับปริญญาโท สาขาวิชาส่งเสริมการเกษตร

มหาวิทยาลัยแม่โจ้

ประวัติผู้วิจัย

ชื่อ สกุล	นายจิรายุส เมืองมาหล้า
วัน เดือน ปีเกิด	วันที่ 25 ธันวาคม พ.ศ. 2512
ภูมิลำเนา	จังหวัดลำปาง
ประวัติการศึกษา	พ.ศ. 2531 มัธยมศึกษาตอนปลาย โรงเรียนอัญมณีลำปาง จังหวัดลำปาง พ.ศ. 2534 ก.บ. (สังคมศึกษา) วิทยาลัยครูลำปาง
ประวัติการทำงาน	พ.ศ. 2535 - ปัจจุบัน ประกอบธุรกิจส่วนตัว ห้างหุ้นส่วนจำกัด จันทร์จิราพาณิชย์ จังหวัดลำพูน